



Țara: Republica Moldova

DOCUMENT DE PROIECT

Titlul proiectului: Integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din Moldova

Rezultatele UNDAF/PT: Rezultatul 3.1 Îmbunătățirea managementului de mediu prin sporirea semnificativă a respectării standardelor internaționale și regionale

Produsele scontate ale PAPT: Produsul 3.1.1. Instituțiile naționale pot să-și folosească capacitatea de reglementare, organizatorică și tehnică pentru a integra managementul mediului și resurselor naturale în norme, politici, programe și bugete

Rezultatul planului strategic PNUD: Rezultatul 2: Așteptările cetățenilor privind libertatea de exprimare, dezvoltarea, statul de drept și responsabilitatea sunt satisfăcute prin sisteme mai solide de guvernare democratică

Produsul planului strategic PNUD: Produsul 2.5. Cadrul legislativ și normativ, politici și instituții care pot să asigure conservarea, utilizarea durabilă, accesul și partajarea beneficiilor resurselor naturale, biodiversității și ecosistemelor, în conformitate cu convențiile internaționale și legislația națională

Entitatea de execuție / partenerul de implementare: Ministerul Mediului (MM), Agenția Moldsilva, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC)

Descriere succintă

Republica Moldova se întinde pe trei eco-regiuni principale ale Europei - pădurile mixte central-europene, stepa pontică și silvostepa est-europeană. Este o țară bogată în specii, iar biodiversitatea agro-forestieră este dominantă. Aproape două treimi din suprafață este ocupată de terenuri agricole. În prezent, sistemul de arii protejate (AP) acoperă 5,61% din teritoriul țării; AP care corespund sistemului de clasificare UICN reprezintă doar 1,96% din teritoriu. Sistemul nu este reprezentativ nici pentru specii, nici pentru diversitatea habitatelor din biomiurile terestre, ceea ce înseamnă că un management eficient al biodiversității în afara AP este crucial pentru a menține integritatea ecologică a ecosistemelor din Moldova. Pericolele pentru biodiversitate includ activitatea umană abuzivă prin conversia terenurilor, eroziunea solului, poluarea, speciile alogene și/sau invazive, pășunatul nesustenabil, fragmentarea habitatelor din cauza dezvoltării infrastructurii, exploatarea forestieră ilegală, culegerea plantelor rare, vânătoarea și pescuitul, schimbarea climei. În pofida eforturilor de reformă ale Guvernului, cadrul de planificare spațială este încă deficitar, în primul rând pentru că se ignoră conservarea biodiversității. Soluția pe termen lung este schimbarea modului de planificare și reglementare a agriculturii, silviculturii și altor activități de producție în diferite unități funciare și categorii de proprietate la nivel de peisaj. Prin urmare, obiectivul proiectului este de a integra prioritățile de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din Moldova, prin două componente - în cadrul primei componente accentul se va pune pe modificarea modului de planificare a utilizării terenurilor și a sistemului de implementare pentru a se ține cont de pierderea biodiversității, iar în cadrul celei de-a doua componente se vor demonstra metode de conservare și utilizare durabilă a biodiversității pe terenuri comunale din afara AP.

Perioada programului:	2013-2017
ID în rețeaua ATLAS:	00081126
Nr. proiectului:	00090554
Nr. PIMS	<u>5259</u>
Data începerii:	aprilie 2015
Data de încheiere	aprilie 2019
Aranjamente de management	<u>NIM</u>
Data ședinței comitetului consultativ al proiectului (PAC)	_____

Total resurse necesare	<u>5.808.904</u>
Total resurse alocate:	<u>5.808.904</u>
• Obișnuite	<u>40.000</u>
• Altele:	
o GEF	<u>958.904</u>
o MM	<u>460.000</u>
o MM (în natură)	<u>100.000</u>
o Moldsilva	<u>4.200.000</u>
o Raionul Ștefan Vodă	<u>30.000</u>
o Raionul Soroca	<u>20.000</u>

Acceptat de (Entitatea de execuție/partenerul de implementare): _____

Zi/lună/an

Acceptat de (PNUD): _____

Zi/lună/an

Cuprins

LISTA ACRONIMELOR	5
1. ANALIZA SITUAȚIEI	7
ECOSISTEME ȘI BIODIVERSITATE	7
SISTEMUL ARIILOR PROTEJATE (SAP).....	8
BIODIVERSITATEA ȘI PRINCIPALELE SECTOARE	8
<i>Agricultura</i>	8
<i>Pădurile</i>	9
<i>Infrastructura/dezvoltarea urbană și agrementul</i>	10
AMENINȚĂRI DIRECTE PENTRU BIODIVERSITATE	10
<i>Activitatea umană abuzivă prin conversia terenurilor</i>	11
<i>Eroziunea solului</i>	11
<i>Poluarea</i>	11
<i>Speciile exotice (neindigene) și/sau invazive</i>	11
<i>Pășunatul nesustenabil</i>	11
<i>Fragmentarea habitatelor din cauza dezvoltării infrastructurii</i>	11
<i>Exploatarea forestieră ilegală</i>	12
<i>Culegerea ilegală a plantelor rare</i>	12
<i>Vânătoarea și pescuitul ilegal</i>	12
<i>Schimbarea climei</i>	12
SCENARIUL DE BAZĂ ȘI PROIECTELE DE REFERINȚĂ AFERENTE.....	12
<i>Regulamentele, planificarea și aplicarea legii în domeniul biodiversității și utilizării terenurilor</i>	12
<i>Programe de referință pentru conservarea biodiversității în afara AP</i>	13
<i>Reglementarea biodiversității/utilizării terenurilor</i>	14
<i>Planificarea utilizării terenurilor</i>	14
<i>Aplicarea legislației</i>	14
<i>Modificarea practicilor de producție pentru a proteja biodiversitatea</i>	14
SOLUȚIA PE TERMEN LUNG ȘI OBSTACOLE CARE TREBUIE ABORDATE	16
<i>Obstacolul 1: Absența cadrului de planificare și aplicare pentru a integra biodiversitatea în peisajul mai larg prin planificare teritorială</i>	17
<i>Obstacolul 2: Experițe insuficiente demonstrate în practicile de planificare spațială și gestionare a terenurilor compatibile cu biodiversitatea</i>	17
2. STRATEGIA	18
ARGUMENTARE ȘI REZUMATUL ALTERNATIVEI GEF	18
<i>Beneficii globale de mediu</i>	18
CORESPUNDEREA PROIECTULUI CU STRATEGIILE GEF ÎN DOMENIUL DE INTERES.....	20
CORESPUNDEREA PROIECTULUI CU STRATEGIILE ȘI PLANURILE NAȚIONALE SAU RAPOARTE ȘI EVALUĂRI ÎN BAZA CONVENȚIILOR RELEVANTE	20
OBIECTIVUL, REZULTATELE ȘI PRODUSELE PROIECTULUI	21
Componenta 1:Planificarea utilizării terenului și sistemul de executare abordează pierderea biodiversității ..21	
Produsul 1.1: Modificări în legislația funciară și forestieră, dar și în reglementările și standardele aferente, pentru integrarea biodiversității la nivel național și local	21
Produsul 1.2: Existența unui sistem de monitorizare pentru a urmări schimbările din zonele importante pentru biodiversitate și a lua măsuri de adaptare menite să reducă impacturile.....	22
Produsul 1.3: Un comitet național multi-sectorial care să controleze elaborarea planului de utilizare a terenului, precum și implementarea și aplicarea acestuia.....	23
Produsul 1.4:Sistem de sancțiuni pentru neregularitățile față de PRDS și PUT aprobate	24
Produsul 1.5:Funcționarii de stat din instituțiile cheie sunt instruiți în domeniul planificării spațiale în mod participativ, integrând principiile conservării biodiversității	24
Componenta 2: Conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității terenurilor publice	26

Produsul 2.1: Planuri raionale de dezvoltare spațială (PRDS) și planuri de utilizare a terenurilor (PUT) integrate, care includ aspectele de biodiversitate, sunt elaborate pentru două raioane.....	26
Produsul 2.2: Sunt dezvoltate și testate tehnologiile și este creată infrastructura adecvată pentru a demonstra utilizări ale terenurilor compatibile cu biodiversitatea pe pășuni	28
Produsul 2.3: Conectivitate ecologică creată între diverse corpuri de pădure și în interiorul acestora	30
Produsul 2.4: Instruirea utilizatorilor de terenuri privind integrarea aspectelor biodiversității în practicile de utilizare a terenurilor	30
Produsul 2.5: Asigurarea fondurilor publice pentru inițiativele de integrare	31
BENEFICII SOCIO-ECONOMICE, INCLUSIV DIMENSIUNILE DE GEN	32
RENTABILITATEA	33
ASPECTE INOVATIVE, DURABILITATE ȘI POTENȚIAL DE EXTINDERE	33
ANALIZA PĂRȚILOR INTERESATE	34
COORDONAREA CU ALTE INIȚIATIVE.....	36
3. CADRUL REZULTATELOR PROIECTULUI	39
4. BUGETUL TOTAL ȘI PLANUL DE LUCRU	42
5. ARANJAMENTE DE MANAGEMENT.....	46
6. CADRUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE	47
ÎNCEPUTUL PROIECTULUI.....	48
TRIMESTRIAL	48
ANUAL	48
MONITORIZARE PERIODICĂ PRIN VIZITE ÎN TEREN	49
MIJLOCUL CICLULUI DE PROIECT	49
SFÂRȘITUL PROIECTULUI.....	49
ARANJAMENTELE DE AUDIT	50
ÎNVĂȚAREA ȘI DISEMINAREA CUNOȘTINȚELOR.....	50
CERINȚELE ÎN MATERIE DE COMUNICARE ȘI VIZIBILITATE	50
7. CONTEXTUL LEGAL	51
ANEXA 1: RĂSPUNS LA OBSERVAȚIILE PRIMITE DE LA MEMBRII GEFSEC, STAP ȘI DE LA MEMBRII CONSILIULUI..	53
ANEXA 2: TERMENII DE REFERINȚĂ PENTRU COMITETUL MULTI-SECTORIAL ÎN INTEGRAREA BIODIVERSITĂȚII...	58
ANEXA 3: EVALUAREA CAPACITĂȚILOR CONFORM TABELULUI DE PUNCTAJ.....	60
ANEXA 4: RAIONUL PILOT ȘI FIȘELE CU DATE (INCLUSIV HARTA)	68
RAIONUL 1: SOROCA (REGIUNEA NORD; SUPRAFAȚA TOTALĂ 104.298,98 HA)	69
RAIONUL 2: ȘTEFAN VODĂ (REGIUNEA DE SUD-EST; SUPRAFAȚA TOTALĂ A RAIONULUI: 99.838 HA)	74
ANEXA 5: ANALIZA RISCURILOR	79
ANEXA 6: ACORDURI.....	81
ANEXA 7: TERMENI DE REFERINȚĂ (PERSONALUL PROIECTULUI ȘI CONSULTANȚI).....	82
ANEXA 8: LISTA DE VERIFICARE PNUD PENTRU SCREENINGUL SOCIAL ȘI DE MEDIU ȘI REZUMATUL ACESTEIA	88

LISTA ACRONIMELOR

ACSA	Agenția Națională de Dezvoltare Rurală
ARFC	Agenția Relații Funciare și Cadastru
APA	Asociațiile Producătorilor Agricoli
AAP/RIP	Analiza anuală a proiectului/Rapoarte de implementare a proiectului
AȘM	Academia de Științe a Moldovei
PAA	Plan anual de activitate
SFL	Starea de fapt a lucrurilor
BD	Biodiversitate
RRM	Raport cu privire la rezultatele misiunii
CALM	Congresul Autorităților Locale din Moldova
CDB	Convenția privind diversitatea biologică
CSI	Comunitatea Statelor Independente
OȚ	Oficiu de țară
PȚ	Program de țară
APC	Autoritate publică centrală
PAPTȚ	Plan de acțiuni al programului de țară
OSC	Organizație a societății civile
PRM	Plan raional de mediu
PRAT	Plan raional de amenajare a teritoriului
AE	Agenția de executare
EIM	Evaluarea impactului asupra mediului
MEM	Mișcarea Ecologistă din Moldova
ENA FLEG	Aplicarea legislației forestiere și guvernarea în Europa și Asia de Nord
ENPI FLEG	Programul regional ”Îmbunătățirea aplicării legislației forestiere și guvernării în cadrul Inițiativei Politice Europene de Vecinătate cu țările din Europa de Est și Rusia”
CRE	Centru de resurse pentru evaluare
UE	Uniunea Europeană
FAO	Organizația pentru Alimentație și Agricultură
AS	Amenajament silvic
ICAS	Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice
HG	Hotărâre de Guvern
GEF	Fondul Global de Mediu
GEFSEC	Secretariatul Fondului Global de Mediu
GES	Gaze cu efect de seră
GIS	Sistem informațional geografic
GTZ	Societatea Germană pentru Cooperare Internațională
PGP	Plan de gestionare a pășunatului
Ha	Hectar
RU	Resurse umane
DI	Document de identitate
UICN	Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii
SI	Seminar introductiv
DT	Degradarea terenurilor
APL	Autoritatea publică locală
PUT	Plan de utilizare a terenurilor
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MDL	Leu moldovenesc (moneda Republicii Moldova)
SGP	Sistem de gestionare a pășunilor
MDRC	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
CMSIB	Comitetul multi-sectorial în integrarea biodiversității
MTID	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor
SNPACDB	Strategia națională și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice
REN	Rețeaua ecologică națională
ENN	Executat la nivel național
FNAM	Federația Națională a Agricultorilor din Moldova
PFNL	Produse forestiere nelemnoase
ONG	Organizație neguvernamentală
AP	Arie protejată
SAP	Sistemul ariilor protejate

FIP	Formular privind implementarea proiectului
SMIP	Sistem de management informațional al proiectului
MP	Manager de proiect
EMP	Echipa de management a proiectului
GPP	Grantul pentru pregătirea proiectului
RP	Raport de progres
RPT	Raport de progres trimestrial
URC	Unitatea regională de coordonare
CRM	Centrul Regional de Mediu
SPR	Sistem de pășunat prin rotație
APR/L	Autorități publice raionale/locale
ASBA	Acordul standard de bază pentru asistență
IES	Inspectoratul Ecologic de Stat
MDM	Management durabil al mediului
PGM	Program de granturi mici
OS2	Obiectiv strategic 2
GCST	Grupul consultativ științific și tehnic
TR	Termeni de referință
PTP	Punctaj total posibil
CDB	Convenția privind diversitatea biologică
UNDAF	Cadrul Națiunilor Unite de Asistență pentru Dezvoltare
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
USD	Dolar SUA
BM	Banca Mondială
WWF	Fondul Mondial pentru Natură

1. ANALIZA SITUAȚIEI

Ecosisteme și biodiversitate

Republica Moldova este situată în Europa de Sud-Est, fără ieșire la mare, între România și Ucraina cu o suprafață de 3.384.300 ha. Relieful este deluros, cu altitudine maximă de 430 m, Moldova se întinde pe trei eco-regiuni principale ale Europei - pădurile mixte central-europene, stepa pontică și silvostepa est-europeană. Aproape două treimi din suprafață este ocupată de terenuri agricole. Aproximativ 15% din teritoriu este acoperit de o formă de vegetație naturală, mare parte din aceasta fiind degradată. În general, această vegetație naturală cuprinde ecosisteme de pădure. Habitatele naturale de stepă sunt aproape inexistente și în prezent sunt utilizate ca pășuni. Acestea se află preponderent în nordul și în sudul țării și ocupă în total circa 65.000 de hectare (aproximativ 1,9% din teritoriu). Ecosistemele de luncă, cu o mare diversitate genetică și de specii, continuă să fie utilizate pentru pășunatul animalelor și ocupă circa 10% din teritoriul țării. Comunitățile de vegetație asociate ecosistemelor acvatice - în special zonele inundate de pe cursul inferior al râurilor Prut și Nistru - acoperă circa 94.000 ha (aproximativ 2,8% din teritoriul țării). În Moldova există în jur de 3000 de ape curgătoare și 60 de lacuri, iar peste 95% din cursurile de apă se varsă în unul din cele două mari râuri - Prut sau Nistru.

Moldova este o țară bogată în specii, iar biodiversitatea agro-forestieră este dominantă. Există 1842 de specii de plante vasculare și aproximativ 4600 de specii de plante inferioare și ciuperci. Acestea includ 13 specii relict, 126 de specii din Cartea Roșie¹ și 4 specii aflate la limita răspândirii naturale. Diversitatea speciilor de plante este deosebit de mare în păduri (peste 850 de specii), lunci (circa 650 de specii) și rămășițele de stepă (peste 600 de specii). În Moldova există circa 16.540 de specii de animale (461 vertebrate și peste 16.000 nevertebrate). Acestea includ 55 de specii relict ponto-caspice (din care 10% sunt endemice pentru bazinul Mării Negre) și 116 specii din Cartea Roșie². Multe specii de animale au dispărut complet din Moldova în ultimele secole. Deși cea mai mare diversitate de vertebrate se înregistrează în păduri (172 specii), 153 (89%) din aceste specii sunt întâlnite în păduri asociate cu lunci. Coridoarele riverane și zonele umede aferente lor sunt deosebit de importante pentru păsările migratoare.

Pădurile sunt cele mai bogate din Moldova în ceea ce privește biodiversitatea. Comunitățile de plante erbacee de sub coronamentul pădurii sunt influențate în mod semnificativ de gradul de umbră și variază între 79 și 206 specii; poienile și marginile pădurilor găzduiesc circa 800 de specii, mai ales pe cele caracteristice stepelor și luncilor. Aproximativ 500 de specii de plante sunt tipice habitatelor de pădure, 172 dintre acestea sunt specii rare și 103 se află sub protecția statului. În ecosistemele forestiere există circa 40 de specii de plante relict. Există multe specii de insecte amenințate cu dispariția, inclusiv 4 declarate pe cale de dispariție la nivel global (conform categoriilor și criteriilor Listei Roșii a UICN), de exemplu *Cerambyx cerdo*. Habitatele de pădure adăpostesc aproape toate speciile de amfibieni și reptile din Moldova și creează condiții pentru numeroase specii de lilieci și majoritatea mamiferelor, multe din acestea fiind incluse în Convenția de la Berna³ și listele Directivei privind habitatele a Uniunii Europene.

Stepele, care ocupau cândva circa 60% din teritoriul țării, iar acum doar 1,9%, sunt ecosistemele cel mai puțin conservate din Moldova; rămășițele stepelor primare sunt reduse, fragmentate și utilizate pentru pășunat. Porțiunile de stepă existente găzduiesc peste 420 de specii de plante tipice stepei, din care 126 sunt amenințate cu dispariția și 2 au o răspândire foarte limitată. Probabilitatea dispariției insectelor tipice stepei este ridicată; 16 specii care trăiesc în biotopul de stepă sunt în pericol, inclusiv *Onconotus servillei*

¹ Două din acestea sunt incluse și în Cartea Roșie a briofitelor din Europa.

² Treisprezece din acestea sunt incluse și în Lista Roșie Europeană (1991).

³ Convenția de la Berna este un instrument internațional obligatoriu din punct de vedere juridic în domeniul conservării naturii, care acoperă majoritatea patrimoniului natural din Europa și se extinde la unele state din Africa. Convenția are scopul de a conserva flora și fauna sălbatică și habitatele naturale ale acestora și de a promova cooperarea europeană în acest domeniu. Convenția acordă o importanță deosebită necesității de a proteja habitatele naturale în pericol și speciile vulnerabile pe cale de dispariție, inclusiv cele migratoare.

și *Saga pedo*, iar numai 5 specii sunt protejate la nivel național. Stepele reprezintă habitate pentru unele vertebrate rare, cum ar fi vipera de stepă (*Vipera ursini*), popândăul european (*Spermophilus citellus*), popândăul perlat (*Spermophilus suslicus*), dihorul de stepă (*Mustela eversmani*), etc. Multe păsări răpitoare își fac cuiburi în zonele de pădure, dar își caută hrana în stepă sau în alte zone deschise.

Luncile (10% din teritoriul țării) găzduiesc 269 de specii de plante tipice pentru aceste ecosisteme. 52 de specii prezente în ecosistemele de luncă sunt amenințate cu dispariția, iar 29 din acestea sunt sub protecție națională. De asemenea, în lunci trăiesc câteva specii tipice rare de nevertebrate, cum ar fi fluturele de cupru mare (*Lycaena dispar*). Mulți amfibieni incluși în anexele Convenției de la Berna se găsesc în lunci; aici vânează sau trăiesc mamifere protejate, cum ar fi hârciogul european (*Cricetus cricetus*). În lunci își fac cuibul unele păsări, precum cârsteiul (*Crex crex*), și multe specii își caută hrana aici, cum ar fi acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*), ciuful de câmp (*Asio flammeus*), barza neagră (*Ciconia nigra*) și țigănușul (*Plegadis falcinellus*).

Ecosistemele acvatice/zonele umede reprezintă habitate pentru specii de plante acvatice, cum ar fi *Trapa natans* și *Salvinia natans*, care sunt incluse în Convenția de la Berna și se găsesc încă în zonele umede naturale din sudul Moldovei. În zonele umede există concentrări importante de specii de nevertebrate. Unele specii de mamifere, cum ar fi vidra europeană (*Lutra lutra*) și chițcanul de apă eurasiatic (*Neomys fodiens*) sau nurca europeană (*Mustela letreola*), pot fi găsite încă în zonele umede.

Sistemul ariilor protejate (SAP)

În prezent, SAP din Republica Moldova acoperă 189.385,9 ha (sau 5,61% din teritoriul țării). O treime din acesta este administrat de agenția Moldsilva, iar restul se află mai ales pe terenuri ale comunităților sau private. Ariile protejate (AP) care nu sunt administrate de Moldsilva nu au o protecție eficientă (este reglementată prin lege, dar nu este asumată de conducere). AP care corespund sistemului de clasificare UICN reprezintă doar 66.048 ha (sau 1,96% din teritoriul țării)⁴. În general, SAP nu este reprezentativ nici pentru specii, nici pentru diversitatea habitatelor din biotururile terestre, ceea ce înseamnă că un management eficient al biodiversității în afara AP este crucial pentru a menține integritatea ecologică a ecosistemelor din Moldova și a asigura o conservare în mod rațional a biodiversității acestora.

Reprezentativitatea biodiversității necesită o abordare peisagistică/teritorială largă privind conservarea biodiversității, inclusiv în zonele din interiorul și din afara AP, pentru a gestiona un mozaic de utilizări ale terenurilor și resurselor prin protecție și restaurare, precum și integrarea managementului biodiversității în practicile de producție și utilizare durabilă, cu scopul de a obține beneficii ecologice, economice și sociale. Toate zonele din SAP (inclusiv sectorul privat care deja face parte din SAP) trebuie să aibă planuri de management, iar proprietarii de terenuri trebuie să facă parte din schemele de compensare pentru a asigura conservarea speciilor/habitatelor.

Biodiversitatea și principalele sectoare

Agricultura

Terenurile agricole ocupă în prezent circa 74% din suprafața totală a Moldovei; practicile de conversie a terenurilor și practicile agricole generează amenințări serioase pentru biodiversitate. Dependența masivă a țării de sectorul agricol continuă să fie o amenințare majoră pentru integritatea puținelor zone rămase ale ecosistemelor naturale. Multe specii și-au redus populațiile și unele au dispărut complet. Fostele stepe și lunci au fost transformate în terenuri arabile, iar rămășițele acestora sunt supuse pășunatului necontrolat. Degradarea se observă ușor prin scăderea continuă a proporției speciilor indicator de plante în ansamblul vegetației, prezența redusă a speciilor leguminoase și pierderea substanțială de vegetație (până la 70% în anumite zone). Majoritatea acestor zone sunt deja invadate de specii invazive alogene de arbuști/arbori

⁴ Câteva categorii de AP, și anume monumentele geologice, paleontologice și hidrologice ale naturii, au o semnificație redusă pentru biodiversitate.

(de ex. *Elaeagnus angustifolia*, *Acer negundo*, *Robinia pseudoacacia*) sau de specii autohtone de arbuști care sunt invazive la nivel local (de ex. *Rosa canina*, *Crataegus* spp.). Stepele uscate, în care se păstrează unele grupuri taxonomice rare și indicatoare (de ex. mai multe specii din genul *Stipa*), sunt supuse unei presiuni severe din partea pășunatului nereglementat (mai ales al bovinelor din gospodăriile casnice) și sunt lipsite de o gestionare durabilă (de ex. cositul fânului, care în unele locuri este necesar pentru menținerea speciilor rare de ierburi, ca parte a unui sistem rotațional de pășunat controlat).

În general, se consideră că stepele sunt într-o fază în care reducerea presiunilor și o gestionare reglementată ar putea încă inversa tendința de degradare (adică o degradare moderată); totuși, șansele pentru aceasta scad în fiecare an. Eroziunea solului din cauza practicilor agricole neadecvate și pășunatului necorespunzător este o problemă gravă, cu efecte directe și indirecte asupra biodiversității. Lipsa pășunatului prin rotație și capacitatea de suport necunoscută pentru ovine, caprine și bovine reduc stratul de sol fertil, problema fiind agravată de malurile apelor care sunt erodate de către animale. Deși luncile umede nu sunt încă arate și transformate în teren cultivat, comparativ cu habitatele de stepă, majoritatea ecosistemelor de luncă umedă sunt drenate pentru utilizare agricolă în viitor, sau ”ameliorate” ca pășuni (de ex. semănate cu specii neindigene care sunt preferate ca furaje). Aceasta este principala amenințare pentru cârsteii de câmp (*Crex crex*). Zonele umede (cele mai mari fiind pe cursurile inferioare ale celor două râuri principale) și alte lunci se caracterizează printr-o mare biodiversitate. Totuși, acestea au fost drenate pentru agricultură și sunt acum foarte degradate, fiind cosite și pășunate intensiv timp de decenii, în timp ce altele continuă să fie pregătite pentru a deveni terenuri arabile. Utilizarea excesivă a îngrășămintelor și pesticidelor în sectorul agricol, împreună cu creșterea depunerii sedimentelor în ape din cauza eroziunii solului, are efecte negative asupra ecosistemelor și biodiversității acvatice. Deoarece pășunile se degradează, locuitorii își lasă tot mai mult animalele să pătrundă în păduri pentru a paște.

Pășunatul este o mare problemă pentru țară, în special în perioadele când ploaia/apa lipsește. Acesta are impact atât asupra pământului ca atare, cât și asupra biodiversității. Când calitatea pășunilor se reduce din cauza climei sau altor condiții, pășunatul se face în păduri și/sau în arii protejate, deci devine ilegal și nesustenabil. Comunitățile trebuie să beneficieze de modalități alternative pentru pășunat. Aplicarea legislației este încă o problemă, fiindcă autoritățile nu propun măsuri alternative, deci comunitățile sunt lăsate pe cont propriu de cele mai multe ori.

Pădurile

Pădurile sunt ecosistemele păstrate cel mai bine și care au cea mai mare biodiversitate din Moldova. Ele se află predominant în partea centrală a țării, zona nordică și cea sudică fiind mai puțin împădurite. Conform datelor de la Biroul Național de Statistică, în anul 2013 pădurile ocupau 450 de mii ha, din care 363 mii ha erau administrate de Agenția Moldsilva. Astfel, acoperirea cu păduri (sau vegetația forestieră) ajunge la 13,7% din teritoriu. Totuși, zona acoperită cu pădure veritabilă este mai mică decât aceste cifre. Exploatate masiv în trecut, pădurile rămase sunt în mare parte rezultatul lăstarilor crescuți din cioturi sau rădăcini (aproximativ 60%, conform datelor oficiale) și sunt considerate a fi de calitate redusă și mai puțin stabile decât pădurile regenerate din semințe. În Moldova nu mai există păduri primare. Ca exemplu, 80% din pădurile de stejar existente provin din crânguri. Zonele de pădure din Moldova sunt foarte fragmentate, având suprafețe între 5 și 1500 ha.

Managementul silvic nesustenabil din trecut a contribuit la starea actuală a pădurilor Moldovei⁵. Acesta include recoltarea/tăierea celor mai valoroase specii, fără o gestionare adecvată a regenerării lor, cu impact inerent asupra structurii și compoziției speciilor, împădurirea și reîmpădurirea cu specii neadecvate condițiilor locale, precum și consumul ridicat de lemn pentru necesitățile de energie primară și casnice ale gospodăriilor.

⁵ Extinderea sectorului agricol și dezvoltarea infrastructurii sunt alți factori importanți.

Pentru a atenua degradarea solului și a satisface cererea ridicată de lemn de foc, instituțiile silvice au trecut la extinderea pădurilor, bazându-se pe specii neindigene, astfel că salcâmul (*Robinia pseudoacacia*) a fost aproape naturalizat și a devenit o componentă dominantă în aproximativ 40% din vegetația forestieră a Moldovei. Alte specii alogene, precum arțarul american (*Acer negundo*), nu au fost utilizate în regenerare/extindere, dar au devenit specii invazive foarte agresive, înlocuind pe plan local speciile autohtone.

Tăierea arborilor mari și tratamentele silvice neadecvate într-o anumită perioadă, alături de degradarea extinsă a zonelor deschise din jur (lunci, stepă), care servesc drept nișe de hrană, sunt factori care au determinat unele specii amenințate, cum ar fi acvila țipătoare mare (*Aquila clanga*) și șoimul dunărean (*Falco cherrug*), să-și abandoneze locurile de cuibărit atunci când sunt deranjate. Chiar dacă locurile de cuibărit din păduri ale acestor păsări de pradă rămân sigure în unele zone, pășunile, fânețele și luncile din jurul pădurilor - locurile unde ele își caută hrana - sunt adesea arate, forțând păsările adulte să se mute.

Infrastructura/dezvoltarea urbană și agrementul

Densitatea populației în Moldova este mare (121,9/km²). Circa 74% din suprafață este teren agricol, iar aproape 90% din acesta este fie privatizat oficial, fie aflat sub forme colective de utilizare agricolă (parcele ale proprietarilor administrate de societăți pe acțiuni). Astfel, peisajul de ansamblu este un mozaic de terenuri private sau colective, sau alte tipuri de infrastructură, rămânând foarte puține zone unde biodiversitatea naturală poate să mai existe. De asemenea, densitatea așezărilor umane este mare (5 sate/comunități la 100 km²) și distribuită neuniform în țară, iar așezările urbane mari predomină.

Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului (nr. 835 din 17.05.1996, cu modificările ulterioare) prevede că orice planificare teritorială trebuie să creeze un cadru pentru dezvoltarea echilibrată și utilizarea rațională a teritoriului, inclusiv gestionarea responsabilă a resurselor naturale și protecția mediului înconjurător. Această orientare este susținută și de Legea privind dezvoltarea regională (Hotărârea Guvernului nr. 438 din 28.12.2006), Concepția dezvoltării durabile a localităților (HG nr. 1491 din 28.12.2001) și Legea cu privire la dotarea localităților și teritoriilor cu documentația de urbanism și amenajare a teritoriului (HG nr. 1362 din 10.12.2001).

Totuși, principiile conservării biodiversității sunt integrate insuficient în amenajarea teritoriului (inclusiv la nivel legal/normativ), iar distribuția și importanța speciilor/habitatelor sunt ignorate aproape complet. Construcția unor noi infrastructuri și extinderea așezărilor predomină asupra conservării și utilizării durabile a resurselor naturale.

Exemple de efecte grave asupra ecosistemelor acvatice: asanarea zonelor umede (și a luncilor înconjurătoare), eliminarea vegetației riverane, îndiguirea și amenajarea apelor curgătoare. Sedimentările și scurgerile de substanțe chimice, alături de dezvoltarea urbană și activitățile de agrement nereglementate, au afectat negativ râurile și zonele umede. Ca urmare, speciile precum cârstelul de câmp (*Crex crex*) și creștețul pestriț (*Porzana porzana*) au devenit rare în zonele umede. Locurile de cuibărit ale raței roșii (*Aythya nyroca*) și cormoranului mic (*Phalacrocorax pygmaeus*) au fost serios deteriorate. De asemenea, habitatul nurei europene (*Mustela letreola*) și vidrei europene (*Lutra lutra*), dar și al altor specii asociate zonelor umede de pe malurile bălților, a fost distrus prin pescuit și agrement nesustenabil, precum și prin utilizarea nereglementată a lacurilor ca sursă de apă.

Amenințări directe pentru biodiversitate

Amenințările pentru biodiversitate persistă. Aceasta se datorează parțial necesităților de subzistență ale populației, determinate de sărăcie (împreună cu necesitățile de resurse, de natură comercială) și, parțial, percepției generale despre biodiversitate în rândul cetățenilor, care este în defavoarea biodiversității. Acești factori generează diverse metode și practici nesustenabile la diferite niveluri (politic, educațional, instituțional, juridic, tradițional, etc.).

Activitatea umană abuzivă prin conversia terenurilor

Chiar dacă aproximativ jumătate din exporturile Moldovei sunt produse agricole, la nivel național lipsește încă o abordare rațională față de utilizarea durabilă a terenurilor arabile existente. Majoritatea terenurilor agricole sunt privatizate și, în multe cazuri, locuitorii dețin mici parcele; situație care îngreunează o abordare rațională (conform unor surse, circa 200.000 ha de terenuri agricole sunt abandonate). Pătrunderea abuzivă a omului este vizibilă în toate habitatele și prin diverse moduri (de ex. arendarea pe termen lung a pădurilor, apariția de noi pășuni, noi gropi de gunoi, etc.). Comunitățile nu conștientizează pe deplin consecințele posibile ale acestor practici, iar tot mai multe habitate sunt distruse, alterate sau fragmentate, fapt care duce la pierderea biodiversității.

Eroziunea solului

Conform datelor oficiale, circa 800.000 ha de terenuri agricole sunt degradate și circa 100.000 ha sunt puternic erodate. Mai există o previziune despre pierderile anuale de sol fertil din țară din cauza eroziunii. Aceasta afectează deja biodiversitatea și s-ar putea să o afecteze serios în viitorul apropiat. Pe baza diverselor analize, utilizarea nesustenabilă a resurselor naturale (păduri, pășuni) va duce la o reducere semnificativă a biodiversității și la o creștere în continuare a despăduririi, care, la rândul său, va duce mai departe la degradarea și eroziunea solului. Totuși, Guvernul a luat unele măsuri de cooperare cu organizații internaționale pentru a opri eroziunea prin programe de împădurire și reîmpădurire (creând perdele forestiere de protecție pentru a atenua efectul vântului și ploii asupra solului), gestionarea pășunilor, îmbunătățirea productivității terenurilor agricole și reabilitarea unor zone umede.

Poluarea

Există diverse surse de poluare, deșeurile urbane și industriale afectând direct speciile și habitatele. Înnămolirea cursurilor de apă și a zonelor umede (în special a lacurilor) a redus suprafața zonelor umede și potențialul acestora de a furniza comunităților locale pește și alte bunuri. Deversarea neautorizată a deșeurilor reprezintă un mare risc, nu doar pentru sănătatea umană, ci și pentru ecosisteme.

Speciile exotice (neindigene) și/sau invazive

Deși în Moldova nu există o listă completă a speciilor exotice (neindigene), acestea sunt prezente în țară, iar multe ar putea fi încă introduse. Multe specii neindigene, alături de unele specii autohtone, au devenit invazive (de ex. arbuști/arbori agresivi, dăunători ai culturilor), cauzând daune economice enorme agriculturii și silviculturii. Un arbore invaziv este salcâmul (*Robinia pseudoacacia*), utilizat intens pentru extinderea pădurilor pe terenuri degradate, dar și de unii proprietari de păduri private. Acesta este preferat de populație ca lemn de foc și pentru alte necesități casnice, fiind un exemplu potrivit de utilizare a unei specii invazive (deși specia în sine poate cauza probleme în habitatele naturale). S-a constatat că unele specii introduse s-au încrucișat cu specii autohtone, cauzând contaminarea genetică a celor din urmă (de ex. cerbul japonez, *Cervus nippon*).

Pășunatul nesustenabil

În prezent, majoritatea bovinelor din Moldova aparțin comunităților. Deși comunitățile dispun de pășuni, cele mai multe fiind epuizate și de slabă calitate (productivitate redusă), turmele sunt mutate adesea în alte habitate, cum ar fi păduri (conform legislației curente, pășunatul în păduri este interzis). În general, pășunatul se face necontrolat și împotriva tuturor principiilor de durabilitate ecologică. De multe ori, pășunile sunt o chestiune sensibilă pentru comunități și administrarea lor este o provocare reală.

Fragmentarea habitatelor din cauza dezvoltării infrastructurii

Peisajul Moldovei este format din drumuri, căi ferate și alte elemente de infrastructură, care îl fragmentează. O cale ferată construită recent prin zonele umede ale Prutului de Jos (un loc protejat prin Convenția Ramsar) a afectat grav nu doar ecosistemele și biodiversitatea lor, ci și comunitățile locale care depind de zonele umede. Practica recentă de închiriere a pădurilor pentru vânatoare și agrement a dus la deteriorarea acestora, fiindcă cei care le-au închiriat au construit case și alte elemente de infrastructură, chiar dacă contractele de închiriere nu prevedeau aceasta. În general, integritatea habitatelor/ecosistemelor nu este luată în considerare în planificarea teritoriului sau a infrastructurii.

Exploatarea forestieră ilegală

Biodiversitatea pădurilor este supusă unei presiuni tot mai mari din cauza exploatării forestiere ilegale, în special pentru a satisface cererea de lemn de foc, și/sau tăierii selective a arborilor de calitate ridicată. Statisticile oficiale arată că aproximativ 0,5 mil. m³ de lemn se recoltează legal anual, iar volumul lemnului recoltat ilegal este foarte mic. Totuși, o analiză a programului regional ENPI FLEG a arătat că, de fapt, consumul anual de lemn pe plan intern este dublu. Autoritățile au reacționat deja prin reîmpădurirea terenurilor degradate și introducerea unor culturi energetice forestiere cu eficiență mare și rotație scurtă (în special salcâm).

Culegerea ilegală a plantelor rare

Multe specii de plante sunt culese intens de către comunitățile locale. Deși unele din aceste plante sunt protejate, locuitorii le culeg din păduri și lunci pentru a le vinde fie de-a lungul drumurilor care trec pe lângă păduri, fie în piețele din orașe sau direct în stradă. Multe specii rare, cum ar fi ghiocelul din genul *Galanthus* și lăcrămioara - *Convallaria majalis*, sunt culese de locuitori în fiecare primăvară.

Vânătoarea și pescuitul ilegal

Deși Moldova nu este prea bogată în vânat, vânătoarea este o ocupație tradițională pentru mulți oameni. Se poate vâna și pescui în anumite perioade, însă nici vânătoarea, nici pescuitul nu se fac în mod sustenabil. Există o contradicție imensă între actele legislative și normative în vigoare și aplicarea/implementarea acestora. Vânătoarea și pescuitul ilegal (ca sport sau ca braconaj) sunt încă frecvente în țară, deși unele comunități locale (în special din zonele umede) sunt dependente de pescuit și/sau vânătoare. De asemenea, fauna sălbatică nu este gestionată în mod adecvat.

Schimbarea climei

Moldova se confruntă cu condiții meteorologice tot mai instabile, iar seceta și inundațiile au devenit ceva normal în ultimele decenii. În același timp, habitatele naturale (și terenurile agricole) au o rezistență scăzută la incidența în creștere a condițiilor meteorologice extreme. În țară sunt raportate mai multe probleme de mediu, cum ar fi alunecări de teren, eroziunea terenurilor, uscarea pădurilor/copacilor, răspândirea dăunătorilor/bolilor, invazia plantelor și animalelor în terenurile agricole, etc. Schimbarea climei poate duce la deteriorarea unor ecosisteme (adică păduri) din unele părți ale țării, multe specii prezentând o capacitate redusă de reproducere și o susceptibilitate crescută la alți factori.

Scenariul de bază și proiectele de referință aferente

Regulamentele, planificarea și aplicarea legii în domeniul biodiversității și utilizării terenurilor

Moldova are trei niveluri de administrație de stat: național, raional și local (care include localități urbane, sau orașe, și localități rurale, sau comune). Unele atribuții și funcții aparțin exclusiv unui nivel, iar altele sunt partajate. Reglementarea utilizării terenurilor și conservării biodiversității este în mare măsură o competență națională, iar planificarea utilizării terenurilor este partajată între cele trei niveluri de

guvernare. Aplicarea reglementărilor privind conservarea biodiversității și utilizarea terenurilor este în general de competența raioanelor și localităților.

Reglementările privind biodiversitatea/utilizarea terenurilor: Aflate în subordinea Guvernului, principalele instituții responsabile de reglementarea biodiversității/utilizării terenurilor sunt Ministerul Mediului (MM), Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) și Moldsilva. MM este autoritatea națională de mediu care monitorizează calitatea componentelor de mediu și reglementează utilizarea resurselor naturale. Atribuțiile MM includ: (i) elaborarea și promovarea politicilor și strategiilor în domeniul protecției mediului, utilizării raționale a resurselor naturale și conservării biodiversității; (ii) integrarea politicilor de mediu în procesele socio-economice și în politicile sectoriale, pe baza principiilor dezvoltării durabile, armonizarea actelor juridice și normative, a planurilor și programelor cu convențiile și tratatele internaționale; (iii) efectuarea inventarului resurselor naturale, reglementarea utilizării acestora, stabilirea limitelor privind utilizarea resurselor naturale și evacuarea și poluarea cu substanțe periculoase pentru mediu. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA) este autoritatea națională responsabilă de promovarea politicii statului în domeniul agriculturii și industriei alimentare. Atribuțiile sale includ: (i) stimularea și monitorizarea utilizării unor sisteme agricole durabile și eficiente, bazate pe menținerea și îmbunătățirea fertilității solului, și a unor sisteme care să mențină echilibrul ecologic și regenerarea rezervelor de apă, (ii) armonizarea legislației privind agricultura și industria alimentară cu cerințele comunitare. Moldsilva este autoritatea publică centrală responsabilă de silvicultură și vânătoare. Are sarcina de a implementa prevederile constituționale și obligațiile asumate la nivel internațional privind elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul silviculturii și vânătorii, ghidându-se de tendințele mondiale privind dezvoltarea socio-economică durabilă, dezvoltarea rurală, ocuparea forței de muncă în mediul rural, dezvoltarea forestieră durabilă, protecția pădurilor și a vieții sălbatice, menținerea și conservarea biodiversității, formarea profesională, accesul la beneficiile de mediu, cercetarea și educația în domeniul silvic.

Planificarea utilizării terenurilor: Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (MDRC) este responsabil de elaborarea politicii de stat și a cadrului legislativ și de reglementare privind planificarea utilizării terenurilor, arhitectură, urbanism, construcții, producția materialelor de construcție, locuințe și dezvoltare regională. MDRC a elaborat un plan național de amenajare a teritoriului (spațial), aprobat de Parlament în anul 2008. Planul servește exclusiv ca orientare și este compus din secțiuni corelate care reprezintă programe guvernamentale în diverse domenii, pentru întreaga țară. Acesta prezintă, la scară largă, tendințele de amplasare a infrastructurii urbane și rurale și de parcelare a terenurilor. Planurile raionale și locale de dezvoltare spațială (planuri generale) sunt inițiate prin decizie a consiliului raional sau local și sunt elaborate de o întreprindere de proiectare autorizată. Planurile raionale sau locale sunt aprobate de agențiile centrale interesate și de MDRC, fiind adoptate de consiliul raional, respectiv consiliul local. În 2011, MM a finalizat modificările la legislația privind evaluarea impactului de mediu (EIM), care obligă proiectele mari și noi de investiții funciare să efectueze studii complexe despre biodiversitate, să identifice speciile și habitatele amenințate și să elaboreze măsuri pentru a exclude efectele negative. Agenția Relații Funciare și Cadastru (ARFC) coordonează activitățile statului legate de topografie, cartografie, cadastru și GIS. De asemenea, ARFC răspunde de crearea și întreținerea infrastructurii naționale a datelor geospațiale (www.geoportal.md).

Aplicarea legislației: Subordonat MM, Inspectoratul Ecologic de Stat (IES) acționează la nivel de raion pentru aplicarea legislației de mediu, în timp ce autoritățile publice locale (APL) și municipalitățile răspund de aplicarea legislației referitoare la biodiversitate la nivel local, precum și de implementarea planurilor de utilizare a terenurilor (acolo unde există). Moldsilva este responsabilă de aplicarea reglementărilor silvice pe terenurile împădurite aflate sub administrarea sa.

Programe de referință pentru conservarea biodiversității în afara AP

Angajamentul Moldovei privind conservarea biodiversității în afara AP este reflectat în investițiile planificate - cel puțin 27,4 mil. USD pentru conservarea biodiversității pe teritoriul țării pe durata

proiectului. Acesta poate fi divizat aproximativ în patru domenii: investiții legate de (i) reglementarea utilizării terenurilor, (ii) planificarea utilizării terenurilor, (iii) aplicarea legislației, și (iv) modificarea practicilor de producție în sectoarele care determină pierderea biodiversității.

Reglementarea biodiversității/utilizării terenurilor

La nivel național, MM va investi, pe durata proiectului, peste 0,3 mil. USD pentru elaborarea politicii și regulamentelor și pentru rolul de monitorizare a implementării legislației de mediu. Aceasta va include elaborarea standardelor naționale de mediu, a specificațiilor și orientărilor, precum și efectuarea EIM. Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare va cheltui 0,5 mil. USD pentru reglementarea agriculturii ecologice⁶ pe durata proiectului. În Moldova a crescut semnificativ suprafața destinată agriculturii ecologice, de la 80 ha în 2003 la peste 70.000 ha în 2012.

La nivel de raion, cele două raioane vizate din R. Moldova vor investi pe durata proiectului cel puțin 0,2 mil. USD în reglementare, în special prin monitorizarea implementării legislației de mediu de către inspectorii IES.

Planificarea utilizării terenurilor

La nivel național, se estimează că MDRC și Agenția Relații Funciare și Cadastru vor cheltui pe durata proiectului 1,7 mil. USD pentru elaborarea și revizuirea planurilor de urbanism din țară. MM, MAIA și Moldsilva vor investi, pe durata proiectului, peste 8,5 mil. USD pentru planificarea spațială, amenajarea silvică și planurile de gestionare a gospodăriilor agricole. O parte din această investiție provine de la Programul național privind constituirea rețelei ecologice naționale (2011 – 2018), precum și de la Proiectul "Tranziția la agricultura performantă", finanțat de Corporația Provocările Mileniului (2010 – 2015). Obiectivul principal al acestor programe este de a crea un cadru legal pentru coordonarea intersectorială, pentru a reduce presiunea activităților economice asupra mediului și sănătății umane și a susține refacerea mediului. De asemenea, MM va investi pe durata proiectului circa 0,7 mil. USD pentru revizuirea EIM la marile proiecte de dezvoltare. Se estimează că sectorul privat va investi aproximativ 0,5 mil. USD în efectuarea EIM pentru proiectele de dezvoltare din raioanele vizate.

La nivel local, autoritățile publice locale din cele două raioane vizate vor investi pe durata proiectului 0,5 mil. USD pentru planuri de dezvoltare spațială, planuri de urbanism și planuri de gestionare a pădurilor și fermelor agricole.

Aplicarea legislației

Cele două raioane vor investi aproximativ 0,4 mil. USD pentru aplicarea legislației de mediu, în special pentru aplicarea legislației privind conservarea biodiversității și implementarea planurilor locale de protecție a mediului. În plus, autoritățile publice locale vor cheltui aproximativ 0,2 mil. USD pentru aplicarea legislației. Se estimează că Moldsilva va cheltui 2 mil. USD pe an (8 mil. USD pe durata proiectului) pentru aplicarea la nivel național a legislației silvice.

Modificarea practicilor de producție pentru a proteja biodiversitatea

În sectorul silvic, se estimează că Moldsilva va investi 4 mil. USD în îmbunătățirea managementului forestier și menținerea/protejarea pădurilor, vizând în mod specific reîmpădurirea/împădurirea mai ales cu specii autohtone în cele două raioane. În sectorul agricol, se estimează alocarea a 1,3 mil. USD pe durata proiectului pentru protecția sporită a solului și ameliorarea producției agricole, agricultura de conservare și consolidarea capacității în vederea unei mai bune gestionări a terenurilor, în cadrul Programului de

⁶ Agricultura ecologică este un tip de agricultură durabilă care presupune renunțarea completă la îngrășăminte minerale și pesticide produse prin sinteză, la hormoni, aditivi alimentari, etc. Organismele modificate genetic sunt complet interzise. (http://www.euracadagri.com/eng/activities/yalta_doc_md.php)

conservare și sporire a fertilității solului, implementat de MAIA. Circa 0,5 mil. USD din această investiție se poate considera drept bază pentru proiectul propus, deoarece reducerea sedimentelor de sol și a scurgerilor de substanțe chimice va avea un efect benefic asupra biodiversității acvatice. Se estimează că sectorul privat va investi 0,1 mil. USD în managementul biodiversității pe terenurile agricole comunale și private.

Cele cinci programe strategice de referință ale Guvernului referitoare la utilizarea și conservarea/managementul resurselor naturale sunt rezumate în tabelul de mai jos. Toate acestea servesc drept bază pentru proiect, evidențiind totodată referința față de care se vor desfășura activitățile proiectului. Pentru a facilita dialogul și a asigura coordonarea cu proiecte/programe de referință din sectoarele vizate, proiectul va crea Comitetul multi-sectorial în integrarea biodiversității, în cadrul produsului 1.3. Acest comitet va reuni autorități care au responsabilități privind planificarea și autorizarea utilizării resurselor naturale și terenurilor - și anume Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Agenția Moldsilva, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Academia de Științe, Consiliul raionului Soroca, Consiliul raionului Ștefan Vodă - la nivel național.

Titlul, descrierea, agenția de implementare, valoarea totală (USD) a programului de referință	Elementele din program care fac parte din proiectul de referință pentru GEF și problemele pe care acestea le abordează
<p><i>Strategia de mediu pentru anii 2014 - 2023</i> (adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 301 din 24.04.2014)</p> <p>Viziunea este de a crea un sistem funcțional (instituțional, administrativ, de conducere), adaptat la politica UE, și de a asigura un mediu înconjurător durabil. Aceasta are scopul de a garanta dreptul locuitorilor Moldovei la un mediu curat și sănătos.</p> <p>Bugetul total pentru implementarea sa este de 66.033.900 USD anual (1% din PIB-ul anual).</p> <p>Costurile corespund cu prevederile Acordului de Asociere UE-RM și ale Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ALSAC).</p>	<p>Elementul de referință nr. 1: Anumite activități se încadrează bine în obiectivele comunitare și vor avea costurile acoperite de UE.</p> <p>Activitățile de împădurire/reîmpădurire⁷ vor avea loc pe terenuri degradate, fiind create perdele forestiere de protecție, și în alte zone verzi acoperite cu vegetație forestieră.</p> <p>Pășunile sunt administrate în general de către APL, nu sunt deloc gestionate, sunt suprasolicitate și destul de degradate. Doar 5% își mai păstrează valoarea biologică ridicată, în timp ce 70% și-au pierdut capacitatea de auto-regenerare. Pe lângă aceasta, aproximativ 150 mii ha de lunci și zone umede au nevoie de reabilitare/restabilire ecologică și utilizare economică rațională.</p> <p>Gestionarea adecvată a pășunilor ar aduce beneficii pentru economie și biodiversitate, iar în acest sens proiectul va experimenta sisteme de gestionare a pășunilor, favorabile biodiversității, pe 100 ha de teren în 2 raioane din Moldova, care permit combinarea unor măsuri precum pășunatul prin rotație, cositul fânului și practicile silvo-pastorale.</p>
<p><i>Rețeaua ecologică națională (REN) în Republica Moldova</i> (adoptată prin Hotărârea Guvernului nr. 593 din 01.08.2011).</p> <p>REN are scopul de a proteja diversitatea biologică și peisagistică din Moldova, în cadrul Rețelei Ecologice Pan-Europene, precum și în conformitate cu cerințele CDB și "Strategia națională și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice" din Moldova.</p> <p>Costurile estimate pentru implementare sunt de 3.857.920 USD și vor fi alocate din bugetul de stat (și bugetele locale), fonduri speciale, asistență internațională și din alte surse.</p>	<p>Elementul de referință nr. 2: Raioanele pilot ale proiectului se încadrează în domeniul de aplicare al REN și vor beneficia de acoperire financiară și asistență</p> <p>Pentru a stabili ecosistemele agricole/silvice și a asigura conectivitatea lor, REN va efectua împădurirea/reîmpădurirea a 30.400 ha din perdelele forestiere de protecție a apelor până în 2018. De asemenea, aceasta se angajează să extindă rețeaua ariilor naturale protejate pentru a include zonele de stepă din Bugeac (raionul pilot Ștefan Vodă, inclusiv satul Copceac, care face parte din această regiune). Astfel se asigură o bază adecvată pentru activitățile proiectului legate de integrarea conservării biodiversității în planificarea utilizării terenurilor.</p>
<p>Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier din</p>	<p>Elementul de referință nr. 3: Activitățile de împădurire și</p>

⁷ În Moldova, termenii "împădurire" și "reîmpădurire" sunt utilizați în mod interschimbabil. Nici o lege relevantă nu face o distincție clară între împădurire și reîmpădurire.

Titlul, descrierea, agenția de implementare, valoarea totală (USD) a programului de referință	Elementele din program care fac parte din proiectul de referință pentru GEF și problemele pe care acestea le abordează
<p>Republica Moldova (adoptată prin Hotărârea Parlamentului nr. 350 din 12.07.2001)</p> <p>Este principalul document de politică silvică din țară, având mai multe obiective: (i) sporirea potențialului ecoprotectiv și bioproductiv, (ii) conservarea biodiversității, (iii) extinderea suprafețelor forestiere, (iv) eficiența activităților de pază și protecție, (v) soluționarea problemelor social-economice, și (vi) conservarea peisajului rural.</p> <p>Nu există o sumă fixă a finanțării, dar sursele sunt diverse: gestionarea pădurilor, bugetul de stat, credite și granturi (naționale și internaționale), asistență tehnică din partea donatorilor.</p>	<p>reîmpădurire ale Moldsilva și asistența aferentă din partea întreprinderilor forestiere de stat</p> <p>Obiectivul strategiei este o acoperire forestieră de 15% până în 2020 (13,7% în prezent), așa că activitățile de reîmpădurire ale proiectului se vor adăuga la acesta.</p> <p>Extinderea pădurilor va avea loc mai ales pe terenuri comunitare sau private, iar proiectul se concentrează asupra terenurilor comunitare (în principal terenuri degradate).</p>
<p>Planul național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră pentru anii 2014-2018 (aprobat prin HG 101/2014).</p> <p>MM este responsabil pentru implementare, iar APL vor contribui prin alocarea terenurilor pentru împădurire și reîmpădurire. Plantarea/împădurirea se va realiza de către Moldsilva, în cooperare cu MAIA. Academia de Științe va oferi asistența necesară părților interesate și partenerilor.</p> <p>Inițiativa prevede împădurirea și reîmpădurirea a 13.000 ha de terenuri degradate și perdele forestiere de protecție a apelor, inclusiv menținerea plantațiilor forestiere și asigurarea protecției lor împotriva tăierilor ilegale și pășunatului ilegal, precum și prevenirea altor abuzuri.</p> <p>Resursele necesare pentru implementare provin în primul rând din Fondul Ecologic Național, administrat de MM. MM va căuta și altă finanțare, inclusiv prin programe internaționale. Bugetul total este de 21.406.600 USD.</p>	<p>Elementul de referință nr. 4: Există în cele două raioane pilot zone planificate pentru activitățile de împădurire și reîmpădurire, care pot fi clasificate drept contribuția partenerilor la proiect</p> <p>Activitățile de reîmpădurire din cadrul proiectului se vor efectua pe terenuri comunitare (inclusiv "fondul de rezervă" al terenului comunității), în temeiul unor acorduri obligatorii corespunzătoare (au fost obținute scrisori de susținere din partea comunelor/raioanelor).</p> <p>Componenta respectivă a proiectului se va baza și pe experiența anterioară a Moldsilva în proiecte similare (inclusiv cu Fondul BioCarbon al Băncii Mondiale și Proiectul japonez), acoperind zone și mai mari, în special dacă există voință politică.</p>
<p>Programul pe termen mediu de elaborare a planurilor urbanistice la nivel de localități pe anii 2013-2016 (aprobat prin HG nr. 493 din 04.07.2013)</p> <p>Doar 33% din zonele urbane ale Moldovei și doar 1% din comunitățile rurale dispun de documente de planificare urbanistică adaptate la noile condiții socio-economice. APL sunt responsabile de realizarea documentelor generale de planificare urbanistică. Totuși, APL emit certificate de urbanism și autorizații de construcție în lipsa planurilor urbanistice generale, ceea ce încalcă legislația existentă.</p> <p>Bugetul total al Programului este de aproape 17.334.300 USD și va fi alocat din bugetul de stat și/sau alte surse.</p>	<p>Elementul de referință nr. 5: Acesta se încadrează bine în activitățile proiectului din cele două raioane pilot</p> <p>În cadrul proiectului GEF vor fi elaborate două tipuri de planuri:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Planuri raionale de amenajare a teritoriului (PRAT) (sub responsabilitatea MDRC) pentru 2 raioane (Soroca, Ștefan Vodă) 2) Planuri de utilizare a terenurilor (PUT) (sub responsabilitatea APL, APC, consiliilor raionale) pentru 4 comunități (Zastanca, Bădiceni, Talmază și Copceac)

Soluția pe termen lung și obstacolele care trebuie abordate

În pofida eforturilor de reformă ale Guvernului, cadrul de planificare spațială/teritorială este încă deficitar, în primul rând pentru că se ignoră conservarea biodiversității, iar lipsa de coordonare⁸ a contribuit la fragmentarea ecosistemelor. **Soluția pe termen lung** este schimbarea modului de planificare și reglementare a agriculturii, silviculturii și altor activități de producție în diferite unități funciare și categorii de proprietate la nivel de peisaj - pentru a se evita, reduce și atenua presiunile care duc la pierderea biodiversității. Există două tipuri de obstacole pentru această soluție pe termen lung: (i)

⁸ adică, coordonarea între (i) autoritățile publice centrale (ministere, agenții subordonate Guvernului) care se ocupă de planificarea resurselor naturale și/sau terenurilor, și (ii) autoritățile publice centrale și autoritățile publice locale, care nu este întotdeauna adecvată în ceea ce privește respectarea biodiversității sau utilizarea rațională a resurselor naturale.

neconcordanțe în cadrul de planificare și aplicare, și (ii) experiențe insuficiente demonstrate în practicile de planificare teritorială și gestionare a terenurilor compatibile cu biodiversitatea.

Obstacolul 1: Absența cadrului de planificare și aplicare pentru a integra biodiversitatea în peisajul mai larg prin planificarea teritorială

Pentru conservarea biodiversității în afara AP, este nevoie de planuri de amenajare a teritoriului la nivel local, care nu numai că țin seama pe deplin de aspectele de conservare a biodiversității, dar sunt și eficient implementate, cu monitorizarea și aplicarea conformării. Conform statisticilor oficiale, aproximativ 33% din zonele urbane și doar 1% din comunitățile rurale dispun de documente de planificare a utilizării terenurilor adaptate la noile condiții socio-economice. APL, responsabile de planificarea utilizării terenurilor, emit totuși autorizații de construcție în absența planurilor de amenajare a teritoriului, practică ce contravine legislației existente și nu este sustenabilă din punct de vedere al mediului/biodiversității. În plus, în absența planurilor spațiale, zonele rezidențiale (rurale și urbane) înlocuiesc treptat zone importante pentru biodiversitate. Un obstacol important pentru integrarea biodiversității în planificarea teritorială și practicile de utilizare a terenurilor este faptul că în Republica Moldova nu există cerința legală de integrare a aspectelor de biodiversitate în planurile de utilizare a terenurilor. EIM sunt obligatorii doar pentru proiecte noi de producție, la scară largă, și nu sunt obligatorii pentru activitățile bazate pe terenuri, aflate deja în desfășurare. Legislația nu stabilește ce bunuri și servicii bazate pe habitate, specii și ecosisteme trebuie luate în considerare în planificarea teritorială; nu există metodologii și protocoale pentru integrarea biodiversității în planificarea teritorială. Codul funciar, care reglementează utilizarea terenurilor și resurselor, contrazice mai multe legi referitoare la mediu și, cel mai important, este lipsit de o abordare realistă care să ia în considerare diversitatea biologică și peisagistică. Există mai multe inițiative de modificare a Codului funciar existent (din partea MAIA/ACSA, FAO), deci proiectul vine la momentul potrivit pentru a se încadra în aceste încercări, reflectând conservarea biodiversității.

Obiectivele de gestionare a biodiversității trebuie incluse în planurile naționale de amenajare a teritoriului și de utilizare a terenurilor, care vor ghida practicile de utilizare a terenurilor din diverse sectoare. Este necesară o abordare adaptivă, cu limite acceptabile ale schimbării, care, la rândul său, necesită introducerea unui sistem sigur de monitorizare a mediului și gestionare a datelor, inexistent în prezent. Cadrul legal existent pentru monitorizarea biodiversității nu este complet, iar aplicarea sa este încă o problemă, mai ales datorită lipsei de coordonare între părțile interesate (guvernamentale, științifice/academice, ONG, comunitare, private) și lipsei interesului și înțelegerii privind conservarea speciilor/habitatelor la nivel local. Plecând de la aceasta, un sistem de stabilire și aplicare a sancțiunilor pentru activitățile ilegale trebuie introdus de urgență. Resursele financiare și umane alocate programelor de referință legate de reglementarea gestionării resurselor naturale și planificării utilizării terenurilor sunt dislocate și administrate de ministerele/direcțiile/agențiile din sector (MM, MAIA, MDRC și Moldsilva) lucrând în mod divizat. Trebuie armonizate și coordonate eforturile din sectoare, precum și căile și mijloacele inovatoare și avansate de integrare a biodiversității în planificarea utilizării terenurilor, într-un mod integrat și coordonat, care echilibrează obiectivele socio-economice și cele de mediu.

De asemenea, mai multe instituții sunt implicate la nivel național, raional și local în monitorizarea și aplicarea reglementărilor privind agricultura, silvicultura, alte sectoare de dezvoltare și conservarea biodiversității. Printre acestea sunt MM, MAIA, MDRC, IES, APL și poliția. Competențele acestor instituții referitor la supravegherea și pedepsirea practicilor ilegale de utilizare a terenurilor trebuie clarificate și bine coordonate, pentru a se asigura integrarea conservării biodiversității pe ordinea de zi a diverselor sectoare de producție. Există o capacitate tehnică limitată privind integrarea biodiversității în sectoarele de producție. Mai mult decât atât, la nivel de raion există capacități insuficiente de autorizare, monitorizare și aplicare a dezvoltării favorabile biodiversității în legătură cu gestionarea amenințărilor.

Obstacolul 2: Experiențe insuficiente demonstrate în practicile de planificare spațială și gestionare a terenurilor compatibile cu biodiversitatea

Pe fundalul unui nivel ridicat al sărăciei, populația locală și majoritatea autorităților publice raionale se bazează pe o filozofie a câștigului rapid cu privire la gestionarea șeptelului de animale, valorificarea pădurilor și alte practici de utilizare a terenurilor. Deși există variante teoretice pentru utilizarea durabilă pe termen lung a terenurilor, care asigură conservarea biodiversității și servicii de ecosistem importante, eficacitatea de conservare, costurile și beneficiile acestora nu au fost verificate. Factorii de decizie nu dispun de informații sigure pe care să-și bazeze deciziile privind alocarea și gestionarea terenurilor. Fără un sistem adecvat de evaluare și planificare pentru conservarea biodiversității, managerii și utilizatorii au dificultăți în evaluarea eficientă și integrarea în procesul decizional a amenințărilor la adresa biodiversității.

Guvernul nu a extins eforturile de consolidare în rândul comunităților locale și administrațiilor raionale a cunoștințelor despre o planificare teritorială pe termen lung favorabilă biodiversității. MDRC aplică intens cartografierea GIS pentru planificarea teritorială, iar recent au fost finalizate hărțile pedologice adnotate pentru câteva raioane. Totuși, nu există capacități de utilizare a GIS pentru a crea nivele de biodiversitate și a le suprapune pe schemele economice de utilizare a terenurilor. Ca urmare, informațiile importante despre biodiversitate nu sunt utilizate în procesul de repartizare a terenurilor pentru diverse destinații. Deși există câteva hărți ale priorităților pentru biodiversitate, ele nu sunt reflectate în planurile raionale de dezvoltare și în planurile raionale de dezvoltare a teritoriului. Capacitatea de interpretare și integrare a hărților în planurile de amenajare a teritoriului și în alte procese relevante de planificare și decizie este foarte scăzută. Integrarea priorităților pentru biodiversitate în procesul de planificare a utilizării terenurilor (planificarea teritoriului) rămâne deci foarte redusă.

Mai mult, Moldova nu posedă exemple operaționale și ”concrete” de intervenții tehnice care promovează în mod durabil și pe termen lung conservarea biodiversității în peisajul productiv din afara ariilor protejate oficial. Fără acces la exemple reproductibile, factorii de decizie din Guvern și utilizatorii de resurse nu au instrumentele și cunoștințele necesare pentru a atenua pierderea biodiversității.

2. STRATEGIA

Argumentare și rezumatul alternativei GEF

Guvernul Republicii Moldova solicită asistența GEF prin intermediul acestui proiect, pentru a înlătura în mod progresiv obstacolele care împiedică integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din raioane.

Beneficii globale de mediu

Beneficiul global imediat pentru biodiversitate este stabilizarea ecosistemelor de pășune (stepă transformată), luncă umedă și pădure din afara ariilor protejate aflate în 2 raioane, cu o suprafață de aproximativ 204.000 ha. Acesta va asigura stabilitatea câtorva specii amenințate și specii indicatoare: specii indicatoare de pajiște (*Stipa pennata* și *S. ucrainica*) în stepele naturale, a populațiilor de popândău european (*Spermophilus citellus*) și cârstel de câmp (*Crex crex*) pentru ecosistemul de stepă; acvilă țipătoare (*Aquila clanga*) pentru ecosistemul pădurilor și luncilor umede adiacente; și vidră (*Lutra lutra*) pentru ecosistemul râurilor și lacurilor. Pe termen lung, luând în considerare efectul de replicare, proiectul va asigura integritatea pe termen lung a ecosistemelor sensibile, inclusiv ecosisteme de stepe și lunci umede (aproximativ 30.000 ha), zone umede (aproximativ 10.000 ha), zone inundabile ale râurilor și lacuri (aproximativ 10.000 ha) și pădure (aproximativ 30.000 ha).

Tabelul 1. Rezumatul beneficiilor ecologice pe termen lung

Starea ecosistemelor conform nivelului de referință	Rezumatul intervenției progresive a GEF	Beneficii pentru biodiversitate
Planificarea și reglementarea utilizării terenurilor în afara ariilor protejate		
La planificarea	Integrarea principiilor de conservare a	Biodiversitatea păstrată în păduri și pășuni, precum și

Starea ecosistemelor conform nivelului de referință	Rezumatul intervenției progresive a GEF	Beneficii pentru biodiversitate
utilizării terenurilor nu se ia în considerare valorile ecosistemelor, ceea ce duce la degradarea ecosistemelor și pierderea biodiversității	biodiversității în planificarea teritorială, monitorizarea conformării și aplicarea legii Biodiversitatea păstrată în păduri și pășuni (foste stepe) este inclusă ca o componentă activă în PRAT, PUT, PGP, AS Metode de gestionare durabilă a pășunilor și pădurilor (inclusiv păduri și pășuni cu valoare ridicată pentru biodiversitate și economie, prin prisma bunurilor și serviciilor ecosistemice) sunt identificate, iar în zonele pilot este aplicată utilizarea adecvată a terenurilor	alte servicii ecosistemice (de ex. aprovizionare cu apă din păduri, productivitatea furajeră a pășunilor de stepă), se mențin pe o zonă țintă de 204.000 ha, în rezultatul următoarelor măsuri: Presiunile concurențiale dintre utilizările terenurilor din peisajele de pășune și pădure s-au redus ca rezultat al practicilor silvo-pastorale testate în zona proiectului și care permit arborilor și pajiștilor să coexiste într-un sistem de producție forestier și zootehnic. Presiunea pășunatului și exploatarea forestieră ilegală în zonele de pădure s-au redus Reducerea presiunii pășunatului excesiv duce la o stare mai bună a ecosistemelor de pășune. Sunt create coridoare ecologice între corpurile de pădure, inclusiv între AP, pentru a ameliora probabilitatea de supraviețuire a speciilor amenințate (prin asigurarea adăpostului, hranei, căilor de migrație, etc. pentru animale, refacerea habitatelor adecvate pentru animale și plante). Anumite zone sunt gestionate/menținute ca habitate pentru specii indicatoare.
Pășuni (ca rămășițe de stepă)		
Pășunatul excesiv are drept rezultat: Depășirea capacității de suport, ceea ce duce la creșterea eroziunii, pierderea vegetației, compactarea solului; Formarea unor râpe adânci pe pășuni (foste stepe transformate în plantații viticole, devenite apoi pășuni) ca rezultat al precipitațiilor	Gestionarea mai bună a pășunilor: Pășunatul prin rotație, pentru a menține calitatea pășunii Creșterea productivității pășunii cu ajutorul unor plante selectate Crearea unor zone de fânețe; o producție mai mare de furaje permite reducerea utilizării pășunilor în anumite perioade Măsuri proactive de combatere a eroziunii, pentru a opri formarea râpelor	Prin reducerea pășunatului excesiv, condiții mai bune pentru refacerea diversității speciilor de pășuni și fânețe, menținând totodată populațiile de stepă și pădure aflate sub amenințare, precum: <i>Saga Pedo</i> , <i>Otis Tarda</i> , <i>Felis Silvestris</i> și altele (lista completă a speciilor din Cartea Roșie se află în anexa 4 a Documentului de proiect PNUD). Beneficii aferente DT: Evitarea eroziunii și compactării solului; vegetație refăcută și bine păstrată; evitarea scăderii nivelului apelor subterane; calitate mai bună a apei pe o suprafață de 100 ha Beneficii aferente CC: Evitarea emisiilor, refacerea capacității de sechestrare și a potențialului de depozitare a carbonului în ecosistemele de pășune în urma introducerii practicilor de gestionare durabilă a pășunilor pe 100 ha.
Abandonarea pășunilor de către comunități are ca rezultat: Invadarea pășunilor de către plante lemnoase Pierderea capacității pășunilor de a susține șeptelul și a menține biodiversitatea de stepă Autoritățile nu au capacitatea de a reduce invazia plantelor lemnoase și a gestiona în mod durabil pășunile	Gestionarea mai bună a pășunilor: Promovarea pășunatului prin rotație, pentru a menține calitatea pășunii Creșterea investițiilor în reparația și întreținerea infrastructurii esențiale pentru utilizarea pășunilor (puțuri) permite o mobilitate mai mare a turmelor și folosirea pășunilor abandonate Reabilitarea pășunilor prin eliminarea vegetației invazive de arbuști Asigurarea disponibilității apei și unei componente adecvate de specii pentru o gestionare durabilă a pășunilor	Reintroducerea în uz a pășunilor abandonate va reduce presiunile de degradare asupra pădurilor, stepei și altor peisaje naturale, care în prezent sunt folosite intens pentru pășunat din cauza deficitului de pășuni bune. Aceasta, la rândul său, va crea condiții mai bune pentru refacerea diversității speciilor de pășuni și fânețe, menținând totodată populațiile de stepă și pădure aflate sub amenințare Beneficiu aferent DT: Prevenirea apariției vegetației nedorite și refacerea componenței inițiale a vegetației. Beneficiu aferent CC: Reducerea frecvenței și gravității incendiilor, la rândul său, reduce emisiile de GES în urma incendiilor de pășune/stepă.
Păduri (inclusiv plantații comunitare)		
Exploatare forestieră	Practici de gestionare durabilă a pădurilor:	Intervențiile progresive ale proiectului favorizează

Starea ecosistemelor conform nivelului de referință	Rezumatul intervenției progresive a GEF	Beneficii pentru biodiversitate
<p>ilegală, pășunat în păduri</p> <p>Zone de pădure foarte fragmentate</p> <p>Păduri puțin productive</p> <p>Plantații de specii neindigene, dar cu creștere rapidă (în special salcâm)</p> <p>Reabilitarea zonelor degradate</p>	<p>Plantarea vegetației forestiere în zone problematice (terenuri degradate, erodate) sau neutilizate/abandonate</p> <p>Aplicarea practicilor silvo-pastorale (promovarea pădurilor pastorale)</p> <p>Asigurarea conectivității habitatelor în vederea biodiversității, prin crearea coridoarelor ecologice</p> <p>Refacerea/reabilitarea pădurilor distruse</p>	<p>ameliorarea habitatelor pentru speciile din Cartea Roșie, prin adăpost, migrație, hrană și satisfacerea altor necesități vitale pentru aceste specii, precum și susținerea ecosistemelor de pădure pentru a rezista la invazia speciilor exotice.</p> <p>Beneficii aferente DT/MRP: creșterea cu 100 ha a suprafeței împădurite în zonele degradate, reducerea uscării pădurilor, prevenirea scăderii nivelului apelor subterane în păduri și zonele adiacente, refacerea sechestrării și altor funcții de ecosistem ale pădurilor.</p> <p>Beneficii aferente CC/MRP: menținerea rezervei de carbon a pădurilor în zona vizată, susținerea regenerării naturale și reimpăduririi cu specii autohtone (pe 100 ha) duc la refacerea capacității sechestrare a carbonului pentru păduri.</p>

Coresponderea proiectului cu strategiile GEF în domeniul de interes

Proiectul este menit să aducă o schimbare de paradigmă, de la gestionarea nesustenabilă a terenurilor la gestionarea durabilă și favorabilă biodiversității în peisajul din Moldova. Aceasta se va realiza ajutând Republica Moldova să elaboreze politici pentru integrarea biodiversității în planificarea teritorială, gestionarea șeptelului/pășunilor, silvicultură și utilizarea terenurilor. Concret, legislația națională va fi modificată și se va introduce o politică pentru identificarea speciilor și habitatelor care trebuie avute în vedere în planificarea teritorială și activitățile economice. Se vor elabora planuri teritoriale de utilizare a terenurilor, se va monitoriza conformarea și se va aplica legea, pe baza cunoștințelor și capacităților sporite ale autorităților de reglementare, planificare și aplicare a legii, precum și ale utilizatorilor/proprietarilor de terenuri (sectoarelor de producție). În continuare, vor fi testate tehnologii și stimulente în teren, care contribuie la păstrarea integrității speciilor de stepă (pășune), mlaștină, luncă și pădure și a habitatelor acestora, promovând includerea unor abordări științifice sigure în elaborarea principiilor și practicilor de utilizare a terenurilor. Proiectul corespunde cu Domeniul de interes biodiversitate al GEF, Obiectiv strategic 2: (adică *Integrarea conservării biodiversității și utilizarea durabilă în producția sectorială a peisajelor terestre și marine*). Acesta va contribui în mod specific la rezultatul 2.1: *Utilizare durabilă îmbunătățită a peisajelor terestre și marine care încorporează aspectele referitoare la conservarea biodiversității*, prin adoptarea unui pachet de modificări la legislația funciară și silvică și în regulamentele și standardele conexe, pentru integrarea biodiversității la nivel național și local și aprobarea și implementarea a 2 planuri de amenajare a teritoriului la nivel de raion și a 4 planuri de utilizare a terenurilor la nivel de municipalitate (PUT), care recunosc pe deplin biodiversitatea și o integrează în diversele utilizări ale terenurilor din peisaje. Proiectul urmează obiectivele strategice ale Planului strategic al CDB ONU pentru biodiversitate 2011-2022, și în special: 1) Până în anul 2020, cel târziu, guvernele, sectorul privat și actorii implicați la toate nivelele vor lua măsuri pentru realizarea sau vor implementa planuri pentru producerea și consumul durabil și vor menține impactul resurselor naturale în limitele siguranței ecologice; 2) Până în anul 2020, rata pierderilor habitatelor naturale, inclusiv a pădurilor, va fi cel puțin înjumătățită și, acolo unde este posibil, va fi redusă la zero, iar degradarea și fragmentarea va fi redusă considerabil.

Coresponderea proiectului cu strategiile și planurile naționale sau rapoartele și evaluările în baza convențiilor relevante

Acest proiect corespunde cu *Programul național pentru îmbunătățirea calității solurilor* (2003), care promovează măsuri de conservare a solului și creștere a productivității agricole. Acesta are scopul de a înlocui practicile nesustenabile de utilizare a terenurilor agricole cu sisteme agricole mai sustenabile. *Strategia națională de dezvoltare durabilă a complexului agroindustrial al Republicii Moldova* (2006-

2015) prevede că pășunile și terenurile cultivate trebuie exploatate în limitele capacității lor de susținere și gestionate pentru a asigura protecția florei și faunei. De asemenea, proiectul corespunde cu *Strategia dezvoltării durabile a sectorului forestier* din Republica Moldova (2001). În plus, acest proiect abordează prioritățile din Strategia națională și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice (SNPACDB, 2001), care prevede măsuri de integrare a obiectivelor gestionării biodiversității în politicile sectoriale economice, cu referire specială la activitățile de producție din sectorul agricol. SNPACDB a identificat drept necesare următoarele intervenții: 1) introducerea reglementărilor de mediu obligatorii pentru planificarea teritorială, ținând cont de reziliența ecologică, vulnerabilitatea ecosistemelor și capacitatea de suport a ecosistemelor; 2) adaptarea planificării teritoriale pentru a include necesitățile de gestionare a biodiversității; 3) reorientarea planificării și gestionării forestiere, în vederea protejării habitatelor și speciilor amenințate; și 4) elaborarea și implementarea planurilor de acțiuni sectoriale pentru conservarea și restabilirea zonelor umede și altor ecosisteme critice. Un SNPACDB actualizat⁹ a fost elaborat în cadrul unui proiect GEF/PNUD (2011-2013) pentru a aborda obiectivele AICHI, implicarea sectoarelor în conservarea și gestionarea rațională a biodiversității, precum și bunurile și serviciile legate de ecosisteme/biodiversitate. Proiectul urmează obiectivele strategice ale Planului strategic al CDB ONU pentru biodiversitate 2011-2022, și în special: Obiectivul 4: Până în anul 2020, cel târziu, guvernele, sectorul privat și actorii implicați la toate nivelele vor lua măsuri pentru realizarea sau vor implementa planuri pentru producerea și consumul durabil și vor menține impactul resurselor naturale în limitele siguranței ecologice; și Obiectivul 5: Până în anul 2020, rata pierderilor habitatelor naturale, inclusiv a pădurilor, va fi cel puțin înjumătățită și, acolo unde este posibil, va fi redusă la zero, iar degradarea și fragmentarea va fi redusă considerabil.

Pe lângă aceasta, *Schema națională de planificare teritorială*, în curs de elaborare la MDRC, prevede ca planurile de amenajare a teritoriului la nivel de raion să includă aspecte de gestionare a biodiversității și să asigure că se iau măsuri pentru a îmbunătăți reziliența ecosistemelor. Obiective importante cu privire la protecția mediului sunt stipulate și în programul de guvernare "Integrarea europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare" (2009-2013), care include, printre altele, promovarea practicilor ecologice de utilizare a terenurilor și prevenirea și reducerea degradării ecosistemelor.

Obiectivul, rezultatele și produsele proiectului

Obiectivul proiectului este integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din Moldova. Acesta se va realiza prin două componente ale proiectului, descrise mai jos. (Strategia proiectului a fost modificată ca răspuns la observațiile primite privind FIP de la secretariatul GEF – anexa 1)

Componenta 1: Planificarea utilizării terenului și sistemul de executare abordează pierderea biodiversității

Produsul 1.1: Modificări în legislația funciară și forestieră, dar și în reglementările și standardele aferente, pentru integrarea biodiversității la nivel național și local

⁹Proiectul corespunde cu SNPACDB actualizată. SNPACDB actualizată pune un accent special pe (i) evaluarea și integrarea serviciilor de ecosistem prin evaluare economică, și (ii) integrarea biodiversității în politicile, planurile și practicile de dezvoltare și în planurile și strategiile sectoriale. Proiectul promovează în mod specific acest obiectiv de integrare a conservării biodiversității în următoarele sectoare - agricultură, silvicultură, zootehnie, pescuit - prin modificarea politicilor sectoriale relevante și prin testarea acestei abordări în 2 raioane țintă. Acesta va recurge la date/informații privind valoarea economică a serviciilor de ecosistem din Republica Moldova generate de procesul actualizat al SNPACDB. Concret, produsul 1.4, care prevede un sistem de sancțiuni pentru neregularități față de planurile de amenajare a teritoriului aprobate, va fi bazat pe o evaluare a valorii economice/monetare a serviciilor legate de biodiversitate și ecosisteme, care, la rândul său, se bazează pe rezultatele prevăzute în SNPACDB ale proiectului GEF/PNUD.

Regulamentul cu privire la identificarea speciilor, habitatelor vulnerabile și a bunurilor și serviciilor ecosistemice în timpul planificării utilizării terenului. Se va efectua o analiză comparativă a cadrului juridic/normativ național și internațional pentru fiecare sector - agricultură, silvicultură, planificarea utilizării terenului - cu privire la includerea conservării biodiversității. Se vor elabora propuneri relevante pentru modificarea legislației existente (de ex. Legea regnului vegetal, Legea regnului animal, Legea privind planificarea utilizării terenului, etc.) astfel încât să se asigure că identificarea speciilor, habitatelor vulnerabile și a bunurilor și serviciilor ecosistemice devine o cerință a activităților de planificare a utilizării terenului.

Modificarea Codului funciar din 1991, introducând cerințe pentru identificarea și încorporarea biodiversității în afara AP în planurile raionale de dezvoltare a teritoriului și planurile de utilizare a terenurilor localităților. Principalul document juridic ce reglementează relațiile funciare și utilizarea resurselor naturale este Codul funciar, considerat depășit și necesitând o nouă abordare bazată pe evoluțiile reale. Codul funciar trebuie îmbunătățit cu participarea tuturor părților interesate și sectoarelor. Prin urmare, proiectul va crea un **grup de lucru comun** care va include instituții guvernamentale și neguvernamentale, precum și sectorul privat (principalul deținător de terenuri din țară). Se vor elabora propuneri de îmbunătățire a Codului funciar, bazate pe o analiză comparativă a legislației existente cu privire la utilizarea terenurilor și a legislației sectoriale, împreună cu alte legi legate de mediu. Ca urmare, conservarea biodiversității va avea un loc și un rol clar în prevederile Codului funciar, pentru a se stopa pierderile ulterioare de specii și habitate.

Standarde minime pentru conservarea biodiversității în gestionarea pășunilor/șeptelului și cositului, agricultură, silvicultură, pescuit și agrement acvatic vor fi introduse în legislația sectorială relevantă. Agenda de mediu nu este o prioritate pentru dezvoltarea țării până în 2020, deci includerea cerințelor minime pentru conservarea biodiversității în cadrul legislativ privind utilizarea terenurilor ar proteja de fragmentare sau pierdere o parte importantă a diversității naturale existente. Deși conservarea biodiversității este deja inclusă în mai multe cadre de reglementare/tehnice (de ex. normele silvice), mai există sectoare în care aceasta este reflectată încă neadecvat (de ex. gestionarea pășunilor, agricultură/pășunat) sau aplicată insuficient. Prin urmare, cadrul legal în unele sectoare va fi îmbunătățit pe baza cerințelor speciilor/habitatului (de exemplu, anumiți arbori bătrâni/scorburoși trebuie lăsați pe picior, pășunatul trebuie limitat la o anumită perioadă, anumite zone de stepă/pășune nu trebuie păscute primăvara devreme, etc.). În plus, la stabilirea standardelor minime, se va adopta la o abordare integrată privind utilizarea resurselor naturale (de ex. apele, pădurea, pășunea/stepa vor fi privite ca interconectate și interdependente prin prisma biodiversității). O deosebită atenție va fi acordată sectorului privat, care în mod tradițional a fost lăsat deoparte, din punct de vedere al mediului / biodiversității, și vor fi înaintate propuneri corespunzătoare pentru a schimba cadrul legal în scopul îmbunătățirii participării sectorului privat.

O mai bună cooperare/coordonare între părțile interesate cu privire la îmbunătățirile legislative. Integrarea conservării biodiversității în cadrul legislativ va fi discutată mai întâi cu părțile interesate, prin reuniuni tehnice și consultări interactive cu sectoarele și experții. Toate propunerile elaborate vor fi discutate cu agențiile cheie din administrația centrală implicate în elaborarea politicii în domeniul biodiversității și utilizarea/gestionarea terenurilor (adică MM, MAIA, MDRC, Moldsilva) și administrațiile locale din zonele pilot (raioanele Soroca și Ștefan Vodă). Această coordonare îmbunătățită va ajuta părțile interesate să facă schimb de informații, să sincronizeze activități, să reducă dublarea și să evite pierderile de biodiversitate. Se va desfășura un dialog între principalele părți interesate (guvernamentale, neguvernamentale, academice/universitare, comunitare, private) care va implica toate sectoarele de producție, inclusiv planificarea și utilizarea terenurilor. Se preconizează includerea în activități de instruire a reprezentanților acestor grupuri principale de părți interesate (produsele 1.5 și 2.4).

Produsul 1.2: Existența unui sistem de monitorizare pentru a urmări schimbările din zonele importante pentru biodiversitate și a lua măsuri de adaptare menite să reducă impacturile

Acest produs va consolida mediul favorabil pentru monitorizarea adecvată a biodiversității (specii rare și pe cale de dispariție) în peisajele din afara ariilor protejate, înainte și în timpul procesului de planificare teritorială. Abordarea de monitorizare se bazează pe introducerea pașapoartelor pentru specii/habitate (S/H) la proprietarii de terenuri din afara AP în cele 2 raioane vizate ale proiectului.

În cadrul unui proiect recent GEF/PNUD din Moldova au fost elaborate pașapoarte pentru sistemul AP. Pașaportul include o descriere detaliată a speciilor/habitatului (cifre, suprafață/număr, hărți/GIS, acțiuni/recomandări, etc.), care ar putea acoperi terenuri de stat, comunitare și/sau private. Această experiență va fi repetată în cadrul proiectului actual pentru speciile/habitatele din afara AP, ținând cont de faptul că speciile migrează și terenurile agricole, fie ele comunitare sau private, pot servi drept habitate și/sau nișe de hrană pentru multe specii rare.

Vor fi urmate următoarele etape: (1) introducerea modificărilor legislative necesare pentru obligativitatea emiterii pașapoartelor pentru speciile din Cartea Roșie identificate în timpul inventarierii, ca parte a procesului de planificare de amenajare a teritoriului (în afara AP); (2) testarea metodei pașapoartelor în cele două raioane vizate - prin inventarierea speciilor din Cartea Roșie și elaborarea pașapoartelor pentru aceste specii și habitatele lor (amplasarea și alte date despre specii); (3) elaborarea măsurilor obligatorii de conservare pe care proprietarul/utilizatorul terenului trebuie să le ia pentru a conserva speciile și/sau habitatul; (4) asigurarea unei consultări largi cu proprietarii/utilizatorii privind pașapoartele și măsurile obligatorii de conservare; (5) transmiterea pașapoartelor aprobate și a măsurilor obligatorii de conservare către inspecția de mediu raională și oficiul de cadastru, pentru monitorizare ulterioară; și în final (6) asigurarea faptului că pașapoartele și măsurile obligatorii de conservare convenite sunt incluse în amenajamentele silvice (AS) dacă specia este găsită în fondul forestier, planurile de gestionare a pășunilor (PGP), planurile raionale de amenajare a teritoriului (PRAT) și planurile de utilizare a terenurilor localităților (PUT), care vor fi elaborate de proiect în cele 2 raioane vizate conform produsului 2.1, precum și în alte instrumente de planificare (cum ar fi documentația privind vânătoarea, turismul, pescuitul, utilizarea apei).

Implementarea abordării bazate pe pașaport pentru a monitoriza speciile rare și pe cale de dispariție/habitatele din afara AP și a asigura integrarea măsurilor adecvate pentru conservarea acestora în PRAT, PUT, AS și PGP va necesita un dialog strâns între MM, care răspunde de gestionarea informațiilor privind biodiversitatea, și ARFC, care răspunde de bazele de date pentru terenuri și soluri, pe care le folosește în susținerea procesului de planificare teritorială. MDRC, Academia de Științe, Moldsilva și IES trebuie de asemenea implicate în proces.

Vor fi elaborate recomandări metodologice pentru monitorizarea și supravegherea PRAT, PUT, AS și PGP, în special ținând cont de conservarea diversității biologice și peisagistice. Acestea vor stabili cerințele pentru monitorizarea și supravegherea implementării planurilor teritoriale, pașii pentru implementarea acestora, modificările necesare în cadrul legislativ și normativ, și, acolo unde este nevoie, definiția măsurilor "obligatorii" care trebuie luate de către proprietarii/utilizatorii terenurilor.

Rolurile și responsabilitățile organizațiilor implicate vor fi clar definite, astfel încât acestea să recurgă la experiența tuturor actorilor și să se bazeze pe avantajul comparativ. Se anticipează că reprezentanții raionali ai MM vor monitoriza, la intervale regulate, starea habitatelor speciilor rare și pe cale de dispariție și biotopurile care urmează să fie protejate de către proprietarii/utilizatorii terenurilor, precum și eficacitatea obligațiilor impuse proprietarilor/utilizatorilor de terenuri prin standardele de menținere a speciilor. Rezultatele monitorizării vor fi transmise comitetelor executive raionale, MM și ARFC. De asemenea, instituțiile academice vor fi invitate să participe la proces prin cercetări și analize adecvate.

Produsul 1.3: Un comitet național multi-sectorial care să controleze elaborarea planului de utilizare a terenului, precum și implementarea și aplicarea acestuia

În temeiul acestui produs, va fi creat Comitetul multi-sectorial în integrarea biodiversității (CMSIB) în cadrul Ministerului Mediului. Acest comitet va reuni autoritățile¹⁰ responsabile de planificarea utilizării terenului și a resurselor naturale, permițând aplicarea ei la scară națională. CMSIB va asigura o abordare comună în dezvoltarea, implementarea și aplicarea planurilor privind utilizarea terenurilor de către diferite ministere și departamente, rezultând în utilizarea optimă a terenurilor în termeni de conservare a biodiversității, servicii de ecosistem și dezvoltare socio-economică. Acesta va facilita dialogul privind conservarea biodiversității și coordonarea producției și dezvoltarea programelor și politicilor sectorului, va îndruma și supraveghea practicile prietenoase biodiversității. CMSIB va fi fondat printr-un ordin special al MM. Președintele CMSIB va fi Ministrul Mediului (sau o persoană împuternicită de MM), vicepreședintele va fi din cadrul MDRC, iar secretarul va fi din cadrul MM. Termenii de referință și componența comitetului, responsabilitățile conform statutului, precum și periodicitatea întrunirilor și alte cerințe se găsesc în anexa 2.

Produsul 1.4: Sistem de sancțiuni pentru neregularitățile față de PRAT și PUT aprobate

Republica Moldova are un sistem necorespunzător de aplicare în domeniul protecției mediului în general, și în domeniul legislației privind conservarea biodiversității în special. Inspectoratul Ecologic de Stat (IES) și Moldsilva sunt doar câteva instituții de stat abilitate să aplice legislația cu privire la biodiversitate. De asemenea, agențiile de control ale MAIA au responsabilități de aplicare în legătură cu ecosistemele agricole. Deși amenziile și sancțiunile pot fi mecanisme eficiente de aplicare, în Moldova acestea fie sunt ne semnificative și nu acoperă daunele produse, fie lipsesc și/sau sunt ignorate. Câteva exemple de aplicare necorespunzătoare: reglementarea numărului de animale la nivel local și regimul de pășunat, arderea reziduurilor de vegetație de către agricultori, care duce la degradare și pierderea ecosistemelor agricole.

Prin urmare, în cadrul proiectului se va analiza cadrul legislativ și se va elabora o propunere pentru un sistem de sancțiuni proporțional cu pierderea de biodiversitate. Acest sistem va reflecta noile practici de utilizare a terenurilor favorabile biodiversității și clarificarea atribuțiilor diferitelor agenții responsabile de aplicare și pedepsire. Se vor revizui amenziile, penalitățile existente și taxele pentru pășunat (inclusiv propunerile necesare pentru modificări în Codul Administrativ) pentru a maximiza eficacitatea sistemului în prevenirea unor activități dăunătoare biodiversității. Amenziile și penalitățile vor crește în conformitate cu valoarea reală a pierderii biodiversității (sau ecosistemului) și vor fi aplicabile în mod egal tuturor contraveniențelor. O evaluare a valorii economice/monetare a serviciilor legate de biodiversitate și ecosisteme (bazată pe rezultatele prevăzute în SNPACDB ale proiectului GEF/PNUD) va oferi argumentarea necesară. Este extrem de important să se țină cont că orice plan de amenajare a teritoriului, înainte de aprobare sau în timpul elaborării, trebuie să corespundă cu (i) legislația națională, (ii) convențiile ratificate, și (iii) utilizarea rațională a resurselor naturale.

Produsul 1.5: Funcționarii de stat din instituțiile cheie sunt instruiți în domeniul planificării teritoriului în mod participativ, integrând principiile conservării biodiversității

În cadrul acestui produs se vor desfășura sesiuni de instruire pentru a promova planificarea integrată a terenurilor și biodiversității/ecosistemelor. Capacitățile personalului din MM, MAIA, MDRC, Agenția Relații Funciare și Cadastru, APL, precum și ale inspectorilor locali de mediu vor fi consolidate prin instruire specifică privind (i) planificare teritorială integrată; (ii) valorile ecosistemelor; (iii) gestionarea durabilă a pășunilor, fînețelor și utilizarea pădurilor; și (iv) aplicarea planurilor de amenajare a teritoriului (inclusiv soluționarea conflictelor). Instruirea va pune accent pe îmbunătățirea coordonării între instituțiile responsabile de biodiversitate/mediu și cele responsabile de utilizarea terenurilor/planificare teritorială, iar participarea va fi echilibrată ca gen.

¹⁰ Cum ar fi Ministerul Mediului, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Agenția Moldsilva, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Academia de Științe, APL (Consiliul raional Soroca și Consiliul raional Ștefan Vodă)

Pe lângă aceasta, funcționarii de stat din alte comunități aflate în cele 2 raioane țintă, precum și din alte raioane, vor fi rugați să promoveze replicarea acestor cunoștințe și practici. Impactul activităților de consolidare a capacităților din cadrul proiectului va fi urmărit prin tabelul de punctaj privind dezvoltarea capacităților (anexa 3). În tabelul de mai jos sunt prezentate temele, principalele grupuri țintă și experții/instituțiile implicate în instruire.

Tabelul 2. Rezumatul instruirii privind planificarea spațială în mod participativ, care integrează biodiversitatea

Obiectivul tematic	Grupul-țintă	Experți/instituții implicate
Integrarea aspectelor de mediu/biodiversitate în planificarea teritorială/spațială – coordonarea între sectoare (factori de decizie) la nivel național	Mediu/silvicultură/agricultură: Ministerul Mediului Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Inspectoratul Ecologic de Stat Agenția Moldsilva Planificarea teritoriului/urbană/infrastructurii: Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor Agenția Relații Funciare și Cadastru	Experți în biodiversitate Experți în urbanism și/sau construcții Reprezentanți sectoriali
Îmbunătățirea cadrului legislativ prin implicarea principalelor instituții de stat, coordonarea activităților și elaborarea unei politici sincronizate	Mediu/silvicultură/agricultură: Ministerul Mediului Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Inspectoratul Ecologic de Stat Agenția Moldsilva Planificarea teritoriului/urbană/infrastructurii: Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor Agenția Relații Funciare și Cadastru Juridic/legislativ: Ministerul Justiției	Juriști (cu experiență în domeniul mediului sau în domenii conexe) Reprezentanți ai instituțiilor de stat
Abordarea habitatului nefragmentat în elaborarea politicii privind destinația terenurilor/biodiversitatea	Mediu/silvicultură/agricultură: Ministerul Mediului Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Inspectoratul Ecologic de Stat Agenția Moldsilva Planificarea teritoriului/urbană/infrastructurii: Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor Agenția Relații Funciare și Cadastru Transport/infrastructură: Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor Calea Ferată a Moldovei	Experți în agricultură, silvicultură, mediu sau alte resurse naturale Experți în cadastru, GIS sau domenii similare Experți în transporturi (terestre, aeriene, navale)
Introducerea pașaportului pentru specii/habitat	Ministerul Mediului Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare Inspectoratul Ecologic de Stat Agenția Moldsilva Agenția Relații Funciare și Cadastru	Experți în biodiversitate (din sectoare) Experți în cadastru/GIS

Componenta 2: Conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității terenurilor publice

Produsul 2.1: Planuri raionale de amenajare a teritoriului ¹¹ (PRAT) și planuri de utilizare a terenurilor ¹² (PUT) integrate, care includ aspectele de biodiversitate, sunt elaborate pentru două raioane

Elaborarea unor PRAT compatibile biodiversității pentru 2 raioane (Soroca și Ștefan Vodă). Conform Programului pe termen mediu de elaborare a planurilor urbanistice la nivel de localități pe anii 2013-2016 (aprobat prin HG nr. 493 din 04.07.2013), toate localitățile (orașe, sate) trebuie să elaboreze planuri de amenajare a teritoriului. Totuși, raioanele vizate de proiect nu dispun de PRAT. În cadrul acestui produs se vor elabora PRAT, apelând la grupuri de lucru intersectoriale și tehnologii GIS pentru cartografierea biodiversității, identificând locurile de conflict între biodiversitate și activitățile umane, elaborând recomandări pentru rezolvarea conflictelor într-o manieră avantajoasă și adaptând activitățile economice distructive în prezent, finalizând planurile și predându-le administrațiilor raionale spre implementare, cu ajutorul unui sistem clar de aplicare și monitorizare. Pașapoartele S/H și măsurile obligatorii de conservare, elaborate în cadrul produsului 1.2, vor fi integrate în elaborarea și implementarea PRAT. PRAT vor pune accent pe alocarea optimă a terenului pentru a genera beneficii de dezvoltare, precum și beneficii semnificative pentru biodiversitate în paralel. Planurile se vor baza pe evaluări ale valorii economice ale biodiversității și ale serviciilor ecosistemice în zonele de biodiversitate mare sau în zonele critice, de exemplu, coridoare ecologice. În cadrul unui proiect CRM recent, raionul selectat este ajutat să elaboreze planul raional de mediu (PRM), inclusiv la Ștefan Vodă. Raionul Soroca nu dispune de PRM. Experții proiectului vor asigura că PRAT pentru Ștefan Vodă se bazează pe domeniile prioritare din PRM și vor coopera cu CRM în acest scop.

Raioanele țintă sunt Soroca și Ștefan Vodă. Ambele raioane pilot sunt bogate în biodiversitate, având suprafețe incluse în două zone Ramsar¹³. Raioanele se află la frontiera cu Ucraina și de-a lungul râului Nistru. Aceste regiuni sunt diferite din punct de vedere a condițiilor economice. O scurtă descriere a celor două raioane, inclusiv documentația de utilizare a terenurilor aferentă proiectului, este oferită mai jos, iar informații mai detaliate pot fi găsite în anexa 4.

Raionul Soroca (104.300 ha): Se află în nord-estul Republicii Moldova; centrul administrativ este orașul Soroca, având în jur 33 de sate. Circa 90% din suprafața totală este utilizată pentru agricultură (teren arabil - 53%), și doar 7% este acoperită de păduri. Aproximativ 63% din locuitori trăiesc în mediul rural, iar 37% în mediul urban. Consiliul Raional are propriul său plan de dezvoltare socio-economică, în care prioritățile declarate sunt infrastructura și protecția mediului. Nu există însă un PRAT care să se bazeze pe planul de dezvoltare socio-economică existent. Există un plan de utilizare a terenurilor (PUT) pentru orașul Soroca, elaborat în 2012, pe o perioadă de 25 de ani. Există planuri urbanistice generale pentru localități, elaborate între anii 1960 și 1990, pe o perioadă de 25 de ani. Toate acestea au expirat. Autoritățile raionale intenționează să elaboreze planuri urbanistice generale pentru fiecare localitate din raion și caută fonduri în acest scop.

Raionul Ștefan Vodă (99.838 ha): Se află în sud-estul Republicii Moldova; centrul administrativ este orașul Ștefan Vodă, având în jur 25 de sate. Circa 65% din suprafața totală este utilizată pentru agricultură (teren arabil - 56%), și aproximativ 9,6% este acoperită de păduri. Orașul Ștefan Vodă are un plan strategic de dezvoltare socio-economică. Nu există PRAT; se prevede însă elaborarea unui nou PUT în

¹¹ Planul raional de amenajare a teritoriului (PRAT) este o expresie a organizării fizice a terenului/spațiului dintr-un raion, orientat spre o dezvoltare teritorială echilibrată, care reflectă politicile economice, sociale, culturale și ecologice ale societății.

¹² Planul de utilizare a terenurilor (PUT) este un document care prevede condiții pentru amplasarea diverselor activități într-o zonă dată și este elaborat pentru o întreagă localitate sau o parte din aceasta, sau pentru o zonă/un teren destinat să devină localitate.

¹³ Zona Ramsar nr. 1500 "Unguri – Holoșnița" (2008) (15.553 hectare; 48°17'N 28°03'E) în raioanele Soroca și Ocnița; și zona Ramsar nr. 1316 "Nistrul de Jos" (2003); 60.000 ha; 46 34'N 29 49'E; aflată în principal în raionul Ștefan Vodă

2016. Există un plan urbanistic general pentru oraș, însoțit de o hartă, elaborat în 1986. Celelalte localități au planuri urbanistice generale, ultimele fiind elaborate în 1990; la fel ca în raionul Soroca, acestea au expirat.

Pentru a spori șansele de implementare cu succes a celor 2 PRAT elaborate în cadrul acestui produs, precum și pentru a iniția replicarea rezultatelor proiectului, va fi important să se prezinte utilizări ale terenurilor compatibile biodiversității, prin activități pilot în comunitățile selectate din cele două raioane. Acestea urmează să fie implementate în cadrul produselor 2.2 și 2.3. Mai mult, proiectul va elabora un model de planificare a utilizării terenurilor, care va fi ajustat în funcție de diversitatea ecologică, socială și economică din cele 2 raioane, cu un înalt potențial de a fi replicat în raioanele vecine după finalizarea proiectului.

Elaborarea PUT pentru 4 localități selectate, care iau în considerare continuitatea biodiversității și ecosistemului. Se vor elabora PUT pentru 4 localități rurale: Zastinca și Bădiceni (raionul Soroca), Copceac și Talmaza (raionul Ștefan Vodă). Pașapoartele S/H și măsurile obligatorii de conservare, elaborate în cadrul produsului 1.2, vor fi integrate în elaborarea și implementarea PUT. Toate aceste localități au planuri urbanistice generale, care au expirat (de ex. planul urbanistic general pentru satul Talmaza a fost elaborat în 1977, iar pentru satul Copceac în 1982). PUT vor fi elaborate în cooperare cu diverși proprietari de terenuri. Elaborarea PUT este necesară pentru a demonstra o metodă practică de trecere de la activități de producție nesustenabile la unele favorabile biodiversității, cu accent pe practicile cele mai critice în utilizarea terenurilor, adică gestionarea pășunilor/fînețelor și utilizarea pădurilor (referitor la exemple de practici favorabile biodiversității pe terenuri arabile, acestea urmează a fi demonstrate de programele de referință).

Elaborarea PRAT și PUT va fi importantă pentru a reduce pericolele la adresa biodiversității datorită extinderii diverselor tipuri de infrastructură. Planurile vor încerca să reducă gradul de intervenție în habitatele naturale și să dezvolte o abordare durabilă pentru relația om-biodiversitate, de exemplu acordând atenție ecoturismului.

Dezvoltarea unui sistem digital de luare a deciziilor, spațial, pentru conservarea biodiversității, disponibil pentru utilizare în elaborarea politicilor, planificarea teritorială/spațială intersectorială și management. Acest sistem va fi dezvoltat în cooperare cu Agenția Relații Funciare și Cadastru (ARFC), MM și instituțiile subordonate, având funcții de monitorizare a biodiversității, și se va baza pe portalurile/platformele existente, utilizând date din registrele (bazele de date) privind terenurile și solurile existente la ARFC. Consultările din timpul GPP au arătat că ARFC deține o bază de date imensă și informații suficiente, dar îi lipsesc **date de intrare privind biodiversitatea**. Această lacună va fi acoperită printr-o inventariere detaliată a biodiversității și clasificarea tuturor terenurilor, informații cu privire la amplasarea habitatelor și speciilor de importanță critică, precum și praguri de utilizare a resurselor de biodiversitate. Toate informațiile științifice necesare vor fi obținute de la Academia de Științe (în special instituții și experți în domeniul biodiversității), unele ONG-uri, Moldsilva, și/sau oferite de alte surse fiabile. În cele din urmă, acest sistem va (a) ajuta administrațiile locale (nivel raional, de localități rurale) să obțină informațiile necesare despre biodiversitate, (b) integra biodiversitatea/ecosistemele în planificarea locală/regională, și (c) aborda decalajul dintre repartizarea continuă a terenurilor și necesitățile biodiversității pentru a-și îndeplini funcțiile. Sistemul va fi dezvoltat ca un sistem unificat pentru toată țara, cu accent inițial pe cele două raioane selectate și cele patru localități.

Elaborarea planurilor de gestionare a pășunilor (PGP) pentru zonele selectate. Implementarea acestui produs va susține aplicarea Legii privind zootehnia, conform căreia APL trebuie să elaboreze planuri de gestionare a pășunilor și să asigure utilizarea rațională a pășunilor publice. Până în prezent, nu există experiență în implementarea acestei prevederi în Republica Moldova, deci proiectul va avea un rol esențial în testarea unor practici eficiente de gestionare a pășunatului, care iau în considerare efectul real al animalelor asupra pășunilor existente (foste stepe transformate în pășuni) și biodiversității rămase a

acestora (adică plante și animale rare). Pașapoartele S/H și măsurile obligatorii de conservare, elaborate în cadrul produsului 1.2, vor fi integrate în elaborarea și implementarea PGP. Suprafața totală reglementată prin PGP este de 2483,57 ha și va fi distribuită astfel:

- În raionul Soroca – în total 1118,49 ha de pășune (Zastanca – 354,69 ha, Bădiceni – 763,8 ha)
- În raionul Ștefan Vodă – în total 1365,08 ha de pășune (Talmaza – 860,27 ha, Copceac – 504,08 ha)

Elaborarea amenajamentelor silvice (AS) pentru raioanele selectate. Potrivit Codului silvic (1996), toate pădurile trebuie să aibă AS. În mod normal, AS sunt elaborate pentru o perioadă de 10 ani și implementarea lor este obligatorie. Pădurile administrate de Moldsilva au, în mod tradițional, AS, în timp ce alți proprietari de pădure nu au de obicei AS (cu excepția câtorva păduri comunitare pentru care s-au elaborat AS în cadrul unor proiecte cu finanțare internațională). Planificarea managementului forestier sau amenajarea silvică se bazează pe cinci principii majore: i) continuitatea funcțiilor pădurii, ii) exercitarea optimă și durabilă a funcțiilor multiple de producție și protecție ale pădurii, iii) utilizarea optimă și durabilă a pădurii, iv) principiul estetic, și v) conservarea biodiversității. Deși AS conțin descrierea detaliată a amplasării și a principalelor specii de arbori, iar cadrul normativ pentru aplicarea AS reflectă conservarea biodiversității în general, datele despre speciile rare și pe cale de dispariție trebuie incluse în mod explicit în AS (de ex. denumirea speciilor, amplasarea, alte date, dacă sunt relevante). Pentru a se asigura că informațiile despre speciile rare și pe cale de dispariție din păduri sunt reflectate, pașapoartele S/H și măsurile obligatorii de conservare, elaborate în cadrul produsului 1.2, vor fi integrate în elaborarea și implementarea AS. Proiectul intenționează să aplice AS numai în păduri comunitare. Suprafața totală care va fi reglementată de AS în raioanele și localitățile selectate este **768 ha** de vegetație forestieră (care înseamnă plantații forestiere și/sau perdele forestiere de protecție), astfel:

- În raionul Soroca - 333 ha (Zastanca - 45 ha de pădure și 11 ha de perdele forestiere; Bădiceni - 238 ha de pădure și 39 ha de perdele forestiere)
- În raionul Ștefan Vodă - 435 ha (Talmaza - 208 ha de pădure și 45 ha de perdele forestiere; Copceac - 106 ha de pădure și 76 ha de perdele forestiere)

Produsul 2.2: Sunt dezvoltate și testate tehnologiile și este creată infrastructura adecvată pentru a demonstra utilizarea terenurilor compatibile cu biodiversitatea pe pășuni¹⁴

În conformitate cu PUT, elaborate la produsul 2.1, vor fi dezvoltate și testate tehnologiile și va fi creată infrastructura necesară pentru a demonstra practici compatibile cu biodiversitatea în anumite locuri, acoperind cel puțin 100 ha de pășuni și lunci uscate. Metoda va fi testată pe terenuri comunale (municipale) prin efectuarea următoarelor acțiuni:

Reabilitarea pășunilor prin îndepărtarea speciilor invazive de arbuști/arbori și îmbunătățirea vegetației (fără a afecta componența de specii și structura solului). Acesta se va face pe pășunile selectate, pe baza unor acorduri încheiate cu raioanele și comunitățile (a se vedea hărțile pentru fiecare regiune în anexa 4), după cum urmează:

- **Raionul Soroca** – suprafața totală 51 ha, din care:
 - 11 ha la Zastanca
 - 40 ha la Bădiceni
- **Raionul Ștefan Vodă** – suprafața totală 49,8 ha, din care:
 - 9,4 ha “Lângă antigrindină”, la Talmaza
 - 5 ha la “Stația de pompare a apei nr. 1”, Talmaza
 - 2,8 ha “În coada iazului”, Talmaza

¹⁴ Observație privind pășunile din Republica Moldova: Pășunile din Moldova sunt foste stepe care au fost transformate și în care se păstrează încă unele specii de stepă. Totuși, aceste specii sunt reduse mult ca populație/număr și mai puțin răspândite, din cauza animalelor și altor factori de presiune.

- 7,6 ha la “Ezercan” în zona umedă a Nistrului de Jos, Talmaza
- 20 ha la Copceac
- 5 ha la Slobozia).

Multe pășuni din Moldova nu sunt gestionate corespunzător, de aceea aceste terenuri sunt invadate de specii lemnoase (în majoritatea cazurilor, arbuști). Cele mai întâlnite specii de arbuști sunt măceșul (*Rosa canina* sp.), păducelul (*Crataegus monogyna* sp.) și măslinul rusesc (*Elaeagnus angustifolia*). Invasia arbuștilor are un efect negativ asupra plantelor ierboase, cositului și posibilităților de pășunat. Dacă arbuștii sunt înlăturați și pășunile sunt gestionate corespunzător (cosite regulat, dacă sunt utilizate ca zonă de cosit, sau păscute prin rotație, respectând perioada și capacitatea de pășunat), sunt șanse reduse ca arbuștii să apară din nou.

Analizele efectuate în timpul GPP au demonstrat că zonele de pășune din unele comunități selectate sunt invadate de mai multe specii de arbuști, în principal măceșul autohton (*Rosa canina*) și/sau măslinul sălbatic (*Elaeagnus angustifolia*), care au redus suprafața de pășunat și au modificat componența tipică a biodiversității/ecosistemului de stepă. Majoritatea acestor arbuști trebuie înlăturați și trebuie aplicată o strategie de control pe termen lung. Totuși, unii arbuști de măceș pot fi lăsați pe teren, deoarece populația (și fauna) locală utilizează fructele pentru consum propriu și obținerea de venituri (de ex. vânzarea fructelor în piață ca aliment și/sau plantă medicinală). Din cele opt pășuni pilot propuse, îndepărtarea arbuștilor este necesară doar în două, iar costurile aferente vor fi suportate de comunitățile locale.

Activitățile de ameliorare a pășunilor vor menține/respecta componența speciilor conform condițiilor locale (de ex. succesiunea anotimpurilor uscate și umede) și vor utiliza specii de plante adaptate în mod optim, pentru a satisface condițiile xerofitice (cea din urmă este deosebit de importantă în raionul Ștefan Vodă). Vor fi prezente și/sau aplicate în zonele selectate atât specii leguminoase, cât și specii graminee, după caz.

Ameliorarea pășunilor/stepelor erodate activ pentru a opri degradarea lor. În comuna Copceac există o zonă pilot confruntată cu un proces intens de eroziune a solului, care, la rândul său, afectează restul habitatului natural de stepă din țară pentru *Stipa pennata* și *S. ucrainica*. În această zonă se vor lua măsuri de oprire și prevenire a eroziunii, cum ar fi:

- construcția unor ziduri de sprijin, folosind lăstari, sau alte construcții lemnoase din lăstari sau materiale vegetale
- folosirea unui mulci pentru a îmbunătăți controlul eroziunii (de obicei, se aplică un strat sănătos de mulci, după ce se constată care este mai bun pentru locul respectiv)

Crearea unor zone de producție a fânului cu o biodiversitate ridicată. Pășunile restabilite prin metoda de întreținere naturală, fără distrugerea vegetației existente, vor fi utilizate în primii 2-3 ani ca fânețe, iar apoi ca zone de pășunat. Folosirea terenurilor ca fânețe în etapa inițială va crea condiții pentru restabilirea speciilor principale (*Stipa sp*), care creează apoi un habitat favorabil pentru alte specii de stepă și cresc productivitatea și calitatea fânului. Proiectul va coopera strâns cu administrațiile locale, în vederea protejării parcelelor necultivate. Dacă este cazul, aceste zone vor fi îngrădite utilizând diverse materiale (sârmă, etc.). Ultimele două acțiuni vor fi efectuate de comunitățile locale.

Optimizarea zootehniei și aplicarea pășunatului prin rotație. Aceasta se va face împreună cu sistemul reglementat și convenit de cosit și pășunat prin rotație pe suprafețe mici. Metodologia de restabilire va avea ca scop îmbunătățirea și menținerea pășunilor naturale, fără distrugerea vegetației existente (prin reglementarea pășunilor, supra-însămânțare și alte intervenții agrotehnice necesare în sprijinul refacerii habitatului natural). Pentru a încuraja drepturile de proprietate pe aceste proprietăți cu acces liber în mod tradițional, proprietarii de animale vor fi ajutați în consolidarea instituțională prin înființarea de asociații. Localitățile vor încheia acorduri obligatorii din punct de vedere juridic, pe baza planurilor de gestionare

elaborate în comun (planuri de gestionare a pășunatului, a se vedea mai jos) cu proprietarii de animale și aprobate de Consiliul Local, care este organ de decizie la nivelul comunității. Optimizarea numărului de animale al agricultorilor se va baza pe un mecanism echitabil și corect. Prin acest mecanism, nici un fermier individual nu va fi privat de dreptul la pășunat, va fi impusă doar reducerea numărului de animale cărora li se va permite să pască în anumite zone de stepă. Fermierii vor fi compensați pentru această pierdere prin consolidarea drepturilor de proprietate ale acestora asupra terenurilor în baza acordurilor pe termen mai lung și prin renunțarea la regimul cu acces liber, astfel permițând fermierilor individuali să-și facă planuri pe termen lung, sporirea productivității animalelor rămase, grație nutrețurilor mai calitative și mai diverse, și plăți mai mici percepute de autoritățile locale pentru utilizarea pășunilor.

Produsul 2.3: Conectivitate ecologică creată între diverse trupuri de pădure și în interiorul acestora

Datorită amenințărilor pentru biodiversitate din sectorul silvic și sporirii fragmentării pădurilor rămase, consolidarea coridoarelor eco-silvice va crea condiții pentru o mai bună conectivitate. Aceasta va asigura deplasarea genetică între grupurile dispersate de animale și va oferi acces la surse de hrană și apă, ceea ce va îmbunătăți viabilitatea populației pe termen lung. În cele din urmă, aceste coridoare de habitat verde între fragmentele de pădure vor contribui la reducerea numărului de conflicte cu oamenii.

Proiectarea și aplicarea unor scheme de gestionare a pădurilor publice va îmbunătăți conectivitatea ecologică în zonele pilot alese. Institutul de Cercetări și Amenajări Silvice (ICAS), o instituție autorizată, va elabora o schemă de regenerare a pădurilor și de gestionare durabilă a acestora. Componenta speciilor va corespunde cu cerințele de biodiversitate și va ține cont de calitățile solului (legat cu produsul 2.2, deoarece practicile silvo-pastorale vor fi testate în zone unde are loc pășunatul bovinelor). De asemenea, ICAS va evalua costurile în funcție de hărțile/planurile tehnologice și va întocmi planul pentru gestionarea ulterioară a pădurilor de către comunități. Este extrem de important ca toate normele și prescripțiile din această activitate MRP să fie consultate, înțelese și respectate de proprietarul de teren și/sau executanții activităților de plantare. Reîmpădurirea (sădirile și plantările finanțate prin Planul național de extindere a suprafețelor cu vegetație forestieră) și schemele ulterioare de gestionare durabilă a pădurilor vor fi însoțite de instruire extinse, asistență tehnică în management forestier, controlul calității, monitorizarea reducerii amenințărilor și situației biodiversității. Cele patru zone pilot pentru această activitate au fost selectate astfel (a se vedea harta din anexa 4 a Documentului de proiect):

(a) Coridorul ecologic către AP “Rîpa Bechirov Iar” de la Zastinca (raionul Soroca): Acest coridor va asigura conectivitatea dintre zona de pădure Varancău (în principal formațiuni de stejar, cu o vârstă medie de 65 ani) și complexele naturale care unesc Rîpa Bechirov Iar (AP cu suprafața de 40 ha, constând mai ales din roci calcaroase acoperite cu păduri și pante cu pășune/rămășițe de stepă).

(b) Coridorul ecologic Bădiceni-Iarova (raionul Soroca): Este cel mai lung și mai liniar coridor, asigurând conectivitatea dintre zona de pădure Decebal (o formațiune de stejar, cu o vârstă medie de 70 ani), printr-o lungă pădure comunitară (aparținând comunităților Iarova și Cremenciug și formată mai ales din plantații tinere de salcâm amestecat cu specii autohtone precum stejar, salcie, etc.), și pădurea Bădiceni (o plantație mixtă formată din diverse specii).

(c) Coridorul de silvostepă Copceac (raionul Ștefan Vodă): Acest coridor se va întinde pe 3 zone aflate aproape una de alta și va asigura conectivitatea și stabilitatea ecosistemelor pe o suprafață de 32 ha. Va uni pădurea Copceacul de Sus cu pădurile de pe râulețul Copceac și Pădurea Copceac de lângă sat.

(d) Coridoarele-perdele de protecție forestieră din satul Talmaza (raionul Ștefan Vodă): Aproximativ 22,4 ha au fost selectate pe baza disponibilității de reîmpădurire a terenului și importanței ca zonă de protecție a mediului.

Produsul 2.4: Instruirea utilizatorilor de terenuri privind integrarea aspectelor biodiversității în practicile de utilizare a terenurilor

Pentru a asigura adoptarea metodelor pilot în integrarea biodiversității, proiectul va instrui utilizatorii de terenuri privind metodele favorabile biodiversității în fiecare tip de gestionare a terenului (pășunatul animalelor, cositul fânului, agricultura ecologică, utilizarea pădurilor). Vor mai avea loc instruirii în teren pentru proprietarii de terenuri (inclusiv de terenuri afectate), sectorul privat, agricultori, posesori de animale, întreprinderi, iar participarea va fi echilibrată ca gen. Vor fi discutate oportunități de practici silvo-pastorale, alături de pășunatul prin rotație (inclusiv posibile câștiguri economice, sociale și de mediu), vor fi prezentate beneficiile, ținând cont de condițiile agrosilvice ale țării. Pe lângă aceasta, părțile interesate din alte comunități aflate în cele 2 raioane țintă, precum și din alte raioane, vor fi invitate să promoveze replicarea rezultatelor obținute. Impactul activităților de consolidare a capacităților din cadrul proiectului va fi urmărit prin tabelul de punctaj privind dezvoltarea capacităților (anexa 3). În tabelul de mai jos sunt prezentate temele, principalele grupuri țintă și experții/instituțiile implicate în instruire.

Tabelul 3. Rezumatul seminarelor de instruire privind integrarea biodiversității în utilizarea terenurilor

Obiectivul tematic	Grupul-țintă	Experți/instituții implicate
Implementarea unei politici integrate de planificare spațială, care ia în considerare abordarea de biodiversitate/ecosistemică și conectivitatea - coordonare între sectoare și proprietari de terenuri la nivel local	Consilii raionale Consilii locale Întreprinderi silvice de stat Specialiști locali în cadastru Agricultori (privați sau în asocieri) Agențiile locale de mediu Sectorul privat	Experți în cadastru Experți în planificare urbană Experți în biodiversitate Academia de Științe (botanică, zoologie, ecologie/geografie)
Aplicarea practicilor silvo-pastorale: oportunități pentru ameliorarea pășunilor acoperite cu vegetație lemnoasă/arbuști	Comunități/sate din: Raionul Soroca Raionul Ștefan Vodă Posesori de bovine (privați/în familie) Grupuri de ferme (pășune, plantații viticole, livezi) Proprietari de păduri comunitare Proprietari de păduri private (dacă există) Întreprinderi silvice de stat (locale)	Experți agrosilvici Experți în gestionarea pășunilor Experți forestieri Instituții responsabile de biodiversitate Juriști
Examinarea profitului generat de pășuni: o metodă de pășunat prin rotație pentru a obține beneficii (economice, sociale și de mediu)	Comunități/sate (deținătorii pășunilor) Posesori de bovine (privați/în familie) Sectorul privat Întreprinderi	Experți în pășuni/zootehnie Experți în biodiversitate/conservare
Îmbunătățirea conservării biodiversității în zonele pilot: o metodă de gestionare a habitatelor pentru a proteja și a reface populațiile speciilor, inclusiv pașaportul pentru specii/habitate	Consilii raionale Personal din comunitate/sat Agricultori Posesori de bovine Agenți privați (agricultură, silvicultură)	Experți în biodiversitate Academia de Științe (Institutul de Botanică, Institutul de Zoologie, Institutul de Ecologie și Geografie)
Monitorizarea speciilor și a ecosistemelor protejate la nivel local – în ariile protejate și în afara lor	Raioane Comunități/sate Agricultori Sectorul privat Întreprinderi (agricole/silvice) Întreprinderi silvice de stat	Experți de la Ministerul Mediului Institute competente ale Academiei de Științe Experți din ONG-uri (renumiți)

Produsul 2.5: Asigurarea fondurilor publice pentru inițiativele de integrare

Se va pune accent pe negocierea surselor financiare publice pentru inițiativele de integrare a biodiversității și alinierea contribuțiilor financiare existente în sectoarele forestier, agricol și pășunat pentru a susține practicile favorabile biodiversității în cele două raioane. În continuare, pentru a explica creșterea fluxului de resurse, va fi aplicată analiza cost-beneficiu a diferitor sisteme de producție și noile practici favorabile biodiversității în cadrul sectoarelor selectate și beneficiile acestora asupra biodiversității, a ecosistemului funcțional și a mijloacelor de trai. Această informație va fi utilizată de

către autoritățile locale selectate pentru a negocia resursele publice și private necesare pentru amplificarea finanțării în scopul integrării biodiversității. Procesul de alocare a resurselor financiare mai mari în acest scop mai implică și un proces de revizuire și aliniere a finanțării actuale la sectoarele de producție identificate. În cele două raioane se vor analiza cheltuielile publice din sectoarele agricol, forestier și pășunat, se vor identifica și reduce cheltuielile negative și se vor realinia bugetele pentru a finanța, spre exemplu, restabilirea și gestionarea pășunilor, reabilitarea pădurilor. Atât sursele de finanțare existente (realiniate), cât și cele noi, vor fi distribuite în cadrul proiectului pentru a asigura aplicarea cât mai eficientă și eficace a resurselor insuficiente și cele mai corespunzătoare măsuri de stimulare vor fi oferite proprietarilor/administratorilor pentru a integra practicile prielnice biodiversității.

Beneficii socio-economice, inclusiv dimensiunile de gen

Principalele opțiuni de trai ale comunităților rurale din Moldova sunt legate de zootehnie, silvicultură și cultivarea plantelor. Aproximativ 52% din populația trăiește în mediul rural și aproape jumătate din aceasta este formată din agricultori de subzistență. În rândul populației rurale, persoanele cu vârsta de 60 de ani și peste sunt de 4,1 ori mai numeroase decât în mediul urban. Familiile agricultorilor de subzistență fac parte din cel mai sărac grup al populației din Moldova. Majoritatea acestora (64,2%) sunt familii formate dintr-o singură persoană, iar în 55% din familii capul gospodăriei este o femeie. Îmbunătățind reziliența bazei de resurse de care depind aceste familii, proiectul va genera beneficii economice semnificative pe termen lung la nivel local.

În cazul scenariului de păstrare a situației actuale, capacitatea ecosistemelor de a rezista la amenințări va continua să scadă, ceea ce va afecta populația rurală care depinde de serviciile ecosistemice. Concret, planificarea teritoriului nu ia în considerare reziliența pe termen lung a bazei de resurse de care depind comunitățile, fapt care va continua în scenariul de păstrare a situației actuale.

În scenariul alternativ al GEF, comunitățile rurale din 2 raioane, întinse pe aproximativ 204.000 ha de teren și având 171.395 locuitori, din care 50% femei, vor primi - prin intermediul planurilor teritoriale - garanția că baza de resurse de care ei depind în agricultură (de ex. productivitatea furajeră) va fi mai productivă pe termen lung. Cele 18 întreprinderi agricole din Soroca și cele 28 din Ștefan Vodă, care stagnează la moment din cauza nivelului redus al resurselor, vor avea șansa să-și susțină activitatea și să supraviețuiască, continuând să asigure locuri de muncă și mijloace de trai mai bune. Degradarea pădurilor și pierderea biodiversității au un efect negativ important asupra populației din zonele pilot, în special pentru 6456 de familii vulnerabile care depind de biodiversitatea agrară, lemne de foc, pomușoare, plante medicinale și alte bunuri oferite de ecosistemele naturale.

Mai mult, interesul pentru turismul ecologic și agricol crește în Moldova, iar țara devine mai atractivă pentru vizitatorii străini, care sosesc mai des pentru agrement și recreere decât pentru afaceri. Ambele raioane (Ștefan Vodă și Soroca) au un potențial turistic bun, datorită patrimoniului natural al acestor locuri. În cele două raioane există circa 10 companii de turism, iar orașul Soroca este considerat cea mai veche atracție turistică din nordul Moldovei. Prin urmare, reabilitarea pășunilor și pădurilor va avea nu doar un impact pozitiv prin prisma conservării biodiversității, dar va asigura și o creștere a venitului pentru familiile care trăiesc de pe urma activităților legate de turism.

Beneficiile socio-economice suplimentare rezultate din îmbunătățirea gestionării pășunilor sunt următoarele: O creștere medie de 20% a productivității zootehnice la carne și lapte, aproximativ 10.000 lei (600 USD) venit net anual din biomasă agricolă pe ha, potențial crescut pentru apicultură, un habitat mai bun pentru vânat și venituri aferente.

Mai mult, părțile interesate locale vor implementa multe activități la nivel local, sporindu-și astfel capacitățile de integrare a biodiversității. Ca rezultat al politicilor și strategiilor de gen ale PNUD și GEF, se va acorda o atenție specială egalității de gen. Se va asigura în special participarea deplină a femeilor la consultările privind utilizarea durabilă a biodiversității și procesele de planificare teritorială, deoarece

11% din întreprinderile raionului Ștefan Vodă și 25% din întreprinderile raionului Soroca sunt conduse de femei.

De asemenea, proiectul are potențial pentru a genera beneficii semnificative la nivel național. Activitatea proiectului în raioanele pilot va demonstra modul de asigurare a unor servicii ecosistemice vitale pentru economia Moldovei. Deși activitatea proiectului în raioanele pilot este un început modest, există potențial de replicare în alte părți ale țării, reducând astfel costurile aferente pierderii serviciilor ecosistemice.

Rentabilitatea

Moldova nu are resurse naturale regenerabile și în unele regiuni există un deficit acut de apă și biomasă (apa este de calitate necorespunzătoare și poluată, există o cerere ridicată de biomasă ca energie primară și furaj pentru animale). Degradarea solului, cauzată de mai mulți factori (printre care eroziunea și gestionarea nesustenabilă), poate avea un impact negativ asupra dezvoltării generale și mediului din țară și din regiune. Proiectul va adăuga valoare, demonstrând o abordare mai ecologică față de dezvoltarea durabilă.

Rentabilitatea proiectului poate fi justificată prin impactul pe care îl va avea asupra menținerii serviciilor ecosistemice/biodiversitate, prin trecerea la practici mai durabile de utilizare a terenurilor. Ecosistemele/biodiversitatea asigură nu doar bunuri directe, ci și servicii, cum ar fi furnizarea și reglarea apei, fertilitatea solului, creșterea și reproducerea speciilor de hrană, reglarea climei, etc. Sectoarele cheie beneficiază de aceste servicii - agricultură, pescuit, silvicultură, turism bazat pe natură, așezări umane, etc.

Valoarea generală a serviciilor de furnizare a hranei oferite agriculturii de către biodiversitate este foarte ridicată. Pășunile din Moldova sunt gestionate foarte rău, dar sunt totuși importante ca habitate de biodiversitate pentru multe specii care s-au păstrat din fostele stepe (după transformare) și/sau nișe de hrană pentru alte specii (de ex. păsări de pradă care își fac cuibul în pădure dar se hrănesc în zone deschise). Totuși, dacă pășunile continuă să fie gestionate ca în prezent, în scenariul starea de fapt a lucrurilor (SFL), se poate ajunge la daune ireversibile pentru ecosisteme în viitor.

Chiar dacă trecerea de la pășuni păscute excesiv și subutilizate la utilizare durabilă (scenariul management durabil al mediului sau MDM) poate implica o scădere a valorii hranei/nutrețului furnizat de pășuni pe termen scurt și mediu, după 10-15 ani valorile sunt mult mai mari decât valorile SFL. Continuarea SFL poate duce la pierderi monetare pentru economia locală (și pierdere de biodiversitate) în următorii 25 de ani. MDM solicită ca populația locală să fie motivată să mențină practicile raționale de creștere și pășunat (pe termen scurt, pășunatul poate ajunge la capacitatea de suport și este menținut la acest nivel pe termen lung) și utilizarea pășunilor la capacitatea de suport, astfel încât să nu se deterioreze echilibrul ecologic.

Plantarea vegetației forestiere pe terenurile degradate va avea un impact pozitiv pe termen lung, deoarece va atenua eroziunea solului și va crea coridoare de habitat din punct de vedere ecologic. În plus, serviciile ecosistemice/biodiversitate vor fi menținute prin silvicultură durabilă în comunitate (de ex. sechestrarea carbonului, reglarea apei și eroziunii solului). Reîmpădurirea a 100 ha va asigura servicii forestiere suplimentare.

Aspecte inovative, durabilitate și potențial de extindere

Proiectul prezintă pentru prima oară în Moldova câteva metode și practici, inclusiv integrarea datelor despre biodiversitate în planificarea utilizării terenului, evaluarea economică a valorilor biodiversității atunci când se alocă terenuri în baza PUT nou elaborate, precum și reglementarea pășunatului conform valorilor biodiversității. Deși în Moldova au fost implementate metode de reîmpădurire, acestea s-au bazat mai ales pe creșterea suprafeței împădurite și în multe cazuri s-au utilizat specii alogene. Proiectul va urmări reîmpădurirea cu specii indigene, cu scopul de a preveni/controla eroziunea solului și a crește conectivitatea funcțională între corpurile de pădure izolate.

În termeni de sustenabilitate, proiectul continuă o bază solidă, în măsura în care există deja o politică și un cadru instituțional pentru integrarea biodiversității în planificarea teritorială. Proiectul are ca scop conservarea biodiversității, iar intervențiile planificate vor asigura evitarea practicilor dăunătoare din sectorul de producție în zonele cele mai sensibile din punct de vedere al biodiversității, precum și reducerea, atenuarea și compensarea impacturilor acolo unde este necesar, reducând astfel presiunile asupra biodiversității și îmbunătățind conservarea. De asemenea, proiectul va aduce argumente pentru ca toate părțile interesate să considere că protecția biodiversității are semnificație economică și ecologică. Recunoașterea valorii economice a biodiversității, alături de proprietatea asupra produselor proiectului, va duce la o atitudine de protecție din partea sectoarelor de producție relevante, care va fi favorabilă pentru durabilitatea produselor, serviciilor și beneficiilor proiectului. Durabilitatea financiară va fi asigurată prin revizuire și realinierea cheltuielilor publice și negocierea finanțărilor publice și private suplimentare pentru integrarea biodiversității. Lacunele majore din procesul actual constau în capacitatea redusă și coordonarea insuficientă între diferite autorități publice pentru a recunoaște valorile biodiversității și serviciile ecosistemice pe care ea le oferă, precum și aplicarea acestei recunoașteri în procesul de alocare și autorizare a utilizării terenurilor. Acestea sunt lacune pe care proiectul este menit să le abordeze.

Replicarea se va realiza prin repetare directă și extinderea practicilor și metodelor durabile demonstrate de proiect. Selectarea raioanelor în două mari regiuni ecologice distincte¹⁵ s-a făcut astfel încât să se cuprindă o diversitate cât mai mare și să se genereze un set diferit de experiențe practice privind integrarea conservării biodiversității în activitățile economice din afara ariilor protejate. În cadrul proiectului se va organiza o serie de seminarii pentru a iniția replicarea în alte raioane, inclusiv repetarea experienței în raioanele care vor elabora PUT în perioada proiectului. De asemenea, în cadrul proiectului se va elabora un set de modificări la legislația funciară, forestieră și de mediu, care va fi aplicată nu doar în raioanele proiectului, dar va avea acoperire națională, stabilind un mediu care va facilita inițiativa proiectului de replicare în toate raioanele Moldovei.

Analiza părților interesate

Părțile interesate	Rolul în implementarea proiectului
Ministerul Mediului, inclusiv Inspectoratul Ecologic de Stat	Ministerul este responsabil de elaborarea legislației, planurilor de acțiuni, normelor și standardelor de mediu. Asigură controlul de stat privind calitatea mediului. În cadrul ministerului, Inspectoratul Ecologic de Stat acționează la nivel de raion pentru aplicarea legislației de mediu. Ministerul va revizui și va elabora politica și legislația relevantă pentru integrarea biodiversității în planificarea teritorială și pregătirea standardelor minime pentru conservarea biodiversității. Mai mult, ministerul va identifica proceduri adecvate pentru monitorizarea conformării și aplicarea planurilor teritoriale și pentru aplicarea legislației privind biodiversitatea. De asemenea, ministerul va facilita funcționarea echipei de management a proiectului (EMP), în special privind legătura cu autoritățile de stat din diverse sectoare. Ministerul va asigura coordonarea cu alte proiecte și inițiative relevante și va fi activ în monitorizarea activităților EMP.
Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, inclusiv Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură	Ministerul Agriculturii este responsabil de elaborarea și implementarea politicii și legislației naționale în domeniul agriculturii. Ministerul este direct responsabil pentru promovarea practicilor ecologice, inclusiv gestionarea pășunilor, în rândul proprietarilor de terenuri. Ministerul va avea un rol activ în implementarea proiectului, în special în formularea politicii și în integrarea cerințelor biodiversității. La nivel de raion, ministerul are subdiviziuni, inclusiv funcționari agricoli, care vor susține activitățile proiectului. De asemenea, ministerul va susține proiectul influențând la nivel politic practica agricolă, de ex. prin promovarea practicilor ecologice în rândul proprietarilor de terenuri.
Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor	Ministerul va revizui orice plan de amenajare a teritoriului și de utilizare a terenului elaborat de proiect, astfel încât aspectele biodiversității să fie integrate mai departe în politica sa. Ministerul va promova aspectele biodiversității în politica de stat și în cadrul legislativ și de reglementare privind planificarea utilizării terenurilor, arhitectură, urbanism, construcții, producția materialelor de construcție, locuințe și dezvoltare regională.
Agenția Relații Funciare și Cadastru	Agenția este principala instituție responsabilă de implementarea programelor de stat privind îmbunătățirile funciare. Ea va contribui la îmbunătățirea cadrului juridic (Codul funciar), inclusiv

¹⁵ Soroca, aflat în nord, face parte din regiunea euro-asiatică (silvostepe), iar Ștefan Vodă, aflat în sud, face parte din regiunea mediteraneană (zone cu habitate și specii xerofite).

Părțile interesate	Rolul în implementarea proiectului
	prin crearea unui grup de lucru comun pentru elaborarea PUT. Cu contribuții din partea proiectului, va oferi asistență în asigurarea concordanței dintre regimul terenului și cel al solului și în introducerea datelor/informațiilor despre biodiversitate în sistemele sale informaționale (cu accent pe cele 2 raioane selectate).
Agencia Moldsilva	Moldsilva va fi un partener important pentru implementarea activităților de reîmpădurire pe terenurile degradate, precum și pentru sarcinile aferente în gestionarea resurselor forestiere. Agenția va oferi, prin unitățile sale silvice, asistență tehnică, cofinanțare și susținere în implementarea componentelor proiectului. De asemenea, Moldsilva va contribui la consolidarea cooperării cu comunitățile locale acolo unde acționează pentru extinderea pădurilor. De asemenea, va contribui la revizuirea produselor juridice sau de reglementare privind destinația terenurilor, astfel încât să fie cuprinsă biodiversitatea pădurii.
Autoritățile publice locale (APL) la nivel de raion și sat/comunitate	Administrația publică raională și din sat/comunitate are un rol important în componenta 2 a proiectului. Responsabilitățile sale sunt promovarea cooperării între toți utilizatorii și proprietarii de terenuri, implementarea practicilor ecologice, participarea la soluționarea conflictelor, promovarea activităților de instruire și educare. Autoritățile raionale vor fi responsabile de planificarea utilizării terenului.
ONG-uri: Mișcarea Ecologistă din Moldova (MEM); Societatea ecologică BIOTICA; REC-Moldova; BIOS; Congresul Autorităților Locale (CALM); Agenția Națională de Dezvoltare Rurală (ACSA) și ProRuralInvest	Toate ONG-urile vor participa la consultarea părților interesate și la instruirile relevante. MEM se angajează să refacă echilibrul natural al mediului în Moldova și va ajuta la promovarea și conștientizarea activităților proiectului. Societatea ecologică BIOTICA promovează crearea rețelei ecologice naționale din Moldova, printre alte obiective de mediu, și va fi implicată în elaborarea politicilor și regulamentul pentru integrarea biodiversității în planificarea utilizării terenului. De asemenea, va ajuta la elaborarea unei liste adnotate a speciilor și habitatelor amenințate. Va oferi recomandări privind identificarea zonelor pentru reîmpădurire și a terenurilor comunale degradate. REC-Moldova are ca obiectiv promovarea cooperării dintre ONG-uri, sectorul privat și alte organizații cu instituții de stat din domeniul protecției mediului, și va fi importantă în timpul implementării proiectului, prin facilitarea și participarea la dezbateri publice privind politici și regulamente. BIOS este lider în domeniul protecției mediului, agriculturii durabile și dezvoltării comunităților din Moldova și va fi implicat în elaborarea standardelor minime pentru conservarea biodiversității în cele mai critice practici de utilizare a terenurilor, printre alte activități. CALM reprezintă cea mai mare asociație a administrației publice locale din Republica Moldova și unul din obiectivele sale principale este să contribuie la promovarea unor modele și practici de succes în dezvoltarea locală și regională, la cooperarea între localități, la prestarea serviciilor publice și la o bună guvernare locală. Misiunea ACSA este dezvoltarea durabilă a comunităților rurale prin crearea și dezvoltarea unei rețele profesionale a prestatorilor de servicii de informare, consultanță și instruire pentru producătorii agricoli și antreprenorii rurali. CALM și ACSA vor ajuta Guvernul Republicii Moldova și proiectul la modificarea Codului funciar și la introducerea cerințelor pentru identificarea și încorporarea biodiversității în planurile de utilizare a terenurilor. De asemenea, ACSA va ajuta la stabilirea unor relații de lucru cu crescătorii de animale pentru a implementa planurile de gestionare elaborate în comun privind pășunatul și obținerea fânului. ProRuralInvest contribuie la dezvoltarea multilaterală și continuă a mediului rural prin promovarea dezvoltării afacerilor și acordarea de asistență antreprenorilor rurali. Va ajuta la dezvoltarea și testarea tehnologiilor pentru a demonstra practici compatibile cu biodiversitatea în zonele pilot din stepă și lunci.
Sectorul privat: Asociațiile agricultorilor, în special Federația Națională a Agricultorilor din Moldova (FNAM) și Uniunea Republicană a Asociațiilor Producătorilor Agricoli (APA)	Sectorul privat este privit ca un partener cheie al proiectului, participând la crearea unei argumentări economice pentru conservarea biodiversității, prin testarea unor modele de utilizare a terenurilor compatibile cu biodiversitatea pe terenuri private, în conformitate cu planurile de amenajare a teritoriului elaborate. Populația rurală, agricultorii și asociațiile de fermieri sunt cele mai importante părți interesate pentru componenta 2. Aceste părți interesate vor fi implicate intens în întâlnirile consultative. Asociațiile agricultorilor vor fi implicate în implementarea activităților demonstrative. Vor fi implicate în special FNAM și APA. FNAM constă din 11 organizații regionale și peste 700 de asociații locale ale agricultorilor, care reprezintă peste 27000 de întreprinderi agricole. Federația contribuie la îmbunătățirea cadrului legal privind dezvoltarea economică rurală. Aceasta elaborează și implementează programe specifice care vizează agricultura ecologică, turismul rural, dezvoltarea socio-culturală, și facilitează crearea asociațiilor agricultorilor în diferite domenii. APA reprezintă interesele a celor 14 asociații regionale de „producători” agricoli. APA este alcătuită din aproximativ 1200 de agenți economici care prelucrează 600.000 ha. APA și FNAM vor avea un rol important în procesul de modificare prin amendamente a Codului funciar (în condițiile în care cea mai mare parte a terenurilor Moldovei sunt private), precum și la revizuirea legislației sectoriale prin care li se va cere să urmeze ulterior standardele minime pentru conservarea biodiversității în gestionarea pajiștilor, pentru culturile arabile, silvicultură, pescuit și agrement acvatic. Mai specific, reprezentanți ai asociațiilor

Părțile interesate	Rolul în implementarea proiectului
	profesionale din fiecare domeniu vor participa în cadrul grupurilor de lucru pentru elaborarea legislației relevante (de exemplu, Federația Națională a Producătorilor Agricoli din Moldova, Uniunea republicană a Producătorilor Agricoli din Moldova - UniAgroProtect etc.). APA va susține, în special, proiectul la stabilirea cooperativelor proprietarilor de animale cu scopul de a implementa planurile de gestionare elaborate împreună pentru pășunat și obținerea fânului.

Coordonarea cu alte inițiative

Spre deosebire de FIP, coordonarea cu inițiativele aferente a fost dezvoltată în continuare. Proiectul va conlucra cu câteva alte proiecte/inițiative în proces de desfășurare din țară, care sunt aproape de scopurile și localitățile proiectului. Pentru a influența sinergiile, a asigura eficiența în implementarea proiectelor și schimbul de informații, proiectul va utiliza mecanismele existente de coordonare care au funcționat cu succes în țară, cum ar fi întrunirile regulate convocate la Ministerul Mediului în atenția căruia este biodiversitatea, întruniri regulate ale cluster-elor convocate de PNUD, reprezentanți asociați din instituțiile relevante în comitetele de coordonare ale proiectului, participarea activă în echipele tehnice și evenimentele publice organizate sub egida altor proiecte ale GEF. Studiile efectuate și informațiile acumulate în timpul altor proiecte vor fi integrate la implementarea proiectului. Proiectul propus aduce o valoare adăugată câtorva inițiative aferente precum cele enumerate mai jos:

Proiectul UE / PNUD „Clima Est: Gestionarea durabilă a pășunilor și a pădurilor comunale din cadrul Parcului Național „Orhei”, pentru a demonstra atenuarea schimbărilor climatice, beneficiile de adaptare și beneficiile pentru comunitățile locale“ este parte a unui pachet de finanțare mai mare al UE, denumit „Clima Est: Sprijinirea atenuării schimbărilor climatice și adaptarea în țările Parteneriatului Estic de Vecinătate și Rusia“ (2013-2016) în colaborare cu țările-partenere Armenia, Azerbaidjan, Belarus, Georgia, Moldova, Federația Rusă și Ucraina. Proiectul Clima Est în Moldova are scopul să prezinte un model de gestionare a resurselor naturale în pajiștile și pădurile Moldovei, prin care se sporește capacitatea ecosistemelor de a sechestra carbonul în condițiile riscurilor climatice existente, păstrând, totodată, biodiversitatea și valorile economice. Proiectul are în vizor terenurile degradate ale pajiștilor și pădurilor din regiunea Parcului Național „Orhei“ (33.792,09 ha) și zona-tampon a acestuia (care a fost creat în cadrul proiectului PNUD/GEF - „Îmbunătățirea acoperirii și eficacității managementului Sistemului ariilor protejate din Moldova“). Proiectul susține dezvoltarea pășunatului inovator și a sistemelor comunitare de management forestier pe tot teritoriul parcului, dar și reabilitarea a 500 ha de pajiște și reîmpădurirea a 150 ha de terenuri erodate și neproductive inclusiv. Datorită acestui proiect va putea fi preîntâmpinată deteriorarea în continuare a resurselor naturale (biodiversitate, terenuri, păduri), îndepărtat carbonul și reduse emisiile de gaze cu efect de seră, îmbunătățite pajiștile locale și resursele forestiere, promovată buna înțelegere a problemelor în legătură cu impacturile schimbării climei și se va contribui la dezvoltarea durabilă locală/regională. Acest proiect gestionat de PNUD este într-o strânsă legătură cu componenta 2 a proiectului propus care se axează pe îmbunătățirea managementului pajiștilor. Cele mai bune practici în materie de utilizare a terenurilor într-un mod favorabil biodiversității care au fost testate în timpul desfășurării proiectului Clima Est vor fi aplicate și în zona pilot a proiectului propus. De asemenea, prin componenta referitoare la politici a proiectului Clima Est, se vor elabora măsuri și stimulente financiare și de alt tip care să vină în sprijinirea gestionării durabile a pajiștilor și menținerii valorilor care depind de ecosistem, ce va servi drept concluzii utile pentru activitățile-pilot ale proiectului propus.

Proiectul BM/GEF „Competitivitatea agriculturii“ contribuie la îmbunătățirea competitivității sectorului agroalimentar prin faptul că susține modernizarea sistemelor de asigurare a siguranței alimentare și gestionării calității, facilitând accesul pe piață și sporind restabilirea agroecosistemică. Prin componenta

sa „Siguranța alimentară și sistemul de gestionare a calității“, acesta se orientează spre modernizarea sistemului public de gestionare a calității și securității alimentare ținând cont de securitatea alimentară. Prin componenta „Accesul la piețe“, se oferă sprijin pentru activitățile orientate spre sporirea gradului de comercializare a lanțurilor de valori horticole selectate, cu accent pe agricultura durabilă și tehnologiile și practicile aplicate după recoltare. Prin componenta „Conservarea solurilor și reziliența climatică“, se susține motivarea agricultorilor pentru ca aceștia să recurgă la practici agricole favorabile mediului înconjurător, care au drept scop reducerea degradării terenurilor, și să utilizeze tehnici de adaptare în cazul rezilienței climatice sporite la nivel de agricultură. Acest proiect este într-o strânsă legătură cu componenta 2 a proiectului propus, care se axează pe soluționarea problemelor în legătură cu degradarea terenurilor utilizate în scopuri agricole, iar proiectul propus va viza obținerea unor produse în materie de biodiversitate.

Proiectul PNUD/GEF „Planificarea națională în domeniul biodiversității pentru a susține implementarea Planului Strategic al CBD 2011-2020 în Republica Moldova” - scopul general al proiectului a fost să integreze obligațiile Moldovei din Convenția privind diversitatea biologică (CDB) în cadrele sale de dezvoltare națională și planificare sectorială printr-o „planificare a biodiversității“ reînnoită și participativă și prin strategizare, într-un fel care nu încalcă instrucțiunile la nivel mondial incluse în Planul Strategic al CBD pentru 2011- 2020 (care abordează așa-numitele ținte Aichi). În timp ce proiectul s-a axat pe actualizarea tuturor aspectelor Strategiei naționale și Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice din 2001, a fost pus accent special pe (i) evaluarea și integrarea serviciilor ecosistemice prin evaluare economică, și (ii) integrarea biodiversității în politicile, planurile și practicile de dezvoltare și în planurile și strategiile sectoriale. Printre sectoarele care vor intra sub incidența proiectului sunt cel agricol, silvic, animalier și piscicol. Aspectele colaborării constau în abordarea la nivel de sector a conservării biodiversității, care este abordată prin proiectul SNPACDB, dar și în datele/informațiile cu privire la valoarea economică a serviciilor ecosistemice din Republica Moldova.

Proiectul regional finanțat de UE „*Instrumentul european de vecinătate și parteneriat cu țările de est pentru administrarea și aplicarea legislației forestiere*“ (2013-2016) are scopul de a institui instrumente îmbunătățite de administrație silvică prin implementarea eficace a celor mai importante priorități enunțate în Declarația Ministerială de la St. Petersburg și Planul indicativ de acțiuni pentru administrarea și aplicarea legislației forestiere (ENA-FLEG) în Europa și Asia de nord. Programul susține activitățile-pilot selectate pentru a fi implementate cu implicarea activă a guvernelor, societății civile și sectorului privat. Majoritatea activităților sunt de nivel național, precum și acțiuni strategice la nivel subregional și regional. Programul este susținut de Comisia Europeană și alți donatori care contribuie la un fond fiduciar special cu donatori multipli, administrat de Banca Mondială (BM), lucrând în parteneriat cu Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii și Fondul Mondial pentru Natură (WWF). Există câteva activități la realizarea cărora și proiectul poate participa, preponderent în materie de promovare a bunei guvernante în pădurile locale, planificării managementului forestier, îmbunătățirii cadrului legislativ (precum și armonizarea acestuia cu cadrele UE/internaționale), activităților de comunicare etc.

Un proiect GEF/PNUD PGM, cu denumirea „*Formarea Rețelei Ecologice Naționale (REN) - o contribuție la nivel local și național*“ (2014-2015) are scopul de a susține localitățile Talmaza, Popeasca și Cioburciu (toate din raionul Ștefan Vodă) să construiască pepiniere silvice pentru a asigura stabilirea plantațiilor forestiere în calitate de coridoare ecologice, anti-erodarea și utilizarea diversificată a resurselor biologice. Toate aceste activități vor consolida capacitățile zonei Ramsar „Nistrul de Jos“. Se prevede că cadrul proiectului, Ministerului Mediului va primi un ghid cu privire la evaluarea regiunilor de bază ale REN, reconstituirea și plantarea în perimetrul coridoarelor REN, crearea pepinierele silvice pentru mărirea REN în viitor, consolidarea capacităților comunităților locale și informarea populației locale. Prin cele două proiecte se va coopera pentru construirea coridoarelor ecologice prin reîmpădurire. Satul Talmaza se află în centrul atenției a ambelor proiecte iar coordonarea îndeaproape va fi menținută pentru a evita suprapunerea activităților.

3. CADRUL REZULTATELOR PROIECTULUI

Acest proiect va contribui la atingerea următoarelor rezultate ale Programului de țară: Rezultatul 3.1 Îmbunătățirea managementului de mediu prin sporirea semnificativă a respectării standardelor internaționale și regionale
Indicatorii rezultatelor Programului de țară: Considerații de mediu integrate în politicile sectoriale sau planurile de acțiuni/documente de politici pentru mediu specifice sectorului
Rezultatul cheie primar aplicabil în domeniul Mediu și Dezvoltarea durabilă: 1. Integrarea mediului și energiei
Obiectivul strategic și programul GEF aplicabil: Obiectivul strategic 2 - de a integra biodiversitatea în peisajele terestre/marine și sectoarele de producere
Rezultatele GEF scontate aplicabile: Conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității integrate în peisajele terestre și marine de producere
Indicatorii aplicabili ai rezultatelor GEF: Până la sfârșitul proiectului, 2 raioane (aproximativ 204,000 ha) au planuri de utilizare și amenajare a teritoriului cu scopul îmbunătățirii biodiversității, iar alte 33 de raioane (aproximativ 3.180 mil. ha) sunt influențate indirect prin transmiterea unor lecții și experiențe acumulate în urma proiectului

Strategia proiectului	Indicatori verificabili obiectiv	Situația inițială	Scopul ¹⁶	Surse de verificare	Riscuri și presupuneri (vedeți anexa 5 cu privire la Jurnalul de riscuri)
Obiectiv: Integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din Moldova.	Suprafața terenurilor pentru care PRAT și PUT - prin care se asigură beneficii pentru biodiversitate în afara AP - au fost elaborate în timpul implementării.	0 ha	Aproximativ 204.000 ha (2 raioane) 3.180 de ha suplimentare (33 de raioane) sunt influențate indirect de proiect	PRAT și PUT aprobate pentru 2 raioane; rapoartele proiectului, evaluarea externă finală	MM, Moldsilva și MDRC susțin în continuare strategia proiectului și rămân interesate să extindă practicile în alte raioane Autoritățile din alte raioane și localități decât raioanele pilot sunt receptive la aplicarea abordării de proiect în raioanele sale
Componenta 1. Planificarea utilizării terenului și sistemul de executare abordează pierderea biodiversității	Numărul de reglementări sectoriale și instrucțiuni metodologice care facilitează îmbinarea cerințelor conservării biodiversității în planificarea și managementul utilizării terenurilor din afara ariilor protejate (urmăriți mai amănunțit prin instrumentul de urmărire SO-2)	0	3 ¹⁷	Documente aprobate imprimare pentru a distribuite departamentelor relevante	Modificările și recomandările metodologice pentru activitățile de utilizare a terenului din punct de vedere economic beneficiază de suport politic Ministerul Justiției acceptă recomandările proiectului privind un sistem de sancțiuni mai eficient pentru neregularitățile comise în legătură cu implementarea planurilor PRAT, PUT, PGP
	Cazuri înregistrate de exploatare forestieră ilegală	Soroca: 17 cazuri în anul 2013 Ștefan Vodă: 14 cazuri în anul 2013	De două ori mai puține De două ori mai puține	Documente interne ale MM, Moldsilva și MDRC	
	Respectarea regulilor pășunatului (mai ales cele care au legătură cu rata de	0% din utilizatorii terenurilor respectă	50% din utilizatorii terenurilor respectă regulile în 2013	Documente interne ale MM, Moldsilva și	

¹⁶ Intervalul de timp țintă pentru toți indicatorii până la sfârșitul proiectului, adică până în 2018, decât dacă stipulat altfel.

¹⁷ 1. Regulamentul cu privire la identificarea speciilor, habitatelor vulnerabile și a bunurilor și serviciilor de ecosistem în timpul planificării utilizării terenului; 2. Modificarea Codului funciar din 1991, introducând cerințe pentru identificarea și încorporarea biodiversității în afara AP în planurile raionale de amenajare teritorială și planurile de utilizare a terenurilor localităților; 3. Standarde minime pentru conservarea biodiversității în gestionarea pajiștilor și cositului, agricultura, silvicultura, pescuit și agrement acvatic sunt introduse în legislația sectorială relevantă.

Strategia proiectului	Indicatori verificabili obiectiv	Situația inițială	Scopul ¹⁶	Surse de verificare	Riscuri și presupuneri (vedeți anexa 5 cu privire la Jurnalul de riscuri)
	Încărcare și terenul de utilizare a pășunilor primăvara) de către utilizatorii locali de terenuri în zonele pilot	regulile în 2013		MDRC	și AS aprobate
	Numărul funcționarilor guvernamentali implicați la colectarea informațiilor cu privire la biodiversitate și integrarea acestora în planurile de elaborare și implementare a planurilor de utilizare a terenurilor (Notă: O monitorizare mai amănunțită a impacturilor de consolidare a capacităților la nivel sistemic, instituțional și individual va fi bazată pe tabelul de punctaj privind dezvoltarea capacităților al PNUD)	0	Cel puțin 20 de funcționari	Rapoarte ale formatorilor; analize ale formularelor de evaluare a instruirilor	
Componenta 2. Conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității terenurilor publice	Creșterea suprafețelor terenurilor dincolo de ariile protejate în care sunt controlate amenințările asupra biodiversității din cauza activității economice	0 ha	Utilizarea durabilă a terenurilor demonstrată după cum urmează: Producerea finului 100 ha Pășunat: 2.484 ha Păduri: 14.099 ha	Studierea terenurilor, documentație prin fotografii, evaluarea finală externă	Nu au apărut dificultăți în procesul de aprobare a planurilor PRAT, PUT, PGP și AS la nivel de raion și de comunitate.
	Populația speciilor indicatoare dincolo de AP se îmbunătățește în zonele pilot (vedeți tabelul de mai jos pentru detalii cu privire la speciile indicatoare)*	Vedeți tabelul de mai jos pentru a afla care este situația inițială	Vedeți tabelul de mai jos pentru a afla care sunt scopurile	Studierea terenurilor, datele colectate de MM și ARFC	MM și ARFC cooperează pentru a pune la dispoziție date despre specii/habitate sistemului digital de luare a deciziilor privind conservarea biodiversității în baza datelor spațiale
	% din utilizatorii locali ai terenurilor din 2 raioane, care desfășoară activități economice în zone sensibile din punct de vedere ecologic și beneficiază de instruire în teren și asistență tehnică la implementarea practicilor modificate	0	100%	Raport al EMP în baza reacțiilor utilizatorilor de terenuri; evaluarea externă finală	Schimbările climatice nu duc la efecte catastrofale
	Majorarea finanțelor publice pentru integrarea biodiversității în planificarea utilizării terenului în zonele pilot	Nu există	Alocările bugetare pentru integrarea biodiversității în zonele pilot au crescut cu 10% ¹⁸	Bugetele anuale ale APL-urilor în zonele pilot	

***Situația speciilor indicatoare în zonele pilot**

Denumirea speciei (Română / Latină)	Distribuire / Habitat	Protecția în Moldova	Abundența în Moldova	Indicatorii regiunilor țintă:	
				Nivel inițial	Nivel țintă
Negara (<i>Stipa pennata</i>)	Larg răspândită în stepe sau silvostepe în sud-estul Europei, Rusia, Kazahstan și Siberia de vest.	Nu este inclusă în Cartea Roșie	Tipică pentru stepele și silvostepile din regiunea nordică a Moldovei (cum ar fi stepa din Bălți, silvostepa cu stejari, incluzând habitate corespunzătoare pe malurile râului	3% din toate plantele pe 100 m ³	10% din toate plantele pe 100 m ³

¹⁸ Scopul trebuie reconfirmat la etapa de inițiere

Denumirea speciei (Română / Latină)	Distribuire / Habitat	Protecția în Moldova	Abundența în Moldova	Indicatorii regiunilor țintă:	
				Nivel inițial	Nivel țintă
			Nistru) (Shabanova G., 2012). Este o specia rară care crește în mai multe raioane (Rezina, Râșcani, Bălți, Soroca, Ungheni).		
Colilie (<i>Stipa ucrainica</i>)	Endemică în regiunea pontică (România de est, Moldova, Ucraina de sud, partea sudică a Rusiei europene (incluzând dealurile submontane ale Caucazului de nord), Bulgaria de nord).	Nu este inclusă în Cartea Roșie	Se întâlnește rar, dar se găsește din abundență în comunități xerofile protejate ale vegetației forestiere și de stepă, cu prezența stejarului pufos (preponderent în câmpiile stepei Bugeacului din Moldova de sud-vest) (Shabanova G., 2012).	7% din toate plantele pe 100 m ³	20% din toate plantele pe 100 m ³
Cârstelul de câmp (<i>Crex crex</i>)	Din Marea Britanie și estul Irlandei, peste Europa și spre Siberia centrală (aria sa istorică de repartitie era mult mai vastă și se întindea peste arii mari în Eurasia)	Pe cale de dispariție, Cartea Roșie	Populația sa este în descreștere (Munteanu A., Cuzari T., Zubcov N., 2006). Conform Institutului de Zoologie, ar putea exista 110-250 de perechi care au cuib în Moldova la moment (2013/2014); în medie - pot exista 1-2 perechi la 10 ha de habitat corespunzător (pășuni, lunci)	< 10 masculi reproductivi	> 40 masculi reproductivi
Acvila țipătoare mare (<i>Aquila clanga</i>)	Specie migratoare: se reproduce în Europa de nord și pe teritoriul Asiei; iernează în Europa de sud-est, Africa de nord-est, Orientul Mijlociu și Asia de Sud.	Pe cale de dispariție, Cartea Roșie	Nu se reproduce/nu-și face cuib în Moldova la momentul actual (Munteanu A., pers. comm., 2014). Poate fi rareori văzută în perioada de migrație și numai pentru o perioadă scurtă de timp.	< 2 perechi	> 5 perechi
Popândăul (<i>Spermophilus citellus</i>)	Endemic în Europa centrală și de sud-est (arie de repartitie este separată de Munții Carpați).	Specie vulnerabilă, Cartea Roșie	Conform Institutului de Zoologie - este posibil că la momentul actual în țară există aproximativ 20 de colonii (Munteanu A., pers. comm., 2014).	0 colonii	>3 colonii
Popândăul pestriț (<i>Spermophilus suslicus</i>)	Europa de est (Polonia, România, Rusia, Belarus, Moldova, Ucraina).	Inclus în lista care urmează a fi încadrată în cea de-a treia ediție a Cărții Roșii (2015)	Numărul de exemplare mai mare decât cel al veveriței europene, iar conform Institutului de Zoologie - este posibil că la momentul actual există aproximativ 100 de colonii (Munteanu A., pers. comm., 2014).	0 colonii	>5 colonii
Vidra europeană (<i>Lutra lutra</i>)	Larg răspândită în Europa și în unele părți ale Asiei și Africii	Pe cale de dispariție, Cartea Roșie	Conform Institutului de Zoologie, poate exista 1 animal la 10 km de habitat corespunzător (malul râului, lac/heleșteu, râulețe sau afluenți ai râurilor, chiar și în pădurile în care găsește adăpost și mâncare)	< 5 exemplare	>10 exemplare

4. BUGETUL TOTAL ȘI PLANUL DE LUCRU

Nr. grantului:	00081126	Nr. proiectului:	00090554
Denumirea grantului:	Numele țării și denumirea proiectului: Integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din Moldova		
Agent economic:	MDA10		
Denumirea proiectului:	Numele țării și denumirea proiectului: Integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din Moldova		
SMIP nr.	5259		
Partenerul de implementare (Agenția de executare)	Ministerul Mediului		

Rezultatul GEF / activitatea ATLAS	Partea responsabilă/ Agentul de implementare	ID-ul fondului	Denumirea donatorului	Codul contului bugetar Atlas	Descrierea bugetului Atlas	Anul 1 (USD)	Anul 2 (USD)	Anul 3 (USD)	Anul 4 (USD)	Total (USD)	Notă la buget:
REZULTATUL 1: Planificarea utilizării terenului și sistemul de executare abordează pierderea biodiversității	ENN	62000	GEF	71300	Consultanți locali	26000	32000	8000	8000	74000	1
				71600	Deplasări	2000	2000	1000	1000	6000	2
				72100	Servicii contractate - companii	0	0	5000	5000	10000	3
				74200	Costuri pentru produse audio și materiale imprimate	0	3000	3000	4000	10000	5
				75700	Instruiri și ateliere	2000	3000	3000	2000	10000	6
					Total rezultatul 1:	30000	40000	20000	20000	110000	
REZULTATUL 2: Conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității terenurilor publice	ENN	62000	GEF	71200	Consultanți internaționali	0	20000	0	20000	40000	7
				71300	Consultanți locali	13000	17000	16000	12500	58500	8
				71600	Deplasări	40000	3000	2000	2000	47000	9
				72100	Servicii contractate - companii	80000	150000	60000	0	290000	10
				72500	Rechizite	1000	500	0	500	2000	11
				72600	Granturi	84000	140000	28000	28000	280000	12

				74100	Servicii profesionale	0	0	0	5000	5000	13	
				74200	Costuri pentru produse audio și materiale imprimate	4000	4000	6000	6000	20000	14	
				75700	Instruiri și ateliere	5000	2231	6000	6000	19231	15	
					Total rezultatul 2:	227000	336731	118000	80000	761731		
Unitate de management a proiectului	ENN	62000	GEF	71400	Servicii contractate - persoană fizică	12600	12600	12600	12600	50400	16	
		62000	GEF	74599	Cheltuieli cu costuri recuperate de PNUD - facturi	9185	9195	9195	9198	36773	19	
		04000	PNUD	71400	Servicii contractate - persoană fizică	8400	8400	8400	8400	33600	16	
		04000	PNUD	72400	Echipment pentru comunicare și audio-vizual	700	873	800	800	3173	17	
		04000	PNUD	74200	Costuri pentru produse audio și materiale imprimate	807	807	807	806	3227	18	
						Subtotalul costurilor de administrare ale GEF	21785	21795	21795	21798	87173	
						Subtotalul costurilor de administrare ale PNUD	9907	10080	10007	10006	40000	
						Total administrare	31692	31875	31802	31804	127173	
		PROIECT TOTAL						288692	408606	169802	131804	998904

Rezumatul fondurilor:¹⁹ (A se vedea anexa 6 cu privire la acordurile de cofinanțare și/sau scrisorile de sprijin care au fost obținute de la partenerii de proiect.)

	Suma Anul 1	Suma Anul 2	Suma Anul 3	Suma Anul 4	Total
GEF	278.785	398.526	159.795	121.798	958.904
PNUD					40.000
ME					460.000
ME (în natură)					100.000
Moldsilva					4.200.000
Raionul Ștefan Vodă					30.000
Raionul Soroca					20.000
TOTAL					5.808.904

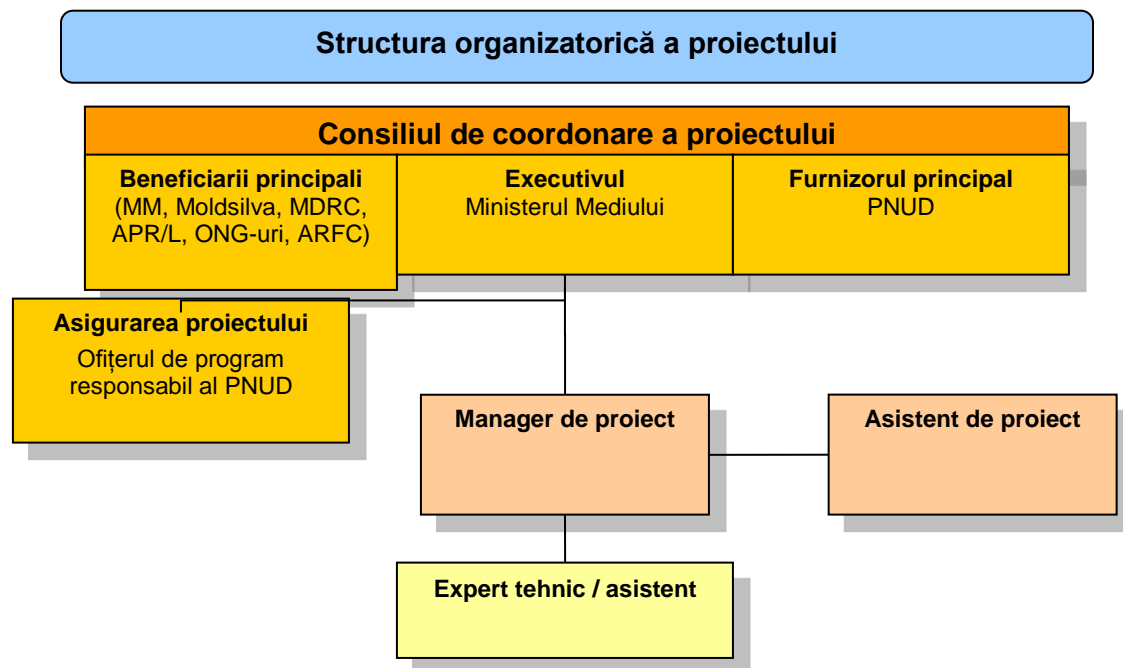
Note la buget (a se vedea în anexa 7 termenii de referință pentru consultanții proiectului):

1. Experți legali responsabili de activitățile care intră sub incidența produsului 1.1 și produsului 1.4 - 350 USD x 50 săptămâni = 17.500 USD. Expert în gestionarea biodiversității și ecosistemelor - pentru activitățile aferente produsului 1.2, produsului 1.3 și produsului 1.4 - 350 USD x 80 săptămâni = 28.000 USD. Expert forestier responsabil de introducerea datelor cu privire la specii/habitate în planurile de gestionare a pădurilor (Produs) - 350 USD x 20 săptămâni = 7.000 USD; expert în economie și finanțe - pentru realizarea activităților aferente produsului 1.4 - 350 USD x 16 săptămâni = 5.600 USD. Consultant în comunicare și relații publice - 350 USD x 35 săptămâni = 11.900 USD. Cheltuieli pentru traduceri - 4.000 USD
2. Deplasările consultanților locali și ale echipei proiectului (20.000 km x 0,30) - 6.000 USD
3. Cheltuieli aferente: concepției și implementării programelor de instruire pentru promovarea terenurilor integrate și planificarea biodiversității/ecosistemelor (conceperea programului - 2500 USD; implementarea programului, 6 instruiți x 1250 USD = 7500 USD)
5. Cheltuieli aferente publicării materialelor informative, broșurilor, rapoartelor analitice și de monitorizare etc.
6. Cheltuieli pentru consultări, mese rotunde și discuții cu autoritățile centrale/locale și alte părți interesate în legătură cu implementarea produsului 1.1, produsului 1.2 și produsului 1.3. Numărul estimat al întrunirilor - 40 x 250 USD = 10.000 USD
7. Expertul internațional pentru evaluarea intermediară și finală - 40.000 USD (Onorariul pentru servicii de consultanță 3.750 USD x 10 săptămâni = 37.500 USD; Diurnele și deplasările - 2500 USD)
8. Consultant local: Evaluare intermediară și finală: 8000 USD (500 USD x 12 săptămâni = 6000 USD. Deplasări și alte cheltuieli - 2000 USD); Expert în economie și finanțe pentru aprecierea valorii economice a biodiversității și a serviciilor de ecosisteme, elaborarea unor scheme compensatorii și măsuri de stimulare (350 USD x 30 săptămâni = 10500 USD); Expert GIS pentru elaborarea sistemului digital de luarea a deciziilor pentru conservarea biodiversității, în funcție de spațiul vizat (400 USD x 65 săptămâni = 26000 USD); Consultant în comunicare și relații publice - 350 USD x 40 săptămâni = 14000 USD
9. Cheltuieli pentru o vizită în teren de o săptămână într-o țară vecină (de exemplu România, Ungaria) pentru aproximativ 20 de reprezentanți ai principalelor părți interesate pentru a demonstra cele mai bune practici și beneficii ale planurilor raionale de amenajare a teritoriului (utilizare a terenurilor) compatibile cu biodiversitatea. (20 pers. x 1750 USD = 35000 USD). Cheltuieli pentru experții locali și pentru călătoriile echipei proiectului (40000 km x 0,30 = 12000 USD)
10. Cheltuieli aferente elaborării: planurilor de amenajare a teritoriului compatibile cu biodiversitatea pentru 2 raioane (2 x 70000 USD = 140000 USD) și planurilor de utilizare a terenurilor publice pentru 4 localități (sate) selectate care trebuie să se preocupe de continuitatea biodiversității și ecosistemelor (4 x 27500 USD = 110.000 USD); planurilor de gestionare a pășunilor pentru 4 localități selectate (7000 USD x 4 = 28000 USD); hărților pedologice și schemelor de reîmpădurire în regiunile pilot (4 coridoare x 500 USD = 2000 USD); amenajamentelor silvice (768 ha x 13 USD/ha = 10000 USD)
11. Rechizite de birou
12. Cheltuieli pentru construirea coridoarelor ecologice prin reîmpădurire (1600 USD/ha x 100 ha = 160000 USD). Cheltuieli de ameliorare / reabilitare pentru îmbunătățirea pășunilor / stepelor / luncilor (1200 USD/ha x 100ha = 120000 USD), puse în aplicare prin scheme de granturi mici.
13. Costuri pentru audit
14. Cheltuieli aferente publicării materialelor informative, broșurilor, rapoartelor analitice și de monitorizare etc.
15. Cheltuieli pentru: Instruirea utilizatorilor de terenuri și integrare a aspectelor biodiversității în practicile de utilizare a terenurilor (10 instruiți x 1250 USD = 12500 USD); Atelier de lucru

¹⁹ Tabelul rezumat ar trebui să includă finanțările de toate tipurile: Finanțarea GEF, cofinanțare, surse în numerar, în natură etc...

introduktiv (5000 USD), alte întruniri (1713 USD)
16. 60% din cheltuielile pentru salariile managerului de proiect și asistentului de proiect sunt partajate între PNUD și GEF.
17. Cheltuieli pentru Internet, telefonul, telefon mobil
18. Materiale de promovare pentru asigurarea vizibilității proiectului pentru atelierul de lucru introductiv
19. Costuri directe ale proiectului

5. ARANJAMENTE DE MANAGEMENT



În cadrul proiectului se va crea un Consiliul al proiectului la etapa de inițiere, care va fi format din reprezentanți ai instituțiilor de stat relevante, reprezentanți ai principalelor grupuri țintă/beneficiari, inclusiv reprezentanți ai organizațiilor pentru femei, grupurilor vulnerabile și autorităților locale și reprezentanți ai Oficiului de țară al PNUD. Mai specific, Consiliul de coordonare a Proiectului va fi format din 9 membri, reprezentanți ai următoarelor instituții: Ministerul Mediului (Executivul superior), Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Agenția Moldsilva, Agenția Relații Funciare și Cadastru, Academia de Științe, PNUD Moldova, ONG-uri, Consiliul raional Soroca și Consiliul raional Ștefan Vodă.

Consiliul de coordonare a proiectului va fi responsabil de supravegherea generală pentru a asigura atingerea rezultatelor primare ale proiectului, de luarea deciziilor manageriale strategice prin consens în cazurile în care Managerul de Proiect necesită îndrumare, inclusiv aprobarea planurilor și revizuirilor proiectului, precum și de respectarea cerințelor Planului de acțiuni din cadrul Programului de țară și Planului anual de lucru. Ministrul Mediului va fi președintele Consiliului de coordonare a proiectului. Consiliul de coordonare se va întruni de câte ori va fi necesar, însă cel puțin o dată pe trimestru. Procesele verbale formale trebuie să fie pregătite și adoptate la fiecare întrunire a Consiliului, cu descrierea amănunțită a propunerilor făcute și deciziilor luate.

În baza planului anual de activități aprobat (PAA), Consiliul de coordonare poate examina și aproba planurile trimestriale ale proiectului, dacă este cazul, și autoriza orice devieri importante de la planurile trimestriale aprobate. Este autoritatea care semnează finalizarea implementării planului trimestrial și autorizează începerea următorului plan trimestrial. Consiliul asigură angajarea resurselor necesare și mediază orice conflicte din cadrul proiectului sau negociază o soluție pentru orice problemă între proiect și organele externe. Pe lângă aceasta, Consiliul aprobă orice delegare a responsabilităților în legătură cu asigurarea proiectului.

Pentru a asigura responsabilitatea finală a PNUD, deciziile Consiliului de coordonare a proiectului trebuie luate în conformitate cu standardele care asigură cea mai înaltă eficiență, echitate, transparență, integritate

și concurență internațională efectivă. Acest grup revizuieste proiectul la anumite momente prestabilite de-a lungul implementării proiectului, sau, după necesitate, la solicitarea managerului de proiect. Grupul este consultat de managerul de proiect pentru a lua decizii în cazurile în care nivelurile de toleranță, stabilite pentru managerul de proiect (de regulă, sub formă de durată de timp și buget) au fost depășite.

Proiectul este executat la nivel național (ENN), în conformitate cu Acordul standard de bază pentru asistență (ASBA, 1992) și cu Cadrul de parteneriat ONU - Republica Moldova și Planul de acțiuni pentru 2013-2017 semnat între PNUD și Guvernul Republicii Moldova. Ministerul Mediului este instituția de stat responsabilă de proiect și va exercita funcția de agenție de executare (AE).

Își va asuma responsabilitatea generală pentru implementarea proiectului și atingerea la timp și verificabilă a obiectivelor și rezultatelor proiectului. Va oferi sprijin și resurse pentru implementarea tuturor activităților prevăzute în cadrul proiectului. Ministerul Mediului va desemna un funcționar de nivel înalt care își va asuma funcția de coordonator național pentru implementarea proiectului, care nu va fi remunerat din fondurile proiectului. De asemenea, Ministerul Mediului va oferi un birou pentru proiect și va acoperi toate cheltuielile pentru serviciile comunale.

PNUD va fi furnizorul principal, activând în conformitate cu condițiile specificate mai jos. Responsabilitatea de asigurare a proiectului va reveni ofițerului responsabil de programe al PNUD al Clusterului pentru energie și mediul înconjurător, unui asociat al programului și evaluatorilor. Aceștia vor asigura o supraveghere obiectivă și independentă a proiectului pentru a fi atinse scopurile manageriale ale proiectului.

Asigurarea proiectului mai este și responsabilitatea fiecărui membru al Consiliului de coordonare a proiectului, deși rolurile pot fi delegate. Rolul de asigurare al proiectului este util Consiliului de coordonare a Proiectului prin faptul că se asigură o supraveghere obiectivă și independentă, dar și monitorizarea proiectului. Prin îndeplinirea acestui rol se asigură faptul că punctele de referință manageriale ale proiectului sunt gestionate și îndeplinite în mod corespunzător.

PNUD Moldova va susține Ministerul Mediului în implementarea serviciilor de asistență în conformitate cu Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și PNUD cu privire la prevederile referitoare la servicii de asistență din 27 mai 2003, care includ identificarea și angajarea personalului care să activeze în cadrul proiectului, determinarea activităților de formare și asistenței pentru organizarea acestora, achiziționarea bunurilor și serviciilor, monitorizare și raportare financiară, procesarea plăților directe, supravegherea implementării proiectului, monitorizare și asistență la evaluarea proiectului. Proiectul va fi implementat în conformitate cu normele și procedurile PNUD (<http://content.undp.org/go/userguide/results>).

Pentru a consolida sinergiile dintre proiecte în domeniul conservării biodiversității totodată respectând abordarea programatică a GEF și PNUD, o echipă de management a proiectului (EMP) se va ocupa de gestionarea proiectului ca parte a unui program relevant mai vast. EMP va fi alcătuită dintr-un Manager de Proiect și Asistent financiar/administrativ, și va acorda asistență Ministerului Mediului precum și altor instituții responsabile la implementarea proiectului la nivel național. EMP va asigura managementul proiectului în funcție de rezultate și implementarea cu succes a acestuia în termen de 48 de luni, monitorizarea îndeaproape și aprecierea progresului proiectului, respectarea procedurilor, transparența și utilizarea eficientă a fondurilor, calitatea lucrărilor și implicarea părților interesate locale și naționale și comunităților beneficiare în procesele decizionale. Ar fi bine ca biroul EMP să se afle în apropierea Ministerului Mediului.

6. CADRUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Echipa proiectului și Oficiul de țară al PNUD - susținute de Consilierul tehnic regional al PNUD pentru conservarea biodiversității în Europa și țările CSI - vor fi responsabile de monitorizarea și evaluarea proiectului, realizate în conformitate cu procedurile stabilite de PNUD și GEF. Cadrul rezultatelor proiectului vine cu indicatori de performanță și de impact în urma implementării proiectului, odată cu

măsurile de verificare corespunzătoare acestora. Pe lângă aceasta, instrumentul de urmărire SO-2 al GEF va fi utilizat pentru a identifica impactul proiectului (instrumentul de urmărire SO-2 este prezentat separat). Instrumentul de screening de mediu și social al PNUD va fi și el utilizat (a se vedea anexa 8). În următoarele secțiuni sunt descrise principalele componente ale planului de monitorizare și evaluare, precum și costurile estimate aferente activităților de monitorizare și evaluare.

Începutul proiectului

În primele 2 luni de la începerea proiectului se va organiza un seminar introductiv despre proiect pentru cei cărora le-au fost atribuite roluri în structura organizatorică a proiectului, în Oficiul de țară al PNUD, iar dacă va fi cazul/realizabil, și pentru consilieri în aspecte de politici regionale tehnice și de program, precum și pentru alte părți interesate. Atelierul introductiv joacă un rol foarte important pentru dezvoltarea responsabilității pentru rezultatele proiectului și elaborarea planului de lucru pentru primul an al proiectului. În cadrul seminarului introductiv trebuie abordate câteva aspecte cheie:

- Acordați asistență tuturor partenerilor pentru ca aceștia să înțeleagă pe deplin în ce constă proiectul și să-și asume responsabilitatea pentru proiect. Descrieți amănunțit rolurile, serviciile de asistență și responsabilitățile complementare ale angajaților PNUD, OȚ și URC față de echipa proiectului. Se discută despre roluri, funcții și responsabilități în cadrul structurilor de luare a deciziilor ale proiectului, incluzând liniile de raportare și comunicare și mecanismele de soluționare a conflictelor.
- Încheiați primul plan de lucru anual în baza cadrului rezultatelor proiectului și, dacă este cazul, a instrumentelor de urmărire corespunzătoare ale GEF. Examinați și conveniți în privința indicatorilor, țintelor și mijloacelor de verificare ale acestora, și mai verificați o dată presupunerile și riscurile.
- Explicați în detaliu care sunt cerințele în materie de raportare, monitorizare și evaluare (ME). Va trebui să se convină și programeze planul de lucru și bugetul pentru monitorizare și evaluare.
- Discutați despre procedurile și obligațiile de raportare financiară.
- Elaborați orarul întrunirilor Consiliul de coordonare a proiectului. Trebuie clarificate care sunt rolurile și responsabilitățile, și orarul întrunirilor tuturor structurilor organizatorice ale proiectului. Prima întrunire a Consiliul de coordonare a proiectului va trebui să aibă loc în primele 12 luni de la începerea proiectului.

Raportul privind seminarul introductiv este un document de referință-cheie și trebuie elaborat și împărțit participanților pentru oficializarea diferitor acorduri și planuri asupra cărora s-a convenit în timpul întrunirii.

Trimestrial

- Se va raporta trimestrial către Consiliul de coordonare a proiectului cu privire la progresul înregistrat, care va fi înscris în Platforma de management în baza rezultatelor îmbunătățite ale PNUD.
- Jurnalul riscurilor va fi actualizat cu regularitate în ATLAS, în baza primei analize de risc prezentate. Va fi activat un jurnal al problemelor în Atlas, care va fi actualizat de către Managerul de proiect pentru a facilita urmărirea și soluționarea potențialelor probleme sau solicitările de a face schimbări.

Anual

- Analiza anuală a proiectului/Rapoarte de implementare a proiectului (AAP/RIP): Raportul-cheie se scrie pentru a monitoriza progresul făcut de când a început proiectul și mai ales pentru perioada de raportare anterioară (30 iunie - 1 iulie). AAP/RIP combină atât cerințele de raportare ale PNUD, cât și ale GEF.

AAP/RIP include, dar nu se limitează la, raportarea în privința:

- Progresului făcut în direcția realizării obiectivelor proiectului și atingerii rezultatelor proiectului - fiecare cu indicatori, date de bază și scopuri la sfârșitul proiectului (cumulativ).

- Produsele proiectului exprimate în rezultatele proiectului (anual).
- Lecții învățate / bune practici.
- PAA și alte rapoarte cu privire la alte cheltuieli.
- Managementul riscurilor și cel adaptiv
- ATLAS RPT
- Indicatori la nivel de portofoliu (adică instrumente GEF pentru urmărirea domeniilor de interes) este utilizat în majoritatea domeniilor de interes, de asemenea, în fiecare an.

Monitorizare periodică prin vizite în teren

PNUD OȚ și PNUD URC vor merge în vizite acolo unde se desfășoară proiectul conform orarului convenit în raportul cu privire la inițierea proiectului/planul anual de lucru pentru a aprecia direct progresul proiectului. Alți membri ai Consiliului de coordonare a proiectului se pot alătura și ei acestor vizite. Un raport privind vizita în teren / RRM va fi scris de către OȚ și PNUD URC, și va fi disponibil cel puțin o lună după ce va fi văzut de echipa proiectului și membrii Consiliului de coordonare a proiectului.

Mijlocul ciclului de proiect

Proiectul va fi supus unei evaluări intermediare la mijlocul perioadei de implementare a proiectului (la sfârșitul anului 2016). Prin evaluarea intermediară se vor aprecia progresele înregistrate spre atingerea rezultatelor și se vor identifica acțiuni de corecție, dacă va fi cazul. Acestea se vor axa pe eficacitatea, eficiența și oportunitatea implementării proiectului; va scoate în evidență aspectele în privința cărora trebuie să se ia decizii și să se întreprindă acțiuni; și va dezvălui primele lecții învățate în legătură cu conceperea, implementarea și managementul proiectului. Constatările făcute în cadrul acestei examinări vor fi incluse în calitate de recomandări pentru o implementare mai consolidată în prima jumătate a termenului proiectului. În privința organizării, termenilor de referință și momentului când va avea loc evaluarea intermediară se va decide în urma consultărilor dintre părțile implicate în documentarea proiectului. Termenii de referință pentru această evaluare intermediară vor fi pregătiți de PNUD OȚ în baza orientărilor din partea Unității Regionale de Coordonare și PNUD-GEF. Reacția conducerii și evaluarea vor fi introduse în sistemele corporative ale PNUD, și anume în [Biroul de Evaluare al PNUD, Centrul de Resurse pentru Evaluare](#). Instrumentele relevante ale GEF pentru urmărirea domeniului de interes vor fi completate în timpul ciclului de evaluare intermediară.

Sfârșitul proiectului

O evaluare finală independentă va avea loc cu trei luni înainte de întrunirea finală a Consiliului proiectului, și va fi organizată în conformitate cu îndrumările UNDP și GEF. Evaluarea finală se va axa pe livrarea rezultatelor proiectului după cum a fost planificată inițial (și conform corecțiilor făcute în urma evaluării intermediare, în cazul în care a fost făcută vreuna). La evaluarea finală se va atrage atenție la impactul și durabilitatea rezultatelor, inclusiv și la contribuția făcută la consolidarea capacităților și realizarea beneficiilor/scopurilor ecologice globale. Termenii de referință pentru această evaluare vor fi pregătiți de PNUD OȚ în baza orientărilor din partea Unității Regionale de Coordonare și PNUD-GEF.

Evaluarea de încheiere va trebui să includă și recomandări sau activități de monitorizare, și va mai fi nevoie și de răspunsul conducerii, care vor trebui ulterior să fie introduse în SMIP și în [Biroul de Evaluare al PNUD, Centrul de Resurse pentru Evaluare](#). Instrumentele relevante ale GEF pentru urmărirea domeniului de interes vor fi completate în timpul evaluării finale.

În timpul ultimelor trei luni ale anului, echipa de proiect va pregăti Raportul de încheiere a proiectului. În acest raport cuprinzător se vor sumariza rezultatele obținute (obiective, efecte, produse), lecțiile însușite, probleme înfruntate și domeniile în care nu s-au putut obține rezultate. De asemenea, se vor face

recomandări cu privire la următorii pași, care ar putea fi necesari pentru a asigura durabilitatea și multiplicarea rezultatelor proiectului.

Aranjamentele de audit

Auditul se va face în conformitate cu procedurile stabilite de PNUD, menționate în manualele despre programe și finanțare de către auditor autorizat legal.

Învățarea și diseminarea cunoștințelor

Rezultatele obținute în urma proiectului vor fi diseminate în cadrul și în afara ariei de intervenție a proiectului prin rețelele și forumurile de distribuire a informației. Se vor identifica și asigura participarea proiectului, după cum se va considera relevant sau de cuviință, în rețele științifice sau bazate pe politici, sau alte rețele, ceea ce ar putea susține implementarea proiectelor prin lecții învățate. În cadrul proiectului se vor identifica, analiza și împărtăși lecții învățate care ar putea fi de folos în conceperea și implementarea unor proiecte similare în viitor. În cele din urmă, se va realiza un flux bidirecțional pentru circulația informației între acest proiect și alte proiecte cu interes similar.

Cerințele în materie de comunicare și vizibilitate

Este nevoie de respectarea deplină a instrucțiunilor de branding ale PNUD. Aceste pot fi accesate la <http://intra.undp.org/coa/branding.shtml>, iar instrucțiunile specifice privind utilizarea logo-ului PNUD pot fi găsite aici: <http://intra.undp.org/branding/useOfLogo.html>. Printre altele, aceste instrucțiuni descriu când și cum trebuie utilizat logo-ul PNUD, precum și cum trebuie utilizate logo-urile donatorilor proiectelor PNUD. Pentru a scăpa de orice îndoieli, în cazul în care trebuie utilizat logo-ul PNUD - acesta trebuie să fie amplasat lângă logo-ul GEF. Logo-ul GEF poate fi găsit pe http://www.thegef.org/gef/GEF_logo.. Logo-ul PNUD poate fi găsit pe <http://intra.undp.org/coa/branding.shtml>.

Este nevoie și de conformare deplină cu instrucțiunile GEF pentru comunicare și vizibilitate („Instrucțiunile GEF“) Instrucțiunile GEF pot fi găsit pe [http://www.thegef.org/gef/sites/thegef.org/files/documents/C.40.08 Branding the GEF%20final_0.pdf](http://www.thegef.org/gef/sites/thegef.org/files/documents/C.40.08_Branding_the_GEF%20final_0.pdf). În instrucțiunile GEF se descrie, printre altele, când și cum trebuie utilizat logo-ul GEF în publicațiile proiectului, pe vehiculele, rechizitele utilizate în cadrul acestuia și pe orice alt echipament al proiectului. Instrucțiunile GEF vin și cu descrieri ale altor cerințe în materie de promovare ale GEF, referitoare la comunicate de presă, conferințe de presă, vizite ale jurnaliștilor, ale funcționarilor publici, producții și alte elemente de promovare. În cazul în care alte agenții și parteneri de proiect și-au oferit asistența prin cofinanțare, politicile și cerințele acestora de branding trebuie respectate în mod analogic.

Tabelul 4. Planul de lucru și bugetul pentru ME

Tipul activității de ME	Părțile responsabile	Buget (USD) Excluzând timpul membrilor echipei proiectului	Timpul alocat
Seminarul introductiv (SI)	Manager de proiect Ministerul Mediului, PNUD, PNUD-GEF	5.000	În primele două luni de la începerea proiectului
Raportul inițial	Echipea de proiect PNUD OT, PNUD-GEF	Nu există	Imediat după SI
Măsurarea mijloacelor de verificare a indicatorilor scopurilor proiectului	Managerul de proiect va controla angajarea/implicarea unor studii și instituții specifice, și va delega responsabilități membrilor relevanți ai echipei	A fi finalizat la etapa de inițiere și în cadrul seminarului.	Începutul, mijlocul și sfârșitul proiectului
Măsurarea anuală a mijloacelor de verificare a progreselor și performanței proiectului	Sub supravegherea Consilierului tehnic de proiect al GEF și Managerului de proiect Măsurări făcute de funcționarii regionali din teren și agențiile locale de implementare	A fi determinat în cadrul procesului de pregătire a planului anual de lucru.	Anual, înainte de AAP/RIP și până la definitivarea planurilor anuale de lucru
RIP	Echipea de proiect PNUD OT PNUD-GEF	Nu există	Anual

Tipul activității de ME	Părțile responsabile	Buget (USD) Excluzând timpului membrilor echipei proiectului	Timpul alocat
Întrunirile Consiliului de coordonare a proiectului	Managerul de proiect și echipa proiectului	Nu există	După SI și ulterior
Rapoarte de stare tehnice și periodice	Echipa de proiect Consultanți angajați, după cum va fi nevoie	3.000	Urmează să fie determinat de echipa de proiect și PNUD-OȚ
Evaluarea intermediară externă	Echipa de proiect PNUD OȚ PNUD-GEF URC Consultanți externi (echipa de evaluare)	25.000	La mijlocul perioadei de implementare a proiectului.
Evaluarea finală externă	Echipa de proiect PNUD OȚ PNUD-GEF URC Consultanți externi (echipa de evaluare)	25.000	Cel puțin trei luni înainte de sfârșitul implementării proiectului
Raportul de încheiere	Echipa de proiect PNUD OȚ PNUD-GEF URC Consultanți externi (echipa de evaluare)	Nu există	Cel puțin două luni înainte de sfârșitul implementării proiectului
Auditul	PNUD-OȚ Echipa de proiect	5.000	Cel puțin o dată pe tot parcursul proiectului
Vizite în teren (cheltuielile de deplasare a personalului PNUD a fi suportate de agenții de implementare)	PNUD-OȚ, PNUD-GEF URC Reprezentanți guvernamentali	Nu există	În medie o vizită pe an
COSTUL (indicativ) TOTAL (Cu excluderea costurilor pentru timpul angajaților PNUD și a celor din cadrul proiectului)		63.000	

7. CONTEXTUL LEGAL

Acest document, împreună cu PAPȚ care a fost semnat de către Guvern și PNUD și care este inclus ca referință, constituie Documentația de Proiect la care se face referință în ASBA și toate prevederile PAPȚ se aplică acestui document.

În conformitate cu articolul III al Acordului standard de bază pentru asistență, partenerul de implementare este responsabil de siguranța și securitatea sa și a angajaților săi, precum și a proprietății sale, dar și a proprietății PNUD aflată în custodia sa.

Partenerul de implementare:

- va realiza un plan de securitate corespunzător și îl va menține, luând în considerare situația privind securitatea în țara în care proiectul va fi implementat;
- își va asuma toate riscurile și responsabilitățile ce țin de securitatea partenerului de implementare și implementarea completă a planului de securitate.

PNUD își rezervă dreptul de a verifica dacă un astfel de plan este în funcțiune și să sugereze, acolo unde este necesar, modificări. Eșecul de a întreține și de a implementa un plan de securitate corespunzător și conform cerințelor din acest document va fi considerat o încălcare a acestui acord.

Partenerul de implementare este de acord să ia toate măsurile rezonabile pentru a asigura că fondurile PNUD, recepționate conform Documentației Proiectului nu sunt utilizate pentru a oferi asistență persoanelor și entităților asociate cu actele teroriste și că recipienții sumelor ce provin de la PNUD conform acestui document nu vor apărea pe lista Comitetului Consiliului de Securitate care a fost stabilită conform rezoluției 1267 (1999). Lista poate fi accesată pe pagina

electronică: <http://www.un.org/Docs/sc/committees/1267/1267ListEng.htm>. Aceste prevederi trebuie introduse în toate sub-contractele sau sub-acordurile care fac parte din acest Document de Proiect.

ANEXA 1: RĂSPUNS LA OBSERVAȚIILE PRIMITE DE LA MEMBRII GEFSEC, STAP ȘI DE LA MEMBRII CONSILIULUI

Comentarii	Răspunsul PNUD	Referința la document
Comentariile GEFSEC privind FIP (12 aprilie 2013)	(18 aprilie 2013)	
<p>6. Sunt proiectele de referință, inclusiv problemele pe care proiectele de referință le vor aborda, descrise suficient de bine și bazate pe date și ipoteze corecte?</p> <p>Deși un număr de activități ce țin de agențiile guvernamentale și ministere sunt prezentate în secțiunea respectivă, este dificil de înțeles cum proiectul propus și activitățile de referință vor fi coordonate și vor conlucra. Explicați în continuare cum sunt acestea interconectate și coordonate.</p>	<p>Proiectul a fost dezvoltat pentru a continua activitățile de referință prin consolidarea continuă a capacității țării de a coordona sectorul de producție cu intervenții de conservare. În situația curentă (de referință), activitățile sunt implementate de diferite ministere și agenții din cele trei sfere ale guvernului, având puține tangențe cu rezultatul ce țin de investițiile, precum și de dezvoltarea infrastructurii / urbană din sectoarele agricol și forestier și activitățile de recreere, care nu iau în considerare necesitățile administrării biodiversității. Conservarea biodiversității este în prezent văzută în mod incorect ca fiind la fel cu gestionarea zonelor protejate - cu foarte puțină înțelegere a necesității pentru conservare dincolo de zonele protejate. Planificarea și gestionarea utilizării terenului nu sunt implementate într-un mod integrat și coordonat, cu accent asupra echilibrării sectorului de producție și asupra necesităților și obiectivelor conservării. Proiectul propus vrea să abordeze deficitul de coordonare. În mod special pentru a soluționa această problemă. Intervențiile au fost planificate, ținând cont de următoarele:</p> <p>În primul rând, la nivelul <u>național</u> de reglementare, proiectul va asista Guvernul pentru a realiza un mediu care să faciliteze integrarea biodiversității în planificarea utilizării terenului, monitorizarea conformității și executarea. Aceasta se va realiza în special prin modificarea legislației cu privire la alocarea și gestionarea utilizării terenurilor, introducându-se un sistem de monitorizare pentru planurile spațiale și dezvoltând un sistem de penalități pentru neregularități, dar și prin dezvoltarea capacităților. Actorii cheie, care contribuie la crearea unui mediu favorabil sunt Ministerului Mediului (MM), Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA), Moldsilva și Ministerul Construcțiilor și Dezvoltării Regionale. Între aceste ministere și agenții se coordonează foarte puțin, deși ele sunt interconectate prin faptul că sunt implicate în planificarea utilizării terenurilor, însă nu într-un mod integrat. Textul ce urmează a fost adăugat la secțiunea despre bariere: “Resursele financiare și umane alocate programelor de referință legate de reglementarea gestionării resurselor naturale și planificării utilizării terenurilor sunt dislocate și administrate de ministerele/direcțiile/agențiile sectoriale (MM, MAIA, MDRC și Moldsilva) lucrând în mod divizat. Există necesitatea armonizării și coordonării eforturilor intersectoriale și introducerii metodelor inovative și a mijloacelor de integrare a biodiversității în planificarea utilizării terenului într-un mod integrat și coordonat, care să echilibreze obiectivele socio-economice și de mediu”. Pentru a depăși această barieră, a fost adăugat următorul produs în cadrul proiectului: “Un comitet național multi-sectorial ²⁰ care să controleze dezvoltarea planului de utilizare a terenului, precum și implementarea și aplicarea acestuia.” Acest aspect a fost desfășurat în continuare în descrierea activităților: “Va fi creat un mecanism de coordonare (comitetul multi-sectorial) care întrunește autoritățile responsabile de planificarea utilizării terenului și a resurselor naturale, permițând aplicarea lui la scară națională. Comitetul mutli-sectorial va asigura o abordare comună în dezvoltarea, implementarea și aplicarea planurilor</p>	<p>FIP: Tabelul B, FIP și Partea a II-a, A: Prezentarea generală a proiectului, A1: Descrierea proiectului</p>

²⁰Termenii de referință și componența comitetului, responsabilitățile conform statutului, precum și periodicitatea întrunirilor și alte cerințe vor fi elaborate la etapa de GPP.

Comentarii	Răspunsul PNUD	Referința la document
	<p>privind utilizarea terenurilor de la diferite ministere și departamente, rezultând în utilizarea optimă a terenurilor în ceea ce privește conservarea biodiversității, serviciile de ecosistem și dezvoltarea socio-economică.</p> <p>La nivel raional coordonarea va fi asigurată și prin stabilirea de comitete formate din actori din diverse sectoare, însă acestea vor include și actori locali. FIP a fost revăzut pentru a descrie mai bine abordarea: “Planurile Spațiale Integrate, care prevăd aspectele biodiversității ²¹ dezvoltate pentru cele două raioane ²² <u>de către comitetele multi-sectoriale</u> ²³, asigurându-se ca alocarea optimă a terenului să genereze beneficii de dezvoltare, precum și beneficii semnificative pentru biodiversitate.”</p>	
<p>7. Sunt componentele, rezultatele și produsele proiectului (tabelul B) descrise în mod clar, rezonabil și adecvat?</p> <p>12 aprilie 2013</p> <p>Conceptul proiectului urmează cerințele FIP, care a fost prezentat de către țară în timpul GEF-4. Cadru proiectului este suficient de consolidat, dar ar putea fi îmbunătățit conform următoarelor recomandări:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Includerea principalelor beneficii globale de mediu (BGM), inclusiv integrarea nivelului-țintă de acoperire în acest cadru. 2. Dezvoltarea activităților, care vor asigura durabilitatea financiară a inițiativelor. 3. Clarificarea mecanismului de stimulare pentru fermieri și pentru alți actori pentru promovarea utilizării terenului într-un mod favorabil biodiversității. 	<p>1. Următoarele rezultate au fost ajustate pentru a include integrarea nivelului-țintă de acoperire: “O securitate mai consolidată a conservării în cele două raioane țintă, care acoperă 240.000 ha, ca rezultat al integrării biodiversității în procesul de planificare a utilizării terenului pentru următoarele specii: Popândăul european și cărstelul de câmp pentru ecosistemul de stepă, acvila țipătoare pentru ecosistemul de păduri și câmpii umede adiacente, vidra pentru ecosistemele râurilor și lacurilor.”</p> <p>Beneficiile globale de mediu, după cum sunt descrise la pagina 9 a FIP, sunt prezentate în acest cadru după cum urmează (rezultatele din cadru sunt indicate cu font cursiv): Asigurând stabilitatea unui număr de specii amenințate și specii indicator: specii indicator de pajiști (Stipa pennata și S. ucrainica) în stepele naturale [“20% reducere a suprafeței de degradare a stepelor în zonele țintă în două raioane au fost cauzate de utilizarea extensivă incompatibilă a terenului, ex. suprapopularea care a dus la creșterea numărului de specii de plante indicatoare de pajiști (Stipa pennata și S. ucrainica)”]; populațiile de popândău european (Spermophilus citellus) și cărstel de câmp (Crex crex) pentru ecosistemul de stepă; acvilă țipătoare (Aquila clanga) pentru ecosistemul pădurilor și câmpiilor umede adiacente; vidra (Lutra lutra) pentru ecosistemul râurilor și a lacurilor [“Securitate îmbunătățită pentru conservare în cele două raioane țintă ce acoperă o suprafață de 204.000 ha ca rezultat al integrării biodiversității în planificarea utilizării terenului pentru următoarele specii:</p> <p>Popândăul european și cărstelul de câmp pentru ecosistemul de stepă Acvila țipătoare pentru ecosistemul de păduri și câmpii umede adiacente Vidra pentru ecosistemele râurilor și lacurilor.”]</p> <p>Pe termen lung, luând în considerare efectul de replicare, proiectul va asigura integritatea pe termen lung a ecosistemelor sensibile, inclusiv stepele și câmpiile umede [aproximativ 30.000 ha], zonele umede [aproximativ 10.000 ha], inclusiv luncile râurilor și a lacurilor [aproximativ 10.000 ha] și ecosistemele forestiere [aproximativ 30.000 ha] [Politici și mediu instituțional favorabil pentru integrarea</p>	<p>Tabelul B, FIP și Partea a II-a, A: Prezentarea generală a proiectului, A1: Descrierea proiectului</p>

²¹ Raioanele implicate sunt: Soroca, Ștefan Vodă și Telenești. Selectarea raioanelor va fi confirmată în timpul etapei GPP. Raioanele pilot reprezintă două (nord și sud) dintre cele trei regiuni ecologice majore - nord, centru și sud. Aceste regiuni sunt diferite din punct de vedere a condițiilor economice. Astfel, în cadrul acestei componente se va elabora un model de planificare a utilizării terenurilor, care ar putea fi ajustat în funcție de diversitatea ecologică, socială și economică, cu un înalt potențial de a fi replicat în raioanele vecine după finalizarea proiectului.

²³ Termenii de referință și componența comitetului, responsabilitățile conform statutului, precum și periodicitatea întrunirilor și alte cerințe vor fi elaborate la etapa de GPP.

Comentarii	Răspunsul PNUD	Referința la document
	<p>principiilor biodiversității în programele de stat și la nivelul cadrului de gestionare a utilizării terenului și a pădurilor la nivel raional a dus la: Reducerea pășunatului nesustenabil, exploatării forestiere și a încărcăturii de agrement în stepe și în câmpiile umede [aproximativ 30.000 ha], zone umede [aproximativ 10.000 ha], luncile râurilor și lacurilor [aproximativ 10.000 ha] și ecosistemele forestiere [aproximativ 30.000 ha]. Instrumentul de urmărire SO-2 va fi utilizat pentru a urmări progresul.].</p> <p>2. Pentru a asigura durabilitatea financiară a inițiativelor, următorul produs a fost adăugat la componenta 2: “Surse financiare bugetare suplimentare și sigure (din fondurile publice) pentru inițiativele de integrare a biodiversității și alinierea contribuțiilor financiare existente în sectoarele forestier, agricol și pășunat pentru a susține practicile favorabile biodiversității în cele două raioane: Intermedierea resurselor financiare publice pentru inițiativele de integrare a biodiversității Re-alinierea obiectivelor financiare specifice existente”.</p> <p>Următoarele aspecte au fost adăugate în descrierea activităților: “În continuare, pentru a explica creșterea fluxului de resurse, va fi aplicată analiza cost-beneficiu a diferitor sisteme de producție și noile practici favorabile biodiversității în cadrul sectoarelor selectate și beneficiile acestora asupra biodiversității, a ecosistemului funcțional și a mijloacelor de trai. Această informație va fi utilizată pentru selectarea autorităților locale, care vor negocia resursele publice și private necesare pentru amplificarea finanțării pentru integrarea biodiversității. Procesul de alocare a resurselor financiare mai mari pentru integrarea biodiversității prin intermediul proiectului mai implică și un proces de revizuire și aliniere a finanțării actuale la sectoarele de producție identificate: În cele două raioane se vor analiza cheltuielile publice din sectoarele agricol, forestier și pășunat, se vor identifica și reduce cheltuielile negative și se vor realinia bugetele pentru a finanța, spre exemplu, destocarea pășunilor, reabilitarea pădurilor. Atât sursele de finanțare existente (realiniate), cât și cele noi, vor fi distribuite în cadrul proiectului pentru a asigura aplicarea cât mai eficientă și eficace a resurselor insuficiente și că cele mai corespunzătoare măsuri de stimulare vor fi oferite proprietarilor/administratorilor pentru a integra practicile prielnice biodiversității.” Se consideră că dacă măsurile de stimulare sunt corecte, sectorul privat se va implica în aceste inițiative. Durabilitatea finanțării va fi îmbunătățită prin sporirea finanțării pentru integrarea biodiversității și utilizarea fondurilor pentru stabilirea măsurilor de stimulare a fermierilor și proprietarilor de terenuri pentru a-i implica în inițiative importante, care vor fi demonstrate în cadrul proiectului.</p> <p>3. Măsurile de stimulare pentru promovarea utilizării terenurilor într-un mod favorabil biodiversității au fost abordate într-o oarecare măsură în răspunsul acordat la comentariul precedent. Proiectul urmează o dublă abordare în procesul de tranziție spre un mediu mai favorabil biodiversității: prin abordarea bazată pe constrângeri, elaborând legislația și îmbunătățind capacitatea de monitorizare și executare, pe de o parte, și măsuri de stimulare pentru proprietarii de pământ și actorii interesați să treacă de la practicile periculoase pentru biodiversitate la cele care îi sunt favorabile. Proiectul dispune de o finanțare limitată și nu poate crea o schemă elaborată de măsuri de stimulare, însă, în la etapa de GPP, experții proiectului vor examina posibilitatea de a asista Guvernul în procesul de dezvoltare a unor astfel de scheme. La nivelul proiectului, a fost îmbunătățită descrierea metodelor de stimulare pentru fermierii implicați în pășunatul excesiv al stepelor și câmpiilor. În cadrul proiectului se va aborda pășunatul</p>	

Comentarii	Răspunsul PNUD	Referința la document
	<p>excesiv prin reducerea numărului de animale domestice ale fermierilor individuali. Aceasta se va baza pe un mecanism echitabil și corect. Au fost adăugate următoarele pentru a clarifica mecanismul de stimulate a fermierilor: <u>”Prin acest mecanism nici un fermier individual nu va fi privat de dreptul la pășunat, va fi impusă doar reducerea numărului de animale cărora li se va permite să pască în anumite zone de stepă.</u> Fermierii vor fi compensați pentru această pierdere prin consolidarea drepturilor de proprietate ale acestora asupra terenurilor <u>în baza acordurilor pe termen mai lung și prin renunțarea la regimul cu acces liber, astfel permițând fermierilor individuali să-și facă planuri pe termen lung</u>, sporirea productivității animalelor rămase, grație nutrețurilor de calitate mai bună (<u>producția scăzută de lapte, maturitatea întârziată și ratele joase de creștere a animalelor reprezintă constrângerile majore pentru productivitatea animalelor din cauza nutriției dezechilibrate, în unele cazuri până la 50%</u>), și plăți mai mici percepute de autoritățile locale pentru utilizarea stepelor. Posibilitatea de a oferi și alte compensații proprietarilor de animale pentru reducerea ratelor de pășunat pe stepele de importanță critică prin oferirea și crearea pășunilor artificiale pentru a diminua încărcătura de pe stepe <u>sau scheme alternative de mijloace de existență</u> vor fi analizate la etapa GPP”. Activitățile de reîmpădurire vor fi în mare măsură realizate pe terenurile degradate, aducând beneficii tuturor, dat fiind faptul că pământurile stau în prezent neutilizate.</p>	
<p>10. Se ține cont de participarea publică, inclusiv implicarea OSC-lor și populației locale, a fost rolul acestora identificat și abordat în mod adecvat?</p> <p>12 aprilie 2013</p> <p>Secțiunea privind participarea publicului este generală. Vă rugăm să oferiți mai multe detalii cu privire la OSC-le și asociațiile de fermieri existente, care ar putea colabora cu proiectul.</p>	<p>O descriere mai detaliată a OSC-lor și asociațiilor de fermieri a fost inclusă în FIP revizuit.</p>	<p>FIP: Partea a II-a, A: Prezentarea generală a proiectului, A2: Părțile interesate</p>
<p>12. Este oare proiectul consecvent și coordonat în mod adecvat cu alte inițiative similare din țară sau regiune?</p> <p>12 aprilie 2013</p> <p>După cum a fost menționat mai sus, vă rugăm să clarificați mai jos cum va fi coordonat proiectul și cum va valorifica acesta rezultatele „proiectelor de referință”.</p>	<p>A se vedea răspunsul la întrebarea #6.</p>	
<p>13. Comentați asupra aspectelor inovative ale proiectului, precum și</p>	<p>Textul de mai jos a fost adăugat la descrierea durabilității proiectului: “Durabilitatea financiară este prevăzută în proiect, prin revizuire și realinierea cheltuielilor publice și negocierea finanțărilor publice și</p>	<p>FIP: Partea a II-a, A: Prezentarea</p>

Comentarii	Răspunsul PNUD	Referința la document
<p>asupra durabilității și a potențialei extinderi a proiectului.</p> <p>- Evaluați dacă proiectul este inovativ și dacă da, în ce fel, și dacă nu, de ce nu?</p> <p>- Evaluați strategia privind durabilitatea proiectului și probabilitatea ca rezultatele proiectului să fie durabile în baza dovezilor din literatura de specialitate.</p> <p>- Au fost luate măsuri pentru asigurarea stabilității instituționale și financiare a proiectului?</p> <p>- Evaluați potențiala extindere a strategiei de intervenție a proiectului și analizați planul de extindere.</p> <p>12 aprilie 2013</p> <p>Elementul inovativ este bine integrat.</p> <p>Detalii suplimentare cu privire la durabilitatea financiară a inițiativei proiectului vor fi oferite mai târziu.</p> <p>Referitor la extindere/replicare, proiectul poate accentua rolul elaborării legislației/politicilor la nivel național.</p>	<p>private suplimentare pentru integrarea biodiversității. Lacunele majore din procesul actual constau în capacitatea redusă și coordonarea insuficientă între diferite autorități publice pentru a recunoaște valorile pe care le reprezintă biodiversitatea și ecosistemele și aplicarea acestei recunoașteri în procesul de utilizare și permisiune a alocării terenurilor - pe care acest proiect le abordează”.</p> <p>Următorul fragment a fost adăugat la secțiunea despre extindere/replicare a FIP-ului revizuit: “De asemenea, în cadrul proiectului se va elabora un set de modificări la legislația funciară și forestieră, care va fi aplicată nu doar în raioanele proiectului, dar va avea acoperire națională, stabilind un mediu care va facilita inițiativa proiectului de replicare în toate raioanele Moldovei”.</p>	<p>generală a proiectului, A1: Descrierea proiectului</p>
Comentariile GCST		
Nu există		
Comentariile Consiliului GEF		
Nu există		
Comentariile privind FIP a GEFSEC (26 august 2013)		
<p>Referitor la legătura cu obiectivele proiectului, rugăm să clarificați numărul obiectivelor (ex. obiectivul 1 privind....) la care contribuie proiectul.</p>	<p>Proiectul abordează obiectivele strategice ale Planului strategic al CDB pentru biodiversitate 2011-2022, și în special: Obiectivul 4: Până în anul 2020, cel târziu, guvernele, sectorul privat și actorii implicați la toate nivelele vor lua măsuri pentru realizarea sau vor implementa planuri pentru producerea și consumul durabil și vor menține impactul resurselor naturale în limitele siguranței ecologice; și Obiectivul 5: Până în anul 2020, rata pierderilor habitatelor naturale, inclusiv a pădurilor, va fi cel puțin înjumătățită și, acolo unde este posibil, va fi redusă la zero, iar degradarea și fragmentarea va fi redusă considerabil.</p>	<p>Pagina 19 a documentului de proiect respectiv, subcapitolul “Corespunder ea proiectului cu strategiile GEF în domeniile de interes ”</p>

ANEXA 2: TERMENII DE REFERINȚĂ PENTRU COMITETUL MULTI-SECTORIAL ÎN INTEGRAREA BIODIVERSITĂȚII

1. Context

Implementarea cu succes a proiectului va depinde substanțial de colaborarea dintre partenerii proiectului, factorii guvernamentali și alți actori implicați. Organul de implementare (PNUD) și partenerii proiectului au convenit asupra stabilirii unui Comitet multi-sectorial în integrarea biodiversității (CMSIB). CMSIB va fi creat printr-un ordin special al Ministerului Mediului și va fi prezidat de un reprezentant al ministerului.

2. Funcția

CMSIB reprezintă mecanismul național de coordonare, care oferă asistența necesară și consiliere EMP pentru dezvoltarea, planificarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea activităților proiectului la nivel național și local (în raioanele pilot).

3. Responsabilități și livrabile specifice

CMSIB întrunește autoritățile care sunt responsabile de planificarea utilizării terenului și a resurselor naturale pentru a:

- a) Asigura o abordare comună în dezvoltarea, implementarea și aplicarea planurilor privind utilizarea terenurilor de către diferite ministere și departamente, rezultând în utilizarea optimă a terenurilor din punct de vedere al conservării biodiversității, serviciilor de ecosistem și dezvoltării socio-economice.
- b) Facilita dialogul privind conservarea biodiversității și coordonarea producției și dezvoltarea programelor și politicilor sectoriale.
- c) Îndruma și supraveghea practicile prietenoase biodiversității și aplicabile țării (și regiunilor pilot).
- d) Contribui la identificarea și mobilizarea actorilor implicați la nivel național și local, care pot avea un rol esențial în implementarea cu succes a proiectului.
- e) Revedea și aproba, conform regulamentului GEF/PNUD, documentația tehnică și financiară (precum planurile de lucru semestriale și anuale, bugetele, rapoartele de implementare și altele), precum și modificarea acestora.
- f) Asista EMP în rezolvarea obstacolelor care ar putea surveni în perioada implementării proiectului și colaboreze cu partenerii întru depășirea acestora.

4. Membrii și funcționarea

- 4.1. Membrii CMSIB vor fi selectați din cadrul următoarelor instituții sau a reprezentanților lor:
 - Ministerul Mediului (Președinte)
 - Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor (vice-președinte)
 - Ministerul Mediului (Secretarul executiv)
 - PNUD Moldova
 - Agenția Moldsilva
 - Agenția Relații Funciare și Cadastru
 - Academia de Științe
 - Consiliul Raional Soroca
 - Consiliul Raional Ștefan Vodă
 - Societatea civilă
 - Sectorul privat (agricultură, forestier)
- 4.2. CMSIB se va reuni cel puțin de două ori pe an, sau după necesitate, pentru a asigura activitatea normală a proiectului
- 4.3. Ședințele vor fi convocate de către președinte, de către EMP sau la cererea a 1/3 dintre membri

- 4.4. Datele ședințelor vor fi fixate printr-o decizie coordonată și va fi comunicată membrilor în scris, cel puțin cu 2-3 săptămâni înainte.
- 4.5. Cvorumul necesar pentru luarea deciziilor este de 51% din membri.
- 4.6. Secretarul executiv va fi responsabil de asistența administrativă necesară, inclusiv elaborarea și distribuirea agendelor, proceselor verbale și altor materiale.
- 4.7. Costurile directe ale întâlnirilor, inclusiv costurile de transport și cazare, vor fi achitate din bugetul proiectului.

ANEXA 3: EVALUAREA CAPACITĂȚILOR CONFORM TABELULUI DE PUNCTAJ

Acest tabel de punctaj a fost elaborat special pentru acest proiect, în calitate de instrument pentru măsurarea succesului dezvoltării capacităților naționale de integrare în planificarea teritorială a argumentelor privind conservarea biodiversității. Chiar dacă la nivel conceptual instrumentul se bazează pe tabelul de punctaj privind dezvoltarea capacităților al PNUD, acesta este diferit la nivel de obiective și indicatori, fiindcă tabelul de punctaj privind dezvoltarea capacităților al PNUD are scopul de a evalua dezvoltarea capacităților de administrare a ariilor protejate, pe când proiectele ce se concentrează pe integrarea biodiversității în planurile teritoriale, și nu abordează ariile protejate.

Indicatorii, selectați cât mai obiectiv posibil, sunt prezentați în tabelul 1. Fiecărui indicator i se acordă între 0 (cel mai rău) și 3 puncte (cel mai bine), explicându-se ce reprezintă fiecare punctaj pentru indicatorul respectiv. După care, instrumentul estimează situația/punctajul de referință pentru fiecare indicator (marcat cu roșu), tabelele 2-5 oferind un sumar cantitativ al scorurilor totale posibile, scorurilor de referință, scorul de referință ca procentul al scorului total posibil, și scorul estimat ca procent al scorului total posibil. Tabelul de punctaj va fi completat de două ori în perioada implementării proiectului: la mijloc de proiect și la finele acestuia, când va fi măsurat progresul.

Tabelul 1: Tabelul de punctaj

Domenii strategice de susținere	Nivelul capacității	Indicator	Punctaj						
			Cel mai rău (0 puncte)		Marginal (1 punct)		Satisfăcător (2 puncte)		Cel mai bun (3 puncte)
1. Capacitatea de a conceptualiza și elabora politici, legi, strategii și programe	Sistemic	Există un mandat legal consolidat și foarte clar cu privire la integrarea biodiversității în planificarea teritorială	Nu există însă un cadru legal pentru integrarea biodiversității în planurile teritoriale	Există un cadru legal parțial pentru integrarea biodiversității în planurile teritoriale, însă acesta prezintă multe neconcordanțe	1	Există un cadru legal rezonabil pentru integrarea biodiversității, însă acesta are câteva puncte slabe și discrepanțe	Există un mandat legal consolidat și foarte clar cu privire la integrarea biodiversității în planurile teritoriale		
1. Capacitatea de a conceptualiza și elabora politici, legi, strategii și programe	Instituțional	Există o instituție responsabilă de integrarea aspectelor ce țin de biodiversitate în planificarea teritorială, capabilă să elaboreze strategii și planuri eficiente în acest sens	Instituțiile de planificare teritorială nu au planuri sau strategii clare pentru integrarea aspectelor ce țin de biodiversitate în planificarea teritorială	0	Instituțiile responsabile planificarea teritorială dispun de strategii și planuri pentru integrarea biodiversității, însă acestea sunt învechite și nu corespund cerințelor actuale sau sunt elaborate la nivel central		Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de un anumit mecanism de actualizare a strategiilor și planurilor lor, însă fie acesta nu este reglementat, fie actualizarea este realizată în mod centralizat, fără consultațiile de rigoare	Instituțiile de planificare teritorială dispun de o strategie și de un plan clar pentru integrarea biodiversității; acestea au fost elaborate într-un mod participativ și sunt actualizate cu regularitate	

Domenii strategice de susținere	Nivelul capacității	Indicator	Punctaj					
			Cel mai rău (0 puncte)		Marginal (1 punct)	Satisfăcător (2 puncte)		Cel mai bun (3 puncte)
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Sistemic	Există capacități de integrare a aspectelor biodiversității în planificarea teritorială	Lipsa generală a competențelor de planificare și management		Unele competențe există, însă nu suficiente pentru a garanta un management și o planificare eficientă	1	Există abilitățile necesare pentru integrarea eficientă a biodiversității în planurile teritoriale, însă acestea sunt dispersate și nu sunt ușor accesibile	Gama completă a competențelor necesare pentru o integrare eficientă a biodiversității în planurile teritoriale este ușor accesibilă
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Sistemic	Există o autoritate de supraveghere a instituțiilor de planificare teritorială complet transparentă și care are capacitatea de a monitoriza și a aplica integrarea biodiversității în planurile teritoriale.	Nu există nici un tip de supraveghere a instituțiilor responsabile de planificarea teritorială		Există o anumită procedură de supraveghere, care însă nu are capacitatea de a monitoriza și a impune respectarea cerințelor de biodiversitate	1	Există un mecanism de supraveghere rezonabil, care examinează cu regularitate aspectele de biodiversitate, însă nu este transparent (de ex. nu este independent sau este internalizat)	Există un mecanism de supraveghere complet transparent, care prevede analizarea regulată a aspectelor de biodiversitate
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Instituțional	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială au actualizat cu regularitate planurile teritoriale compatibile cu principiile biodiversității, care au fost elaborate cu participarea efectivă a utilizatorilor de terenuri	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială nu dispun de planuri teritoriale compatibile cu principiile biodiversității	0	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de planuri teritoriale compatibile cu principiile biodiversității, însă acestea nu sunt elaborate prin consultarea utilizatorilor de terenuri		Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de planuri teritoriale compatibile cu principiile biodiversității, elaborate prin consultarea utilizatorilor de terenuri, însă nu există nici un proces pentru revizuirea și actualizarea regulată a planurilor.	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de planuri teritoriale compatibile cu principiile biodiversității, dezvoltate prin consultarea utilizatorilor de terenuri și există un proces de revizuire și actualizare regulată a planurilor.

Domenii strategice de susținere	Nivelul capacității	Indicator	Punctaj						
			Cel mai rău (0 puncte)		Marginal (1 punct)	Satisfăcător (2 puncte)		Cel mai bun (3 puncte)	
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Instituțional	Resursele umane sunt foarte bine calificate și motivate să integreze aspectele biodiversității în planurile teritoriale	Resursele umane (HR) nu sunt bine calificate și sunt nemotivate		Nu toate resursele umane sunt calificate, unii angajați dețin calificări, însă mulți au calificări limitate și sunt în general nemotivați	1	În general resursele umane sunt destul de bine calificate, dar multor angajați le lipsește motivația, iar cei care sunt suficient de motivați nu dețin calificări corespunzătoare.	Resursele umane sunt foarte bine calificate și motivate	
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Instituțional	Planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea sunt implementate la timp, realizând într-un mod eficient obiectivele sale	Planuri teritoriale compatibile cu biodiversitatea sunt implementate într-o măsură foarte mică	0	Planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea sunt implementate foarte puțin și obiectivele acestora sunt rareori îndeplinite		Planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea sunt de obicei implementate la timp, deși de obicei se tergiversează și unele obiective nu sunt îndeplinite	Planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea sunt implementate la timp, realizând într-un mod eficient obiectivele sale	
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Instituțional	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială sunt capabile să mobilizeze în mod corespunzător suficiente resurse financiare, materiale și umane pentru a implementa eficient mandatul de integrare a biodiversității	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială de obicei nu sunt bine finanțate și nu au capacitatea de a mobiliza resurse suficiente		Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de anumite fonduri și sunt capabile să mobilizeze anumite resurse materiale și umane, însă nu suficient pentru a-și implementa eficient mandatul de integrare a biodiversității	1	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de o capacitate suficientă de a mobiliza finanțare sau alte resurse, dar nu o fac mereu în cantități suficiente pentru o implementare eficientă completă a mandatului de integrare a biodiversității	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială sunt capabile să mobilizeze în mod corespunzător suficiente cantități de resurse financiare materiale și umane pentru a-și implementa eficient mandatul de integrare a biodiversității	

Domenii strategice de susținere	Nivelul capacității	Indicator	Punctaj					
			Cel mai rău (0 puncte)	Marginal (1 punct)	Satisfăcător (2 puncte)	Cel mai bun (3 puncte)		
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Instituțional	Procesul de colectare a informațiilor despre biodiversitate (condus de AȘM) și procesul de elaborare a planurilor teritoriale (condus de Ministerul Dezvoltării Regionale) sunt bine integrate pentru ca AȘM să ofere informații corecte la momentul corespunzător ministerului	În raion este implementat procesul standard de planificare a utilizării terenurilor, informații despre biodiversitate nu sunt colectate	Ambele procese sunt implementate, dar se desfășoară independent unul de altul, nefiind coordonate	1	În principiu, există un acord de coordonare a celor două procese, însă lipsește claritatea privind documentele normative care să ghideze cele două procese și nu au fost elaborate ghiduri/protocoale practice privind procesul de coordonare	Cele două procese sunt coordonate bine	
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Individual	Angajații din instituțiile responsabile de planificarea teritorială au deprinderi corespunzătoare pentru integrarea biodiversității în planurile teritoriale	Angajații nu au deprinderi pentru integrarea biodiversității în planurile teritoriale	Angajații au anumite deprinderi sau deprinderi insuficiente pentru integrarea biodiversității	1	Angajații au deprinderi suficient de bune, dar le-ar mai putea consolida pentru a se potrivi în mod optim cu cerințele postului de lucru	Angajații sunt suficient de bine pregătiți pentru integrarea biodiversității	
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Individual	Angajații din instituțiile responsabile de planificarea teritorială sunt puternic motivați pentru a integra biodiversitatea	Nu sunt motivați deloc	Motivația printre angajați este neuniformă, unii sunt motivați, alți - nu	0	Mulți angajați sunt motivați, dar nu toți	Toți angajații sunt foarte motivați	

Domenii strategice de susținere	Nivelul capacității	Indicator	Punctaj					
			Cel mai rău (0 puncte)	Marginal (1 punct)	Satisfăcător (2 puncte)	Cel mai bun (3 puncte)		
2. Capacitatea de implementare a politicilor, legislației, strategiilor și programelor.	Individual	Sunt disponibile sisteme corespunzătoare pentru instruire, mentoring și învățare pentru a menține un flux continuu de noi angajați cu capacități necesare pentru integrarea biodiversității în planurile teritoriale	Nu există mecanisme	0	Unele mecanisme există, însă nu au capacitatea de a se dezvolta mai departe și de a oferi o gamă largă de competențe necesare	În general există mecanisme pentru dezvoltarea competențelor profesionale, însă fie că acestea nu sunt suficiente sau sunt incapabile să acopere întreaga gamă de competențe necesare	Există mecanisme pentru a dezvolta un număr adecvat de profesioniști înalt competenți, capabili să integreze biodiversitatea în planurile teritoriale	
3. Capacitatea de a implica și a ajunge la consens printre actorii implicați	Sistemic	Planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea dispun de angajamentul politic necesar	Nu există deloc voință politică sau chiar mai rău, voința politică predominantă este împotriva intereselor integrării biodiversității în planurile teritoriale		Există o oarecare voință politică, însă aceasta nu este suficient de puternică pentru a aduce schimbarea	1	Există o voință politică corespunzătoare, dar nu este mereu suficient de puternică pentru a susține complet integrarea biodiversității în planurile teritoriale	Există o puternică voință politică pentru a susține integrarea biodiversității în planurile teritoriale
3. Capacitatea de a implica și a ajunge la consens printre actorii implicați	Sistemic	Planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea se bucură de susținerea necesară din partea publicului	Publicul este puțin interesat de planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea și nu există o suficientă activitate de lobby pentru susținerea acestora		Există doar o susținere limitată a planurilor teritoriale compatibile cu biodiversitatea	1	Există susținere publică generală pentru planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea și mai există diverse grupuri de lobby deoarece ONG-urile de mediu sunt foarte insistente în direcția aceasta	Există în țară o puternică susținere din partea publicului pentru planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea

Domenii strategice de susținere	Nivelul capacității	Indicator	Punctaj				
			Cel mai rău (0 puncte)	Marginal (1 punct)	Satisfăcător (2 puncte)	Cel mai bun (3 puncte)	
3. Capacitatea de a implica și a ajunge la consens printre actorii implicați	Instituțional	Instituțiile pentru planificare teritorială pot încheia parteneriatele necesare pentru a îndeplini obiectivele integrării biodiversității	Instituțiile pentru planificare teritorială activează în izolare	Unele parteneriate sunt active, dar există suficient de multe discrepanțe, iar parteneriatele existente au puține realizări	Există multe parteneriate curente cu diferite agenții, ONG-uri, etc., însă există multe discrepanțe; parteneriatele nu sunt mereu eficiente și nu duc mereu la o îndeplinire eficientă a obiectivelor integrării biodiversității	2	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială stabilesc parteneriate eficiente cu alte agenții și instituții, inclusiv cu autoritățile locale și raionale, ONG-uri și sectorul privat pentru a realiza obiectivele de integrare a biodiversității într-un mod eficient și eficace
4. Capacități de mobilizare informațiilor și cunoștințelor	Sistemic	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de informațiile necesare privind biodiversitatea, de care au nevoie pentru a elabora și monitoriza planurile teritoriale compatibile cu biodiversitatea	Informațiile practice lipsesc	Anumite informații sunt disponibile, însă acestea sunt de calitate proastă, nu sunt foarte utile și nu sunt mereu disponibile la momentul potrivit	Informațiile, de obicei de calitate, sunt ușor disponibile, însă mai rămân unele lacune ce țin de calitatea, acoperirea și disponibilitatea informațiilor existente	2	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de informații cu privire la biodiversitate, de care au nevoie pentru a elabora și monitoriza planurile teritoriale
4. Capacități de mobilizare informațiilor și cunoștințelor	Individual	Persoanele care lucrează asupra planificării teritoriale, lucrează eficient în echipă	Angajații nu interacționează și lucrează în mod individual	Angajații interacționează însă în mod limitat și uneori lucrează în echipe, dar rareori acest lucru este eficient și funcțional	1	Angajații interacționează în mod constant și formează echipe, dar această abordare nu este mereu funcțională și eficientă	Angajații interacționează în mod eficient și formează echipe interdisciplinare

Domenii strategice de susținere	Nivelul capacității	Indicator	Punctaj				
			Cel mai rău (0 puncte)	Marginal (1 punct)	Satisfăcător (2 puncte)	Cel mai bun (3 puncte)	
5. Capacități de monitorizare, evaluare, raportare și de învățare	Sistemic	Societatea monitorizează starea integrării biodiversității în planurile teritoriale	Nu există dialog de loc	Un oarecare dialog există, dar nu cu publicul larg. Acesta se limitează doar la anumite cercuri specializate	1	Există un dialog destul de deschis cu publicul larg, însă aspectele ce țin în special de conflictul dintre activitățile economice și aspectele de biodiversitate nu sunt discutate.	Există un dialog transparent și deschis cu publicul larg privind starea integrării biodiversității în planurile teritoriale
5. Capacități de monitorizare, evaluare, raportare și de învățare	Instituțional	Instituțiile responsabile de planificarea teritorială dispun de mecanisme interne eficiente pentru monitorizare, evaluare, raportare și învățare	Nu există mecanisme de monitorizare, evaluare, raportare sau învățare	Există anumite mecanisme de monitorizare, evaluare, raportare și învățare, însă acestea sunt limitate și slabe	1	Există mecanisme corespunzătoare de monitorizare, evaluare, raportare și învățare, dar acestea nu sunt atât de puternice și comprehensive pe cât ar putea fi	Instituțiile au mecanisme interne eficiente pentru monitorizare, evaluare, raportare și învățare

Tabelul 2: Sumarul cantitativ al punctajului total posibil

Domenii strategice de susținere	Punctaj total posibil		
	Sistemic	Instituțional	Individual
1. Capacitatea de a conceptualiza și elabora politici, legi, strategii și programe	3	3	-
2. Capacitatea de a implementa politici, legislația, strategii și programe.	6	15	9
3. Capacitatea de a implica și a ajunge la consens printre actorii implicați	6	3	-
4. Capacitatea de a mobiliza informații și cunoștințe: Competențe tehnice ce țin în special de cerințele GEF SO-2 și SP-4	3	-	3
5. Capacitatea de a monitoriza, evalua, raporta și învăța la nivel de sector sau proiect	3	3	-
Total	21	24	12

Notă: "-" semnifică faptul că nu a fost selectat nici un indicator pentru acel nivel.

Tabelul 3: Sumar cantitativ al punctajului de referință

Domenii strategice de susținere	Punctaj de referință		
	Sistemic	Instituțional	Individual
1. Capacitatea de a conceptualiza și elabora politici, legi, strategii și programe	1	0	-
2. Capacitatea de a implementa politici, legislația, strategii și programe.	2	3	1

3. Capacitatea de a implica și a ajunge la consens printre actorii implicați	2	2	-
4. Capacitatea de a mobiliza informații și cunoștințe: Competențe tehnice ce țin în special de cerințele GEF SO-2 și SP-4	2	-	1
5. Capacitatea de a monitoriza, evalua, raporta și învăța la nivel de sector sau proiect	1	1	-
Total	8	6	2

Notă: "-" semnifică faptul că nu a fost selectat nici un indicator pentru acel nivel.

Tabelul 4: Sumar cantitativ al punctajului de referință ca procent din Punctajul total posibil (PTP)

Domenii strategice de susținere	Punctaj de referință ca procent din PTP		
	Sistemic	Instituțional	Individual
1. Capacitatea de a conceptualiza și elabora politici, legi, strategii și programe	33%	0%	-
2. Capacitatea de a implementa politici, legislația, strategii și programe.	33%	20%	11%
3. Capacitatea de a implica și a ajunge la consens printre actorii implicați	33%	67%	-
4. Capacitatea de a mobiliza informații și cunoștințe: Competențe tehnice ce țin în special de cerințele GEF SO-2 și SP-4	67%	-	33%
5. Capacitatea de a monitoriza, evalua, raporta și învăța la nivel de sector sau proiect	33%	33%	-
Total	38%	25%	17%

Notă: "-" semnifică faptul că nu a fost selectat nici un indicator pentru acel nivel.

Tabelul 5: Sumarul cantitativ al punctajului țintă ca procent din PTP

Domenii strategice de susținere	Punctaj țintit ca procent din PTP		
	Sistemic	Instituțional	Individual
1. Capacitatea de a conceptualiza și elabora politici, legi, strategii și programe	100%	100%	-
2. Capacitatea de a implementa politici, legislația, strategii și programe.	100%	87%	67%
3. Capacitatea de a implica și a ajunge la consens printre actorii implicați	83%	100%	-
4. Capacitatea de a mobiliza informații și cunoștințe: Competențe tehnice ce țin în special de cerințele GEF SO-2 și SP-4	100%	-	100%
5. Capacitatea de a monitoriza, evalua, raporta și învăța la nivel de sector sau proiect	100%	100%	-
Total	97%	97%	84%

Notă: "-" semnifică faptul că nu a fost selectat nici un indicator pentru acel nivel.

ANEXA 4: RAIONUL PILOT ȘI FIȘELE CU DATE (INCLUSIV HARTA)

În perioada GPP, a fost lansat un proces participativ pentru selectarea locațiilor. Rezultatele acestui proces au fost centralizate în tabelul de mai jos. Toate datele statistice sunt oficiale și au fost preluate de la Biroul Național de Statistică, de la Agenția Relații Funciare și Cadastru, Agenția Moldsilva și de la Ministerului Mediului, precum și din discuțiile cu experții în biodiversitate.

Criteria	Ștefan Vodă	Soroca	Telenești
Suprafața raionului	99.838 ha	104.299 ha	84862
Pășuni	7.421 ha	11.709 ha	12715
Păduri	8.494 ha	15.421 ha	12353
Plantații forestiere	1.077 ha	792 ha	705
Mlaștini	901 ha	867 ha	310
Zonele Ramsar	60.000 ha Nistrul de Jos (2003); acoperă în principal doar un raion: Nistrul de Jos. Zona Ramsar nr.1316. 20/08/03; Tighina, Slobozia; 60.000 ha; 46 34'N 29 49'E; Acest complex de habitate relicve și transformate ale luncii râului Nistru include zone șerpuite cu belciuguri de râu aproape închise, tipice pentru bazinul de nord-vest al Mării Negre; lacuri și albiu vechi care au fost formate de fluxul râului, comunități specifice de frasin și o pădure unică de plopi pe fosta luncă a râului, Fraxineto-Populeta (albae). În acest loc se regăsesc multe specii de păsări pe cale de dispariție și aflate în pericol la nivel global, dintre care două își fac cuiburi (<i>Crex crex</i> , <i>Phalacrocorax pygmaeus</i>), patru sunt migratoare (<i>Branta ruficollis</i> , <i>Aythya nyroca</i> , <i>Circus macrourus</i> , <i>Haliaeetus albicilla</i>), și o specie este vizitator constant (<i>Pelicanus crispus</i>), și pești precum Somonul de Dunăre (<i>Hucho hucho</i>), țigănuș (<i>Umbra krameri</i>) și diferite specii de sturioni. Zonele umede reprezintă o locație importantă pentru peștii migratorii de apă dulce, deoarece acolo se regăsesc mai mult de 90% din speciile din regiune și acestea oferă o bogată diversitate de biotipuri. Construcția barajelor în valea râului Nistru a afectat ecosistemele terestre, acvatice și intermediare și suprafețe mari și importante de lunci de înmulțire au fost pierdute. De asemenea pășunatul este considerat un deranjament important. Există o valoare paleontologică și arheologică recunoscută de la descoperirea fosilelor și a monumentelor comemorative slave, precum și a locațiilor precum tumulus, cimeriene, getice, și sarmatice. Se discută crearea Parcului Național Nistrul de Jos.	15.553 ha Unguri-Holosnita (2005); în principal în Soroca (câteva în Ocnița): Unguri-Holosnita. Zona Ramsar nr.1500. Altitudine: 51 m - 245 m medie: 150 m. Suprafața: 15.553 ha. 14/09/05; Soroca, Ocnița, pante stâncoase și înalte, dezagregate și transformate în mlaștini și lunci înguste pe malul stâng al Nistrului, în nord-estul Moldovei, lângă granița cu Ucraina. Râul Nistru include aici segmente largi, puțin adânci cu insule mici, râuri mici și pâraie scurte care alimentează fluxul și formează canioane abrupte. Pădurile fluviale sunt formate din amestec de plopi și sălcii, frasin și ulm, precum și formațiuni riverane de salcie. Cele mai numeroase păsări de apă și păsări de baltă în timpul furajului și migrațiilor sezoniere sunt rațele, ex. <i>Anas platyrhynchos</i> , <i>A.querquedula</i> și <i>A. strepera</i> , care predomină și printre păsările care ierneză. Activitatea agricolă reprezintă sursa principală a vieții economice, completată de creșterea animalelor din gospodărie și pescuitul tradițional, care își pierde valoarea economică deoarece resursele de pește se reduc ca rezultat al puternicilor variații ale nivelului de deșuri de la stația de energie hidroelectrică Novodnestrovsk. Există mai mult de 60 de situri de interes cultural, geologic, paleontologic și arheologic, precum și o așezare a staroverilor în satul Pocrovca. Societatea ecologică BIOTICA din Chișinău a oferit ajutor la pregătirea pentru desemnarea acestui sit.	Nu există
Zone de biodiversitate sub	Risc sporit	Risc sporit/mediu	Risc mai scăzut

Criteria	Ștefan Vodă	Soroca	Telenești
presiune umană directă ²⁴			
Prezența principalelor specii de plante	<i>Stipa pennata</i> și <i>S. ucrainica</i> documentate	<i>Stipa pennata</i> și <i>S. ucrainica</i> ar putea fi întâlnite	Nu există date ²⁵
Prezența principalelor specii de animale	Popândăul european (<i>Spermophilus citellus</i>) și popândăul perlat (<i>S. suslicus</i>) au fost documentate în toate raioanele sau vazute în unele localități din raioane		
Evaluare/punctaj	7 puncte	9 puncte	3 puncte

RAIONUL 1: SOROCA (REGIUNEA NORD; suprafața totală 104.298,98 ha)

Biotip / Denumire	Suprafața (ha)	Drept de proprietate / Patrimoniu	Diversitatea speciilor / structura	Grup taxonomic protejat/indicator	Practici de utilizare a terenurilor	Serviciile prestate
Agroecosisteme						
Teren arabil	62984,31	Privat / Comunal	Biodiversitate agricolă, într-o măsură mai mică habitate pentru biodiversitate naturală	Unele specii de animale își fac cuiburi în păduri, dar își caută hrana pe terenurile agricole	Cultivarea plantelor, agricultura	Livrare de produse alimentare, biomasă ca sursă de energie (pentru încălzire, gătit), necesități casnice
Pășuni *	11708,98	Comunal	Anumite specii tipice de stepă încă mai persistă pe pășuni (nu există monitorizare, doar pe bază de date vechi)	Popândău european (<i>Spermophilus citellus</i>), popândău perlat (<i>S. suslicus</i>), cristel de câmp (<i>Crex crex</i>), ierburi perene hermafrodite(<i>Stipa</i>) etc.	Pășunat	Hrănirea animalelor domestice
Terenuri supuse alunecărilor		Comunal	Nu sunt date	Nu sunt date		
Ravene		Comunal	Ar putea fi loc pentru o diversitate de plante și animale, care ocazional utilizează ravenele	Nu sunt date		
Ecosistemul forestier						
Pădure de stejar protejată	237	Moldsilva	Habitat important pentru numeroase specii de pe lista roșie	Mai mult de 250 de specii de plante vasculare, dintre care 12 specii de plante rare, sunt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova:	Protecția biodiversității, recreere	Recreere / turism în AP

²⁴ În conformitate cu datele Societății ecologice BIOTICA

²⁵ Altă *Stipa* ar putea fi întâlnită

Biotip / Denumire	Suprafața (ha)	Drept de proprietate / Patrimoniu	Diversitatea speciilor / structura	Grup taxonomic protejat/indicator	Practici de utilizare a terenurilor	Serviciile prestate
				<p><i>Dryopteris carthusiana, Gymnocarpium dryopteris, Melitis sarmatica, Phyllitis scolopendrium, Polystichum aculeatum, Trifolium panonicum, Cephlanthera damasonium, Doronicum hungaricum, Fritillaria meleagroides, Galanthus nivalis, Pulsatila grandis, Scopolia carniolica.</i></p> <p>De asemenea zona include 19 mamifere rare și pe cale de dispariție, dintre care 6 sunt incluse în Cartea Roșie (<i>Crocidura leucodon, Nyctereutes procyonoides, Mustela ermine, Martes martes, Lutra lutra, Felis silvestris</i>); 60 de specii de păsări rare și pe cale de dispariție, dintre care cele incluse în Cartea Roșie sunt (<i>Aquila clanga, Aquila pomarina, Ardeola ralloides, Asio flammeus, Branta ruficollis, Bubo bubo, Ciconia nigra, Circaetus gallicus, Circus cyaneus, Circus macrourus, Circus pygargus, Columba oenas, Cygnus Cygnus, Cygnus olor, Tetrax tetrax, Plegadis falcinellus, Platalea leucorodia, Picus viridis, Phalacrocorax pygmaeus, Pelecanus onocrotalus, Pernis apivorus, Pelecanus crispus, Pandion haliaetus, Oxyura leucocephala, Otis tarda, Neophron percnopterus, Monticola saxatilis, Milvus milvus, Haliaeetus albicilla, Hieraaetus pennatus, Falco cherrug, Egretta alba</i>); 2 specii de reptile în Cartea Roșie (<i>Coronella austriaca, Vipera berus</i>) și 8 specii rare de insecte (<i>Lucanus cervus, Cerambyx cerdo, Morimus funereus, Scolia maculata, Xylocopa valga, Callimorpha quadripunctaria, Iphiclides podalirius, Zerynthia polyxena</i>)</p>		
Stejarate cu formațiuni de cireș	9795,34	Moldsilva	Sisteme importante pentru o diversitate de plante și animale	Stejarul servește loc de cuibărit pentru păsări de pradă (de ex. <i>Aquila clanga</i>), nișe alimentare pentru multe specii	Producția de lemn, colectarea fructelor, închiriere, recreere	Lemn/cherestea, produse accesorii ale pădurii Recreere / turism în cadrul AP și în afara AP

Biotip / Denumire	Suprafața (ha)	Drept de proprietate / Patrimoniu	Diversitatea speciilor / structura	Grup taxonomic protejat/indicator	Practici de utilizare a terenurilor	Serviciile prestate
Plantații	791,66	Moldsilva / Comunal / Privat	Nivel scăzut de diversificare, totuși aprovizionare importantă cu lemn pentru comunitățile locale	Importanță scăzută în calitate de conservare	Producție de lemn/cherestea, pășunat	Lemn energetic
Apă și ecosisteme de zone umede						
Râu/lacuri	2189,77		Specii de pești, păsări de apă, mamifere de râu/apă	Unele specii protejate folosesc habitatele de pe malurile râurilor în calitate de loc de trecere sau căi pentru migrație	Pescuit, irigare, recreere	Apă, alimente (pește, vânat)
Zone umede / mlaștini	867,16	Comunal / Privat /Moldsilva /MTID	Pante stâncoase înalte supuse riscurilor de prabușire și teren inundabil îngust de pe malul stâng al râului Nistrului, în partea de nord-est a Republicii Moldova, în apropiere de granița cu Ucraina. Râul Nistru include aici segmente largi, puțin adanci cu insule mici, râuri mici și pârâuri scurte care alimentează fluxul și formează canioane abrupte. Pădurile fluviale sunt formate din amestec de plop și sălcii, frasin și ulm, precum și formațiuni riverane de salcie. Cele mai numeroase păsări de apă și păsări de baltă în timpul furajului și migrațiilor sezoniere sunt rațele.	În mare parte păsările (în calitate de zone de odihnă / de cuibarit), multe reptile și nevertebrate. 90 specii de plante sunt rare, dintre care 31 sunt incluse în Cartea Roșie. Pe cale de dispariție sunt următoarele: <i>Dryopteris carthusiana</i> , <i>Gymnocarpium dryopteris</i> , <i>Melitis sarmatica</i> , <i>Phyllitis scolopendrium</i> , <i>Polystichum aculeatum</i> , <i>Trifolium panonicum</i> , <i>Cephalanthera damasonium</i> , <i>Doronicum hungaricum</i> , <i>Fritillaria meleagroides</i> , <i>Galanthus nivalis</i> , <i>Pulsatilla grandis</i> , <i>Scopolia carniolica</i> , <i>Asplenium scolopendrium</i> , <i>Cephalanthera damasonium</i> . Printre speciile de animale incluse în Cartea Roșie sunt <i>Crocidura leucodon</i> , <i>Ardeola ralloides</i> , <i>Anas platyrhynchos</i> , <i>Anas querquedula</i> and <i>Anas strepera</i> <i>Aquila pomarina</i> , <i>Aquila clanga</i> <i>Branta ruficollis</i> , <i>Ciconia nigra</i> , <i>Circaetus gallicus</i> , <i>Circus cyaneus</i> , <i>Circus macrourus</i> , <i>Circus pygargus</i> , <i>Cygnus Cygnus</i> , <i>Cygnus olor</i> , <i>Egretta alba</i> , <i>Falco cherrug</i> , <i>Haliaeetus albicilla</i> , <i>Hieraaetus pennatus</i> , <i>Milvus milvus</i> , <i>Monticola saxatilis</i> <i>Neophron percnopterus</i> , <i>Oxyura leucocephala</i> , <i>Pandion haliaetus</i> , <i>Pelecanus crispus</i> , <i>Pelecanus onocrotalus</i> , <i>Phalacrocorax pygmaeus</i> , <i>Platalea leucorodia</i>	Cultivarea plantelor, pescuit, vânat, cherestea, recreere	Alimentarea cu apă (potabilă și pentru irigare), biomasă pentru energie, pășunat, vânătoare
Pante stâncoase calcaroase						
Vegetație petrofită xerofitică		Comunal/ Moldsilva	O diversitate tipică de stepă poate fi găsită în zonele de stepă rămase, precum și pe	Există date fiabile cu privire la <i>Stipa capillata</i> și <i>Stipa lessingiana</i> . Nu este exclus Popândăul european (<i>Spermophilus citellus</i>) și popândăul	Pășunat, unde este disponibil	Parțial ca pășuni

Biotip / Denumire	Suprafața (ha)	Drept de proprietate / Patrimoniu	Diversitatea speciilor / structura	Grup taxonomic protejat/indicator	Practici de utilizare a terenurilor	Serviciile prestate
			terenurile agricole din jur	perlat (<i>S. suslicus</i>) ar putea de asemenea fi acolo. Sunt prezente reptile rare (<i>Coronella austriaca</i> , <i>Coluber jugularis</i>).		
Carsturi		Comunal/ Moldsilva	Oferă habitat pentru biodiversitatea peșterii carstice	Lilieci mari cu potcoavă (<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>)	Vizitatori	Turism

Pericolul care urmează a fi abordat	Date statistice / date pe țări sau/și regiuni pilot	Acțiuni / Măsurile întreprinse întru prevenirea și/sau eliminarea pericolelor
Degradarea solului	Terenuri supuse alunecărilor – 666.18 ha, ravene – 242.67 ha, alte date nu sunt disponibile. Circa 10% din suprafața raionului este acoperită cu soluri de tip forestier.	Proiectul va contribui la reducerea degradării solului prin (a se vedea, de asemenea, produsul 2.2.) (i) reîmpădurirea zonelor care degradează din cauza eroziunii, și (ii) ameliorarea zonelor supuse eroziunii active (cele din raionul Ștefan Vodă, de exemplu). În general, din punct de vedere al sustenabilității, diminuarea calității solului și a conținutului de humus ar putea fi oprită prin aplicarea unui plan rațional de gestionare a utilizării terenurilor, fără a perturba echilibrul ecologic stabilit și prin evitarea tuturor tipurilor de poluare. O agricultură ecologică și durabilă ar fi, la fel, o soluție pentru producția agricolă.
Pășunat abuziv	Oficial, pășunile și pășunatul sunt organizate de către comunități, în mod independent. Dar pășunatul necontrolat/ilegal poate apărea pe alte terenuri (perdele forestiere de protecție, plantații viticole abandonate, ravene, pe plantațiile recoltate în toamnă). Aceasta afectează aproape fiecare lot/suprafață de teren disponibilă, în special în perioadele secetoase; de asemenea, duce la pierderi în îngrășămintele organice, care influențează calitatea solurilor și densitatea lor.	Proiectul va contribui la un pășunat reglementat (rațional) prin îmbunătățirea pășunilor existente (fosta stepă și/sau parțial păduri) din zonele pilot. Pentru fiecare localitate vor fi elaborate planuri de gestionare a pășunilor (PGP). Sistemul de pășunat prin rotație (SPR) este cel preferat și, prin urmare, va fi promovat pentru a lăsa unele zone pentru producție mai mare de biomasă. Pășunatul trebuie să fie limitat la începutul primăverii, cel puțin pentru un timp, în schimb, terenurile provizorii pot fi folosite pentru pășunat. În cadrul sistemului de pășuni gestionate (SPG) și/sau pășunat prin rotație (SPR) vor fi prevăzute zone producătoare de fân în mod voluntar sau în baza terenurilor disponibile. Sunt necesare acțiuni de sensibilizare a comunităților locale (de ex. cu privire la impactul asupra structurii solului, pierderea biodiversității, interdependența etc.), pentru a informa atât comunitățile, cât și utilizatorii finali despre efectul durabilității. Promovarea creării pădurilor pastorale ar putea fi o opțiune
Specii exotice/invasive	Datele sunt în conformitate cu baza de date a UICN privind speciile invazive, potrivit 61 de specii, care se găsesc în Republica Moldova, dintre care 6 sunt specii exotice/introduse. Biodiversitatea naturală este sub presiune și/sau poate fi substituită la nivel local.	Sunt necesare acțiuni de control (care sunt mai scumpe) și de prevenire (care pot evita pierderi) în cadrul proiectului se va facilita elaborarea planurilor de gestionare a speciilor exotice/invasive în zonele pilot, astfel încât comunitățile le vor elabora în mod independent în funcție de daunele/pierderile pe care le au din cauza unor specii exotice/invasive. De asemenea, în cadrul proiectului se va pleda pentru o gestionare integrată a dăunătorilor (dat fiind faptul că controlul speciilor invazive se poate face folosind abordarea fizică, chimică și biologică). Astfel de specii exotice ca măslinul sălbatic vor fi pur și simplu eliminate din zonele pilot. Celelalte specii, <i>Rosa canina</i> , de asemenea vor fi eliminate din zonele pilot și vor fi controlate, astfel încât doar mici bucăți să fie lăsate pe câmp (trebuie să se țină cont de faptul că fructele de <i>Rosa canina</i> sunt folosite de localnici ca alimente)
Exploatare	În timp ce volumele autorizate oficial pentru recoltare sunt în	Proiectul va contribui la reducerea acestuia prin măsuri de prevenire și prin oferirea de oportunități

Pericolul care urmează a fi abordat	Date statistice / date pe țări sau/și regiuni pilot	Acțiuni / Măsurile întreprinse întru prevenirea și /sau eliminarea pericolelor
forestieră ilegală	jur de 500.000 m3, alte date statistice (IEVP FLEG, 2011) arată aproximativ 1.000.000 m3 de lemn consumat din surse interne (mai ales ca lemn de foc).	pe termen scurt/mediu prin efectuarea AS, și pe termen lung prin reîmpădurire. Plantarea de copaci în arii noi (în special degradate sau cu unele forme de eroziune) va facilita soluționarea a mai multor probleme: economice (lemn/cherestea, stabilitatea solurilor), sociale (aprovizionarea cu diverse produse forestiere) și ecologice (stabilitate, habitate, adăpost) . Efectuarea AS va crește riscul de exploatare forestieră ilegală, dat fiind faptul că terenurile forestiere comunitare (în cazul în care AS vor fi puse în aplicare) este un sector slab în comparație cu sectorul forestier de stat.
Poluarea directă	Este răspândită poluarea industrială și aruncarea deșeurilor menajere în zonele naturale. Nu se aplică nici un control de încredere. Nu există un sistem de prevenire integrată a poluării. Totuși, autoritățile au început să se concentreze pe gestionarea deșeurilor pe termen mediu și lung și reducerea poluării.	În cadrul proiectului vor fi abordate aceste aspecte și se va contribui la reducerea poluării prin îmbunătățirea planurilor generale de dezvoltare și a planurilor PUT. De asemenea, în cadrul proiectului se vor depune eforturi pentru includerea datelor/informațiilor și a prevederilor privind prevenirea și controlul poluării, implicând întreprinderile mici și mijlocii în colectarea și/sau prelucrarea selectivă a deșeurilor, ar fi o soluție și aplicarea unor abordări raționale.
Recreere necontrolată / neorganizată	Nu există date statistice oficiale, dar oamenii folosesc în mod tradițional ariile naturale (păduri sau alte zone naturale) pentru recreere în perioada de primăvară-toamnă, în special în zilele de sărbătoare.	Acest lucru va fi abordat prin introducerea prevederilor relevante în PRAT și PUT. Un turism organizat (cum ar fi turismul agrar, ecoturismul, turismul rural) va fi propus ca alternativă pentru a reduce impactul turismului necontrolat/neorganizat. În proiect se vor utiliza resursele/bazele de date existente privind infrastructura turistică și locurile de interes (inclusiv AP) din regiune. Zonele care sunt cele mai vizitate necesită un sistem organizat de management al turiștilor/ vizitatorilor (de exemplu, zonele delimitate pentru prepararea produselor alimentare, aruncarea/colectarea apei, igienă). Companiile mici și mijlocii pot fi implicate în recreerea gestionată pentru a minimiza impactul.

RAIONUL 2: ȘTEFAN VODĂ (REGIUNEA DE SUD-EST; SUPRAFAȚA TOTALĂ A RAIONULUI: 99.838 ha)

Biotip / Denumire	Suprafața (ha)	Drept de proprietate / Patrimoniu	Diversitatea speciilor / structura	Grup taxonomic protejat	Practici de utilizare a terenurilor	Serviciile prestate
Agroecosisteme						
Teren arabil	58088	Privat, comunal	Biodiversitate agricolă, într-o măsură mai mică habitate pentru biodiversitate naturală	Unele specii de animale își fac cuiburi în păduri, dar își caută hrana pe terenurile agricole	Cultivarea plantelor, livezi, plantații viticole, agricultură, pășunat	Hrană, biomasă
Pășuni	7421	Comunal	Anumite specii tipice de stepă încă mai persistă pe pășuni (nu există monitorizare, doar pe bază de date vechi)	Popândăul european (<i>Spermophilus citellus</i>), popândău perlat (<i>S. suslicus</i>), cristel de câmp (<i>Crex crex</i>) pot fi prezenți. <i>Stipa ucrainica</i> poate fi găsită (cf. Postolache Gh., 2014)	Pășunat	Furaj
Ecosistemul forestier						
Păduri xerofite (păduri „Gîrneț”)	8494		Compus din formațiuni de stejar semi-aride ale <i>Quercus pubescens</i> .	Astfel de păduri intercalează cu biodiversitatea de stepă, inclusiv specii rare tipice pentru stepe, care pot folosi pădurile ca adăpost	Amenajare, pășunat	Lemn/cherestea, habitate
Păduri de șes		Moldsilva	Include pădurile fluviale native de plop, păduri riverane cu formațiuni de salcie, păduri aluviale dominate de frasin	Comunitate rară de frasin <i>Fraxineto-Populeta</i> (albae), păduri de plop unice inundabile cu arboret vechi Plante rare din Cartea Roșie: <i>Lunaria rediviva</i> , <i>Salvinia natans</i> , <i>Trapa natans</i> . Animale din Cartea Roșie: <i>Felis silvestris</i> , <i>Hieraaetus pennatus</i> , <i>Pernis apivorus</i> , <i>Asio flammeus</i> , <i>Aythya nyroca</i> , <i>Zamenis longissimus</i> , <i>Coronella austriaca</i> , <i>Pelobates fuscus</i>	Gestionare (lemn de foc, mai puțin ca cherestea)	Lemn, cherestea, fructe de pădure/pomușoare, habitate
Plantații	1077	Comunități, privat, Moldsilva	Plantații artificiale de salcâm monodominante împotriva eroziunii și pentru producția de lemn (de rotație scurtă)	Nu este important pentru speciile protejate	Amenajare, pășunat	Biomasă lemnoasă, stocarea carbonului, protecția solului
Apă și ecosisteme de zone umede						
Râu/lacuri	3892	De stat	Loc important pentru pești migratori de apă dulce, deoarece susține mai mult de 90% din speciile din regiune și oferă o diversitate mare de biotopuri.	Zona Ramsar nr. 1316 Nistrul de Jos; Tighina, Slobozia; 60000 ha <u>Plante:</u> <i>Trapa natans</i> , <i>Salvinia natans</i> , <i>Nymphaea alba</i> , <i>Thelypteris palustris</i> , <i>Vitis sylvestris</i> , <i>Sternbergia colchiciflora</i> , <i>Crambe tatarica</i> , <i>Convolvulus lineatus</i> , <i>Maianthemum bifolium</i> , <i>Euonymus nana</i> <u>Animale:</u> Mamifere: <i>Crocidura leucodon</i> , <i>Mustela</i>	Pescuit, irigare, recreere	Apă, alimente (pește, vânat)
Zone umede / mlaștini	901	Comunități, private, Moldsilva	Important pentru biodiversitatea de apă dulce (plante, pești migratori, păsări migratoare și /		Cultivarea plantelor, pescuit, vânat, cherestea, recreere	Alimentarea cu apă (potabilă și pentru irigare), biomasă

Biotip / Denumire	Suprafața (ha)	Drept de proprietate / Patrimoniu	Diversitatea speciilor / structura	Grup taxonomic protejat	Practici de utilizare a terenurilor	Serviciile prestate
			sau care cuibăresc); Este excepțional pentru diversitatea sa de alge, fito- și zooplancton, vegetația de apă. Combinația de zone umede și a habitatelor naturale montane, cu terenuri agricole creează condiții ideale pentru un număr și diversitate mare a speciilor de păsări. Zonele umede susțin o mare diversitate de animale, inclusiv specii amenințate la nivel național.	<i>ermine, Martes martes, Lutra lutra, Felis silvestris</i> Specii de păsări pe cale de dispariție și vulnerabile la nivel global (<i>Crex crex, Phalacrocorax pygmaeus, Branta ruficollis, Aythya nyroca, Circus macrourus, Haliaeetus albicilla, Pelicanus crispus, Aquila pomarina, Ardeola ralloides, Ciconia nigra, Circaetus gallicus, Circus cyaneus, Circus pygargus, Cygnus Cygnus, Cygnus olor, Egretta alba, Falco cherrug, Pandion haliaetus, Pernis apivorus, Somon de Dunăre (Hucho hucho), țigănuș (Umbra krameri).</i> Specii din lista roșie a UICN: insecte (<i>Osmoderma eremita, Sago pedo</i>), amfibieni (<i>Bombina bombina, Hyla arborea, Emys orbicularis</i>), mamifere (<i>Myotis dasycneme, M. bechsteini, Nyctalus lasiopterus, Mustela lutreola, Lutra lutra</i>)		pentru energie, pășunat, vânătoare
Ecosisteme de stepă (rămășițe)						
Porțiuni mici de stepă cu ierburi perene hermafrodite	?	Comunități	Există rămășițe, care sunt utilizate și ca pășunat sau/și se află într-un mozaic de silvostepă cu formațiuni de copaci de stepă. Porțiunile de stepă sunt parte a așa numitei stepa Bugeacului, care ajunge până la Marea Neagră.	Habitat pentru trai sau hrană pentru mai multe specii de plante și animale	Pășunat	Furaj

Гейдеман Т.С. 1989. Степная растительность / Растения степей, известняковых склонов и сорные. Кишинев, С. 5-7/ Geideman T.S. 1989. Vegetație de stepă / stepa și flora de pe pantă calcaroasă, și plante ruderales, Chișinău, p.5-7

Negru 2007 Determinatorul de plante

Гейдеман Т.С., Витко К.Р. 1990. Степи и бородачевые сообщества Молдавии / Флора и геоботаника. Вып. 7. «Штиинца». С. 53-57/ Geideman T.S., Vitko C. P. 1990/comunități de stepă și polyogon/Flora și geobotanica, ed. 7, „Știință”, p. 53-57

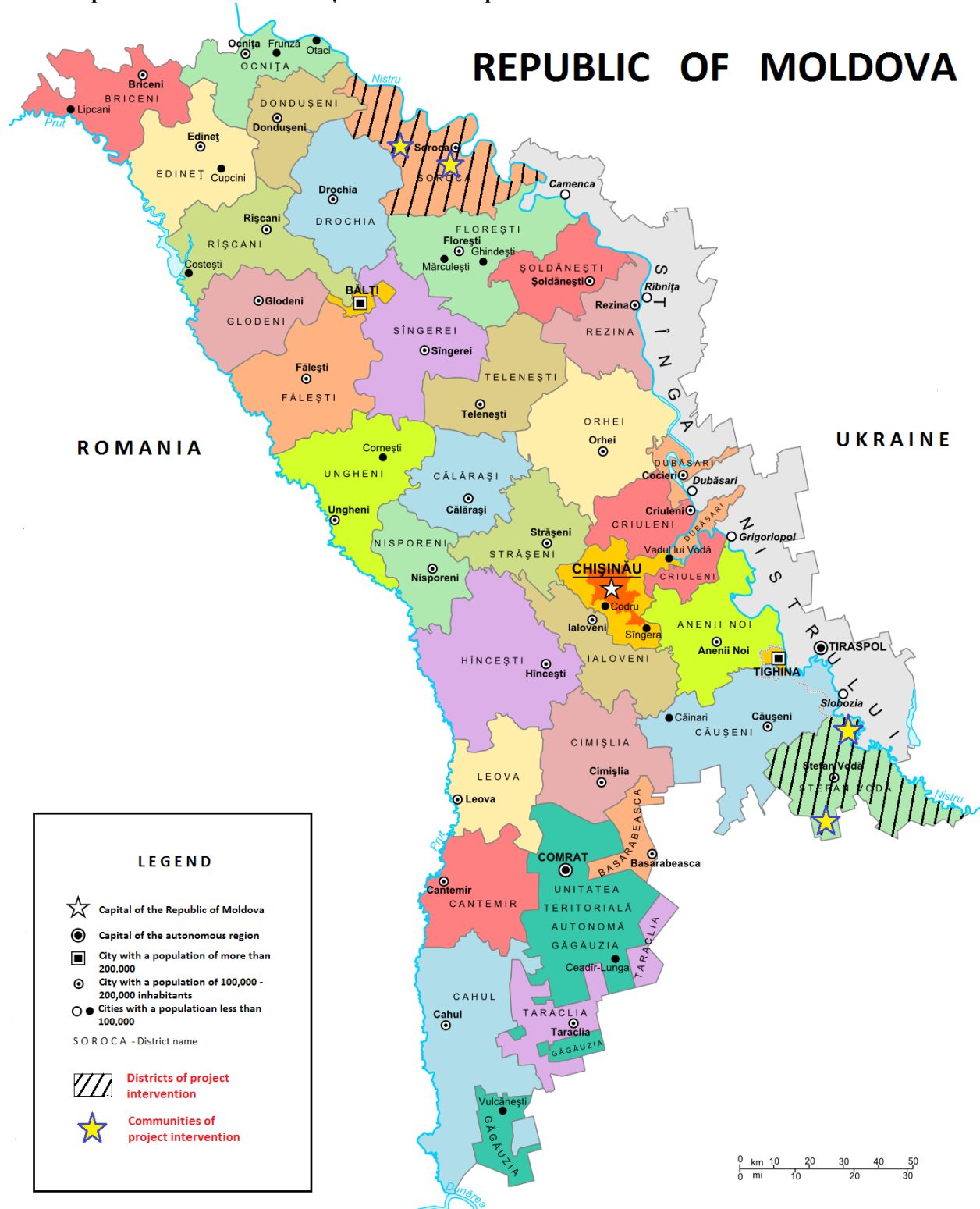
Pericolul care urmează a fi abordat	Date statistice / date pe țări sau/și regiuni pilot	Acțiuni / Măsurile întreprinse întru prevenirea și /sau eliminarea pericolelor
Degradarea solului	Puțin erodat - 14573 ha, moderat erodat - 7969 ha, foarte erodat - 2417 ha. Nivelul de eroziune 31.6% (34.9% pe țară), nivelul solurilor foarte erodate 3.1% (în medie 4.5% pe țară)	Proiectul va contribui la reducerea degradării solului prin (a se vedea, de asemenea, produsul 2.2.) (i) Reîmpădurirea zonelor care degradează din cauza eroziunii, și (ii) ameliorarea zonelor în care apare eroziune activă (de exemplu în satul Copceac). În general, din punct de vedere al sustenabilității, diminuarea calității solului și a conținutului de humus ar putea fi oprită prin

Pericolul care urmează a fi abordat	Date statistice / date pe țări sau/și regiuni pilot	Acțiuni / Măsurile întreprinse întru prevenirea și /sau eliminarea pericolelor
		aplicarea unui plan rațional de gestionare a utilizării terenurilor, fără a perturba echilibrul ecologic stabilit și prin evitarea tuturor tipurilor de poluare. Eventual, aceasta trebuie să se bazeze pe o abordare prietenoasă naturii. O agricultură ecologică și durabilă ar fi, la fel, o soluție pentru producția agricolă.
Pășunat abuziv	Pășunile și pășunatul sunt organizate de către comunități, în mod independent. Dar pășunatul necontrolat/ilegal poate apărea pe alte terenuri (perdele forestiere de protecție, vii abandonate, ravene, pe plantațiile recoltate în toamnă). Aceasta afectează aproape fiecare lot/suprafață de teren disponibilă, în special în perioadele secetoase; de asemenea, duce la pierderi în îngrășămintele organice, care influențează calitatea solurilor și densitatea lor.	Proiectul va contribui la un pășunat reglementat (rațional) prin îmbunătățirea pășunilor existente (fosta stepă și/sau parțial păduri) din zonele pilot. Pentru fiecare localitate vor fi elaborate planuri de gestionare a pășunilor (PGP). Sistemul de pășunat prin rotație (SPR) este cel preferat și, prin urmare, va fi promovat pentru a lăsa unele zone pentru producție mai mare de biomasă. Pășunatul trebuie să fie limitat la începutul primăverii, cel puțin pentru un timp, în schimb, terenurile provizorii pot fi folosite pentru pășunat. În cadrul sistemului de pășuni gestionate (SPG) și/sau pășunat prin rotație (SPR) vor fi prevăzute zone producătoare de fân în mod voluntar sau în baza terenurilor disponibile. Sunt necesare acțiuni de sensibilizare a comunităților locale (de ex. cu privire la impactul asupra structurii solului, pierderea biodiversității, interdependența etc.), pentru a informa atât comunitățile, cât și utilizatorii finali despre efectul durabilității. Promovarea creării pădurilor pastorale ar putea fi o opțiune
Poluarea directă	Este răspândită poluarea industrială și aruncarea deșeurilor menajere în zonele naturale. Nu se aplică nici un control de încredere. Nu există un sistem de prevenire integrată a poluării. Totuși, autoritățile au început să se concentreze pe gestionarea deșeurilor pe termen mediu și lung și reducerea poluării.	În cadrul proiectului vor fi abordate aceste aspecte și se va contribui la reducerea poluării prin îmbunătățirea planurilor generale de dezvoltare și a planurilor PUT. De asemenea, în cadrul proiectului se vor depune eforturi pentru includerea datelor/informațiilor și a prevederilor privind prevenirea și controlul poluării, implicând întreprinderile mici și mijlocii în colectarea și/sau prelucrarea selectivă a deșeurilor, ar fi o soluție și aplicarea unor abordări raționale.
Construcții de baraje (dacă va continua)	Barajele, construite în epoca sovietică (în jurul anului 1960) din valea râului Nistru, au afectat zona. Consecințele afectează încă ecosistemele terestre, acvatice și intermediare; zonele umede pot fi pierdute ca ecosisteme și habitate pentru o mare diversitate	Construcția de baraje și crearea unui sistem de drenaj pentru îmbunătățirea agriculturii și producției agroalimentare nu trebuie permisă în toate cazurile. Un pas important spre menținerea stabilității mediului în regiune este de a face comunitățile, precum și autoritățile naționale/republicane să înțeleagă că acest lucru poate distruge zonele umede și/sau poate deveni punct ireversibil pentru supraviețuirea lor.
Specii exotice	Datele sunt în conformitate cu baza de date a UICN privind speciile invazive, potrivit 61 de specii, care se găsesc în Republica Moldova, dintre care 6 sunt specii exotice/introduse. Biodiversitatea naturală este sub presiune și/sau poate fi substituită la nivel local.	Sunt necesare acțiuni de control (care sunt mai scumpe) și de prevenire (care pot evita pierderi) Sunt necesare planuri de gestionare (naționale și locale) pentru fiecare specie invazivă și/sau exotică, care afectează habitatele naturale. Controlul speciilor invazive poate fi făcut folosind abordarea biologică, fizică și chimică. De asemenea, trebuie să fie luată în considerare gestionarea integrată a dăunătorilor, în funcție de caz și condițiile locale.
Exploatare forestieră ilegală	În timp ce volumele autorizate oficial pentru recoltare sunt în jur de 500.000 m3, alte date statistice (FLEG, 2011) arată aproximativ 1.000.000 m3 de lemn consumat din surse interne (mai ales ca lemn de foc). În conformitate cu prevederile IEVP Est FLEG, consumul de lemn este mai mare în raioanele de sud și prețul pentru lemn, pe care comunitățile locale și-l pot permite, este destul de mare.	Proiectul va contribui la reducerea acestuia prin măsuri de prevenire și prin oferirea de oportunități pe termen scurt/mediu prin efectuarea AS, și pe termen lung prin reîmpădurire, dacă va fi cazul. Plantarea de copaci în arii noi (în special degradate sau cu unele forme de eroziune) va facilita soluționarea a mai multor probleme: economice (lemn/cherestea, stabilitatea solurilor), sociale (aprovizionarea cu diverse produse forestiere) și ecologice (stabilitate, habitate, adăpost). Efectuarea AS va crește riscul de exploatare forestieră ilegală, dat fiind faptul că terenurile forestiere comunitare (în cazul în care AS vor fi puse în aplicare) este un sector slab în comparație cu sectorul forestier de stat.
Recreere necontrolată / neorganizată	Nu există date statistice oficiale, dar oamenii folosesc în mod tradițional ariile naturale (păduri sau alte zone naturale) pentru recreere în perioada de primăvară-toamnă, în special în zilele de	Acest lucru va fi abordat prin introducerea prevederilor relevante în PRAT și PUT. Un turism organizat (cum ar fi turismul agrar, ecoturismul, turismul rural) va fi propus ca alternativă pentru a reduce impactul turismului necontrolat/neorganizat. În proiect se vor utiliza resursele/bazele de

Pericolul care urmează a fi abordat	Date statistice / date pe țări sau/și regiuni pilot	Acțiuni / Măsurile întreprinse întru prevenirea și /sau eliminarea pericolelor
	sărbătoare.	date existente privind infrastructura turistică și locurile de interes (inclusiv AP) din regiune. Zonele care sunt cele mai vizitate necesită un sistem organizat de management al turiștilor/ vizitatorilor (de exemplu, zonele delimitate pentru prepararea produselor alimentare, aruncarea/colectarea apei, igienă). Companiile mici și mijlocii pot fi implicate în recreerea gestionată pentru a minimiza impactul.

Harta Republicii Moldova cu evidențierea raioanelor pilot

REPUBLIC OF MOLDOVA



ANEXA 5: ANALIZA RISCURILOR

Descrierea riscului	Tipul	Impactul și probabilitatea	Contramăsuri / Reacția conducerii
<p>Introduceți o descriere succintă a riscului</p> <p>(în Atlas, utilizați câmpul Descriere. Notă: Acest câmp nu poate fi modificat după prima introducere a datelor)</p>	<p>De mediu</p> <p>Financiar</p> <p>Operațional</p> <p>Organizațional</p> <p>Politic</p> <p>De reglementare</p> <p>Strategic</p> <p>Altul</p> <p>(În Atlas, selectați din listă)</p>	<p>Descrieți potențialul efect asupra proiectului, în cazul materializării acestui risc</p> <p>P = Introduceți probabilitatea pe o scală între 1 (mică) și 5 (mare)</p> <p>I = Introduceți impactul pe o scală între 1 (mic) și 5 (mare)</p> <p>(în Atlas, utilizați caseta Reacția Conducerii. Verificați "critic", în cazul în care impactul și probabilitatea este mare)</p>	<p>Ce acțiuni au fost întreprinse/vor fi întreprinse pentru a combate acest risc</p> <p>(în Atlas, utilizați caseta Reacția Conducerii. Acest câmp poate fi oricând modificat Creați casete separate dacă este necesar, utilizând „+”, de exemplu pentru a înregistra actualizările în diverse momente)</p>
<p>MM, Moldsilva și MDRC nu susțin strategia proiectului și nu sunt interesați să extindă practicile în alte raioane</p>	<p>Politic</p>	<p>Acest lucru ar afecta în mod negativ transferul de practici și replicarea abordării proiectului în alte raioane decât raioanele pilot</p> <p>P = 2</p> <p>I = 3</p>	<p>MM, Moldsilva și MDRC au fost implicate activ în faza de dezvoltare a proiectului. În plus, pentru a reduce conflictele, acolo unde este posibil, vor fi folosite acorduri oficiale pentru a defini rolurile și responsabilitățile. Se va oferi instruire părților interesate în domeniul guvernării și soluționării conflictelor. Activitățile vor fi proiectate și implementate într-o manieră avantajoasă, benefică pentru toți, pe cât posibil. Dezvoltarea durabilă a peisajelor va fi evidențiată cu argumente care sunt susținute cu previziunile economice pe termen lung.</p>
<p>Autoritățile din alte raioane și localități decât raioanele pilot nu sunt receptive la aplicarea abordării de proiect în raioanele sale</p>	<p>Politic</p>	<p>Acest lucru ar afecta în mod negativ transferul de practici și replicarea abordării proiectului în alte raioane decât raioanele pilot</p> <p>P = 3</p> <p>I = 2</p>	<p>Proiectul va diminua acest pericol, prin implicarea părților interesate relevante din celelalte 33 de raioane și organizarea în cadrul proiectului a atelierelor de consolidare a capacităților și demonstrațiilor pe teren.</p>
<p>Modificările și recomandările metodologice pentru activitățile de utilizare a terenului economic nu beneficiază de suport politic</p>	<p>Politic</p>	<p>Acest lucru ar afecta în mod negativ obiectivul proiectului de modificare a cadrului legislativ pentru a-l face mai favorabil pentru integrarea aspectelor ce țin de biodiversitate în planificarea utilizării terenurilor</p> <p>P = 2</p> <p>I = 4</p>	<p>Va fi utilizat un proces participativ în elaborarea modificărilor, cu consultarea frecventă a actorilor guvernamentali și non-guvernamentali. În plus CMSIB, format din reprezentanți ai principalelor ministere, va ajuta în atragerea suportului politic pentru modificările necesare.</p>
<p>Ministerul Justiției nu acceptă recomandările proiectului privind un sistem de</p>	<p>Politic</p>	<p>Acest lucru ar afecta în mod negativ obiectivul proiectului de a pune în aplicare un sistem de sancțiuni proporțional cu</p>	<p>Pentru a aborda acest risc, reprezentanții MJ vor fi implicați în implementarea proiectului la toate etapele și vor fi invitați să facă parte din CMSIB.</p>

Descrierea riscului	Tipul	Impactul și probabilitatea	Contramăsuri / Reacția conducerii
sanțiuni mai eficiente pentru neregularitățile comise în legătură cu implementarea planurilor PRAT, PUT, PGP și AS aprobate		impactul asupra biodiversității P = 4 I = 4	
Dificultăți în procesul de aprobare a planurilor PRAT, PUT, PGP și AS la nivel de raion și de comunitate.	Organizațional	Acest lucru ar afecta în mod negativ efectuarea activităților demonstrative ale proiectului în raioanele și comunitățile pilot P = 1 I = 4	Proiectul va asigura implicarea principalilor reprezentanți de la nivel de raion și comunități în etapele incipiente de elaborarea a planurilor PRAT, PUT, PGP și AS cu prevederi îmbunătățite privind biodiversitatea.
Înțelegere scăzută și rezistență la nivel de comunitate pentru aprobarea planurilor PRAT, PUT, PGP elaborate.	Organizațional	Acest lucru ar afecta în mod negativ efectuarea activităților demonstrative ale proiectului în raioanele și comunitățile pilot P = 1 I = 4	Proiectul va asigura informarea utilizatorilor de terenuri cu privire la activitățile proiectului și implicarea lor la etape cât mai timpurii în procesul de elaborare a planurilor PRAT, PUT și PGP cu prevederi îmbunătățite privind biodiversitatea, precum și în activitățile pilot.
MM și ARFC nu cooperează pentru a pune la dispoziție date despre specii/habitate sistemului digital de luare a deciziilor privind conservarea biodiversității în baza datelor spațiale	Organizațional	Acest lucru ar afecta negativ crearea în cadrul proiectului a unui sistem decizional de suport pentru integrarea aspectelor de conservare a biodiversității în procesul de planificare a utilizării terenurilor P = 2 I = 4	Va fi asigurată participarea activă a personalului din MM și ARFC în activități de consolidare a capacităților, precum și implicarea acestora în demonstrații pe teren, organizate în cadrul proiectului. Acest lucru va oferi o bază pentru stabilirea legăturilor dintre informațiile privind biodiversitatea și informațiile privind utilizarea resurselor funciare care, la rândul lor, vor sprijini colaborarea privind sistemul decizional de suport.
Schimbările climatice duc la efecte catastrofale	De mediu	Acest lucru ar afecta în mod negativ beneficiile de conservare a biodiversității, pe care proiectul urmărește să le genereze direct în regiunile pilot și indirect prin replicare în alte raioane. P = 2 I = 4	Proiectul va lucra pentru a aborda efectele negative anticipate ale schimbării climatice, prin creșterea rezistenței ecosistemelor acvatice și terestre în raioanele vizate. Prin eliminarea precursorilor degradării și monitorizarea atentă a capacităților de autorestaurare a stepii, pădurilor, luncilor și mlaștinilor, proiectul contribuie la îmbunătățirea rezistenței ecosistemelor și speciilor pe care le găzduiește la impactul schimbării climei. Menținerea rezistenței la scară largă este esențială pentru asigurarea fluxului de servicii ecosistemice și evitarea schimbărilor ireversibile a regimului de ecosistem, care pot fi cauzate de schimbarea climei.

ANEXA 6: ACORDURI

Următoarele acorduri/scrisori de susținere au fost obținute de la toți partenerii principali. Acestea sunt atașate în mape separate.

- Acordul între PNUD și GRM pentru oferirea serviciilor de asistență tehnică
- Scrisoare de susținere/cofinanțare din partea Ministerului Mediului
- Scrisoare de susținere/cofinanțare din partea Agenției Moldsilva
- Scrisoare de susținere/cofinanțare din partea Consiliului Raional Ștefan Vodă
- Scrisoare de susținere/cofinanțare din partea Consiliului Raional Soroca
- Scrisoare de susținere/cofinanțare din partea PNUD
- Aprobările de către consiliile locale ale beneficiarilor proiectului:
 - Consiliul comunității Bădiceni, raionul Soroca
 - Consiliul comunității Copceac, raionul Ștefan Vodă
 - Consiliul comunității Iarova, raionul Soroca
 - Consiliul comunității Slobozia, raionul Ștefan Vodă
 - Consiliul raionului Soroca
 - Consiliul raionului Ștefan Vodă
 - Consiliul comunității Talmaza, raionul Ștefan Vodă
 - Consiliul comunității Zastînca, raionul Soroca

ANEXA 7: TERMENI DE REFERINȚĂ (PERSONALUL PROIECTULUI ȘI CONSULTANȚII)

Denumirea funcției	USD/persoană/săptămână	Numărul total de săptămâni	Activitățile ce urmează să fie desfășurate
MANAGEMENTUL PROIECTULUI			
Manager de proiect (MP)	242	125	<ul style="list-style-type: none"> • Supravegherea și coordonarea proiectului pentru a se asigura că rezultatele sunt în conformitate cu documentul de proiect și cu normele și procedurile stabilite în Manualul de programare al PNUD • Asumarea responsabilității primare pentru gestionarea zilnică a proiectului - atât a aspectelor ce țin de organizare, cât și a celor de fond - bugetarea, planificarea și monitorizarea generală a proiectului • Asigurarea fluxului adecvat de informații, discuții și reacții între diferite părțile interesate ale proiectului • Asigurarea respectării planului de lucru al proiectului, revizuirea planului de lucru, în caz de necesitate • Asumarea responsabilității generale pentru organizarea corectă a activităților logistice pentru seminarele și evenimentele proiectului • Elaborarea și convenirea cu PNUD a termenilor de referință pentru consultanții și antreprenorii naționali și internaționali • Ghidarea activității consultanților și antreprenorilor subcontractați și supravegherea respectării planului de lucru convenit • Menținerea cu regularitate a contactului cu Oficiul de țară al PNUD pe probleme de implementare a proiectului ce țin de competențele sale specifice • Monitorizarea cheltuielilor, angajamentelor și soldurilor de fonduri conform articolelor bugetului proiectului și revizuirea bugetului proiectului • Asumarea responsabilității generale pentru îndeplinirea obiectivelor financiare, prevăzute în planurile de activitate anuale convenite, raportarea privind fondurile de proiect și ținerea evidențelor aferente • Contactarea partenerilor de proiect pentru a se asigura că contribuțiile lor de cofinanțare sunt furnizate în termenii conveniți • Asumarea responsabilității generale pentru raportarea privind progresele în implementarea proiectului în baza indicatorilor incluși în cadrul logic • Întreprinderea oricăror altor acțiuni legate de proiect la solicitarea PNUD
Asistent administrativ/financiar	161,2	125	<ul style="list-style-type: none"> • Acordarea suportului necesar pentru MP și alți angajați ai proiectului în procesul de implementare a proiectului • Oferirea de asistență MP în gestionarea problemelor administrative și financiare și asigurarea corectitudinii informațiilor • Elaborarea rapoartelor trimestriale privind progresele înregistrate, precum și oricăror altor rapoarte solicitate de MP și PNUD • Asigurarea colectării datelor relevante, necesare pentru a fi utilizate în instrumentul de urmărire SO-2 • Îndeplinirea funcțiilor MP în cazul absenței acestuia/acesteia • Acordarea suportului administrativ general pentru a asigura buna funcționare a EMP • Acordarea de suport logistic în desfășurarea diferitor

Denumirea funcției	USD/persoană/săptămână	Numărul total de săptămâni	Activitățile ce urmează să fie desfășurate
			<p>activități ale proiectului (seminare de formare, consultări cu părțile interesate, organizarea vizitelor pe teren, etc.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • În timpul vizitelor experților străini, oferirea de suport pentru obținerea vizelor, aranjarea transportului, cazării la hotel etc. • Organizarea controlului cheltuielilor bugetare prin pregătirea documentelor de plată și întocmirea rapoartelor financiare • Ținerea registrului și evidenței debursărilor efectuate în cadrul proiectului • Monitorizarea utilizării echipamentelor reutilizabile (evidență, inventariere periodică) • Organizarea călătoriilor de serviciu • Realizarea oricăror altor sarcini administrative/financiare la solicitarea MP • Organizarea și coordonarea achiziției de bunuri și servicii în cadrul proiectului • Sub supravegherea MP, asumarea responsabilității pentru toate aspectele de management financiar al proiectului
ASISTENȚĂ TEHNICĂ			
Local			
Expert în gestionarea biodiversității și a ecosistemelor	350	80	<p><u>Produsul 1.2.</u> Va contribui la sistemul de monitorizare a biodiversității, care urmează a fi creat, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea și testarea (înainte de introducere) proiectelor de pașapoarte ale speciilor/habitatelor pentru proprietarii de terenuri din afara AP (în baza rezultatelor proiectului GEF / PNUD SAP, care au elaborat pașapoarte pentru sistemul AP) • Asistarea expertului forestier, pentru a asigura introducerea corectă a datelor cu privire la specii/habitate (grupuri taxonomice pentru plante și animale) în planurile de management silvic (AS) • Asistarea a două raioane selectate în îmbunătățirea Planului raional de mediu (PRM) <p><u>Produsul 1.3.</u> Va ajuta Comitetul multi-sectorial în integrarea biodiversității (CMSIB), la încorporarea și/sau reflectarea conservării biodiversității în procesul de elaborare, implementarea și executare a planurilor PRAT și PUT pentru raioanele selectate, precum și în afara acestora</p> <p><u>Produsul 1.4.</u> Va ajuta personalul proiectului (și anume expertul legal) la:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proiectarea sistemului de sancțiuni pentru neregularitățile comise în legătură cu implementarea planurilor PRAT și PUT aprobate, în conformitate cu valoarea reală a pierderii biodiversității (sau ecosistemului) • Revizuirea proiectelor planurilor PRAT și PUT pentru a asigura conformarea acestora la (i) legislația națională, (ii) convențiile ratificate, și (iii) utilizarea rațională a resurselor naturale/ biodiversității
Expert forestier	350	20	<p><u>Produsul 1.2.</u> Va coopera strâns cu expertul în gestionarea biodiversității și ecosistemelor pentru a contribui la:</p>

Denumirea funcției	USD/persoană/săptămână	Numărul total de săptămâni	Activitățile ce urmează să fie desfășurate
			<ul style="list-style-type: none"> introducerea datelor despre specii/habitate în planurile de management silvic (AS) ale celor două raioane selectate, în baza investigării biodiversității cu privire la prezența în păduri a speciilor rare și pe cale de dispariție. analiza și recomandarea modificărilor necesare în cadrul normativ existent cu privire la AS cooperarea cu Moldsilva și, în special, cu întreprinderea silvică din Soroca și întreprinderea silvică din Tighina, pentru a promova schimbările corespunzătoare în cadrul legislativ și normativ
Expert legal	350	50	<p><u>Produsul 1.1.</u> Va recomanda modificări corespunzătoare la legislația funciară și forestieră, precum și la regulamentele și standardele aferente pentru integrarea biodiversității la nivel național și local prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> analiza comparativă a cadrului legislativ/normativ național și internațional pentru fiecare sector în parte (de exemplu, agricultura, silvicultura și planificarea utilizării teritoriului), cu scopul de a elabora propuneri pentru modificarea legislației existente și a asigura includerea conservării biodiversității și aspectelor de vulnerabilitate a speciilor, habitatelor, bunurilor și serviciilor ecosistemului în procesul de planificare a utilizării terenului prezentarea propunerilor de îmbunătățire a Codul funciar (1991), în baza unei analize comparative a cadrului legal existent privind utilizarea terenurilor și a legislației sectoriale, precum și a altor acte legislative din domeniul protecției mediului, pentru a asigura biodiversității un loc și rol clar în prevederile adoptate prezentarea propunerilor privind standardele minime pentru conservarea biodiversității, și introducerea prevederilor privind gestionarea pășunilor/septelului și fânețelor, agricultura arabilă, utilizarea pădurii, pescuitul și recreerea la apă în legislația sectorială relevantă (ținând cont de necesitatea de a îmbunătăți cadrul legal pe baza cerințelor speciilor/habitatului (de exemplu, anumiți arbori bătrâni/bolnavi trebuie lăsați pe loc de tăiere, pășunatul trebuie limitat la o anumită perioadă, anumite zone de stepă/pășune nu trebuie păscute primăvara devreme, etc. și folosind o abordare complexă în utilizarea resurselor naturale). O deosebită atenție trebuie acordată sectorului privat, care în mod tradițional a fost lăsat deoparte din punct de vedere al mediului/biodiversității, și trebuie înaintate propuneri corespunzătoare de îmbunătățire a cadrului legal <p><u>Produsul 1.4.</u> Vor fi oferite propuneri privind sistemul de sancțiuni pentru nerespectarea PRAT și PUT prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> Analizarea cadrului legal și elaborarea propunerilor de penalizare proporționale cu pierderea în biodiversitate, inclusiv practicile de utilizare a terenurilor favorabile biodiversității și clarificarea mandatelor diferitor agenții responsabile de executarea legislației și urmărirea cazurilor de nerespectare Revizuirea amenziilor, penalităților și impozitelor

Denumirea funcției	USD/persoană/săptămână	Numărul total de săptămâni	Activitățile ce urmează să fie desfășurate
			<p>existente pentru pășunat (inclusiv oferirea propunerilor necesare pentru modificarea Codul administrativ) pentru a asigura prevenirea eficientă a activităților dăunătoare biodiversității</p> <ul style="list-style-type: none"> Analizarea oportunităților de majorare a amenzilor și penalităților în conformitate cu valoarea reală a pierderilor cauzate biodiversității (sau ecosistemului) și aplicarea lor (în mod egal) pentru toți contravenienții
Expert în economie și finanțe	350	30	<p><u>Produsul 1.1.</u> Va oferi propuneri și argumente corespunzătoare, care vor fi utilizate pentru a modifica legislația funciară și forestieră, precum și regulamentele și standardele aferente pentru integrarea biodiversității la nivel național și local, în special privind majorarea amenzilor și penalităților în mod proporțional cu valoarea/pierdere reală a biodiversității, prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> contribuirea la toate rezultatele/produsele proiectului care includ aspecte economice și financiare examinarea, din punct de vedere economic/financiar, a tuturor propunerilor produse în cadrul proiectului privind posibila modificare a cadrului legal existent analizarea cadrului legal și/sau experiența internațională cu privire la amenzi/penalități (inclusiv din statele UE și/sau țările învecinate) <p><u>Produsul 2.5</u></p> <ul style="list-style-type: none"> evaluarea valorilor economice/monetare ale biodiversității și ale serviciilor de ecosistem în cele două raioane pilot, analiza schemelor compensatorii și stimulentele posibile și promovarea adoptării lor
Expert GIS	400	65	<p>Produsul 2.1: Expertul va contribui la elaborarea planurilor PRAT și PUT, menite să asigure conservarea biodiversității, pentru două raioane selectate (Soroca și Ștefan Vodă) prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> Dezvoltarea unui sistem digital de luare a deciziilor privind conservarea biodiversității în baza datelor spațiale, care va fi utilizat pentru elaborarea politicilor, planificarea spațială intersectorială și management Cooperarea cu Agenția pentru Relații Funciare și Cadastru, Ministerul Mediului și Academia de Științe (Institutul de Ecologie și Geografie, Institutul de Botanică, Institutul de Zoologie) pentru a sincroniza activitățile și a utiliza resursele lor. Utilizarea portalului/platfomei existente și/sau a resurselor din registrele (bazele de date) ale ARFC cu privire la terenuri și/sau soluri Asigurarea introducerii datelor despre biodiversitate în baza de date a terenurilor, inclusiv inventarierea detaliată a biodiversității și clasificarea tuturor terenurilor, informații cu privire la amplasarea habitatelor și speciilor de importanță critică, precum și praguri de utilizare a resurselor de biodiversitate Luarea în considerație a evaluării valorilor economice ale biodiversității și ale serviciilor de ecosistem în zonele cu o biodiversitate înaltă sau în zonele de importanță critică, de ex. coridoare ecologice

Denumirea funcției	USD/persoană/săptămână	Numărul total de săptămâni	Activitățile ce urmează să fie desfășurate
			<ul style="list-style-type: none"> • Testarea sistemului și modul în care acesta va funcționa în practică
Consultant în comunicare și relații publice	350	75	<p>Consultantul, cu sprijinul și aportul MP și PNUD, va:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Elabora, după coordonarea cu personalul proiectului și PNUD, un plan de comunicare și va conduce implementarea acestuia pe durata proiectului • Organiza și facilita comunicarea sau evenimente media și/sau alte campanii, dacă va fi cazul • Ajuta la elaborarea și redactarea materialelor informaționale, produse în cadrul proiectului • Contribui la dezvoltarea paginii web/site-ului, inclusiv crearea de conținut și plasarea informațiilor/ noutăților • Utiliza platformele sociale pentru promovarea activităților și rezultatelor proiectului, precum și a altor materiale aferente • Monitoriza efectiv și evalua comunicarea/RP/instrumentele și activitățile media pentru a măsura impactul activităților realizate • Ține legătura cu specialiștii în comunicare/RP din proiectele PNUD din țară • Ajuta la implementarea cursurilor de instruire, seminarelor și altor exerciții de sensibilizare din cadrul proiectului
Consultant local pentru evaluarea intermediară și finală	500	12	<p>Va ajuta și va lucra cu expertul internațional, responsabil de evaluarea intermediară și finală, pentru a evalua progresele înregistrate în cadrul proiectului, obținerea rezultatelor și impacturile. Expertul va ajuta la elaborarea proiectului raportului de evaluare, îl va discuta cu echipa de proiect, guvernul și PNUD, și, dacă va fi necesar, va participa la discuții pe marginea lecțiilor învățate pentru PNUD și GEF. Se vor utiliza termenii de referință standard pentru evaluare proiectelor PNUD/GEF</p>
Internațional			
Expertul internațional pentru evaluarea intermediară și finală	3.750	10	<p>Expertul internațional va realiza evaluarea intermediară și cea finală. Va lucra cu consultantul local, responsabil de evaluare, pentru a evalua progresele înregistrate în cadrul proiectului, obținerea rezultatelor și impacturile. Expertul va elabora un proiect de raport de evaluare, îl va discuta cu echipa de proiect, guvernul și PNUD, și, dacă va fi necesar, va participa la discuții pe marginea lecțiilor învățate pentru PNUD și GEF. Se vor utiliza termenii de referință standard pentru evaluare proiectelor PNUD/GEF</p>

Principalele subcontracte²⁶

Subcontract 1

- Logistica pentru seminarul introductiv
- Conceperea și implementarea programelor de instruire pentru promovarea planificării integrate a terenurilor și biodiversității/ecosistemului
- Instruirea utilizatorilor de terenuri privind integrarea aspectelor biodiversității în practicile de utilizare a

²⁶ Se intenționează subcontractarea anumitor activități de proiect în baza a patru subcontracte diferite. La etapa inițială a proiectului, vor fi elaborați termeni de referință pentru fiecare subcontract, în baza ghidurilor PNUD.

- terenurilor (10 seminare)
- Logistica pentru o vizită de studiu de o săptămână într-o țară vecină (de exemplu, România, Ungaria), pentru aproximativ 20 de reprezentanți ai principalelor părți interesate pentru a arăta bunele practici și beneficiile planurilor teritoriale (a utilizării terenurilor) compatibile cu biodiversitatea
 - Servicii de publicare a materialelor informative, broșurilor, rapoartelor analitice și de monitorizare etc. (inclusiv materiale promoționale pentru a asigura vizibilitatea proiectului)

Subcontract 2

- Elaborarea planurilor PRAT, compatibile cu biodiversitatea, pentru 2 raioane
- Elaborarea planurilor PUT comunitare pentru 4 comunități (sate) selectate cu scopul de a analiza continuitatea biodiversității și ecosistemelor

Subcontract 3

- Elaborarea planurilor de gestionare a pășunatului (PGP) pentru 4 comunități selectate
- Elaborarea planurilor de management silvic (AS) pentru 4 comunități selectate
- Proiectarea hărților solurilor și sistemelor de reîmpădurire în proiectele pilot selectate (4 coridoare)

Subcontract 4

- Construirea coridoarelor ecologice prin reîmpădurire
- Lucrările de restaurare/reabilitare pentru îmbunătățirea pășunilor/stepelor/luncilor, puse în aplicare prin scheme de granturi mici

ANEXA 8: LISTA DE VERIFICARE PNUD PENTRU SCREENINGUL SOCIAL ȘI DE MEDIU ȘI REZUMATUL ACESTEIA

Lista de verificare PNUD pentru screeningul social și de mediu și rezumatul semnate sunt atașate în mapă separată